

341

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

„Przegląd Ekonomiczny“

kwartalnik poświęcony badaniu aktualnych i podstawowych problemów gospodarczych i społecznych,

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO
WE LWOWIE

Redaktor: Prof. LEOPOLD CARO, Lwów, Akademicka 21

Administracja: Lwów, ul. Mickiewicza 3 I of.

W tomie XVII i XVIII pomieściliśmy rozprawy b. Premiera i Ministra Skarbu Władysława Grabskiego, b. Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu Czesława Klarnera, Dyr. Dep. i Gł. Insp. Pracy Inż. Mariana Klotta, Prezesa P.K.O. Dra Henryka Grubera, Prezesa Jana Steckiego, Prof. Imre Ferenczi z Genewy, Nacz. Wydz. Min. Skarbu Aleksandra Ivánki, Prof. Emila Ehrlicha i Inż. Marcina Maślanki.

Tom XIX zawiera rozprawy:

Prof. Leopolda Caro: Pius XI o liberalizmie, bolszewizm i narodowym socjalizmie;

Prof. Edwina Hauswalda: Podstawowe warunki podniesienia poziomu gospodarczego ludności;

Doc. Zdzisława Słahla: Ewolucja przepisów skarbowych w polskim ustawodawstwie konstytucyjnym;

Początek sprawozdania pt. Rząd, sejm i senat w sprawach gospodarczych — 19 recenzji;

Wspomnienia pośmiertne członków Towarzystwa.

Prenumerata roczna w kraju zł 15, ulgowa dla urzędników — w razie uiszczenia prenumeraty bezpośrednio w naszej administracji lub na konto P. K. O. 154 383 — zł 12, za granicą zł 20. Członkowie Pol. Tow. Ekon. we Lwowie płacą miesięcznie składkę zł 1'50, ulgową zł 1, za co otrzymują bezpłatnie „Przegląd Ekonomiczny“ i mogą nabywać tomy naszej „Biblioteki“ (dotąd 8 tomów) po znacznie niższych, oznaczonych na okładce każdego numeru „Przeglądu Ekonomicznego“ cenach. Cena jednego tomu „Przeglądu Ekonomicznego“ w handlu księgarskim zł 4.

1866

Wszelkiego
rodzaju **KABLE**

dla prądów silnych na niskie
i wysokie napięcie do 60 kV
oraz kabel do prądów słabych

polecają:

KABEL POLSKI, Sp. Akc.
Bydgoszcz

FABRYKA KABLI, Sp. Akc.
Kraków

WARSZAWSKA WYTWÓRNIA KABLI, Sp. Akc.
Warszawa-Okęcie

POLSKIE FABRYKI KABLI I WALCOWNIE MIEDZI, Sp. Akc.
Ożarów Warszawski

1885

Administracja
tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA“

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

KTO PRAGNIE POZNAĆ

JAKIMI DROGAMI SZŁA MYŚL TECHNICZNA,
OBZNAJMIĆ SIĘ Z PROCESAMI TECHNOLOGICZNYMI,
BUDOWĄ MECHANIZMÓW,
ROZWOJEM PRZEMYSŁU W POLSCE itd.

ZNAJDZIE BOGATY MATERIAŁ, ŹRÓDŁOWE
WYJAŚNIENIA i DOKUMENTACJE

TAMKA 1

tel. 2-98-84

I część zbiorów

KRAK.PRZEDM.66

II część zbiorów

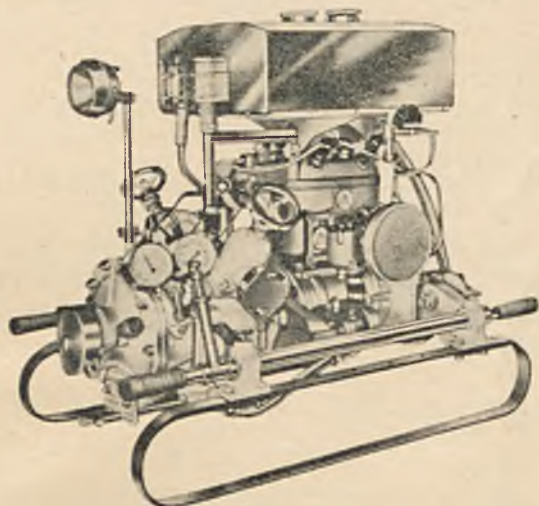
W MUZEUM TECHNIKI i PRZEMYSŁU

DNI ZWIEDZANIA : CODZIENNIE (z wyjątkiem poniedziałków i wtorków)
od godz. 10 do godz. 14,
NADTO w PIĄTKI od godz. 7 do godz. 20.

MOTOPOMPY

SYRENA

PRODUKOWANE
SERYJNIE

ZALECANE PRZEZ
ZW. STRAŻYPOŻ. R. P.

LILPOP, RAU i LOEWENSTEIN, Sp. Akc.

WARSZAWA

BEMA 65

761

MIRKOWSKA

FABRYKA PAPIERU

SPÓŁKA AKCYJNA

ZARZĄD:

WARSZAWA, ulica Marszałkowska 94

FABRYKA

W JEZIORNIE POD WARSZAWĄ

1861

GIESCHE, SPÓŁKA AKCYJNA

WĘGIEL KAMIENNY.

CYNK: surowy, rafinowany, elektrolityczny, prasowany, BLACHA CYNKOWA.

KADM, OŁÓW, WYROBY OŁOWIANE, KWAS SIARKOWY, OLEUM.

WYSOKOWARTOŚCIOWE WYROBY SZAMOTOWE:

CEGLA WYMIARÓW NORMALNYCH I KSZTAŁTOWA półkwaśna, neutralna, zasadowa, wysokozasadowa, kwasoodporna, izolacyjna dla cegieł, wapienników, cementowni, szklarni, przemysłu metalurgicznego, cukrowniczego, naftowego, chemicznego

PORCELANA

STOŁOWA: biała i dekorowana, APTECZNA i LABORATORYJNA,

ELEKTROTECHNICZNA: instalacyjna, jak: izolatory, rolki, tulejki, fajki, rozetki sufitowe itp.

MONTAŻOWA, jak: gniazdka, wyłączniki, oprawki, bezpieczniki, armatury hermetyczne itp.

IZOLATORY do wysokiego napięcia do 35 000 V.

KATOWICE

UL. PODGÓRNA Nr 4

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
ZADANIA I POTRZEBY GAZOWNICTWA KRAJO- WEGO — INŻ. J. KRZYŹKIEWICZ	1271	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1285
KREDYTY ROLNE A POTRZEBY ROLNICTWA — H. OLSIENKIEWICZ	1275	POCZTA I TELEGRAF	1286
KRONIKA GOSPODARCZA:		KRONIKA TYGODNIOWA:	
Przemówienie Pana Wiceministra Adama Rosego na Komisji Ekonomicznej Ligi Narodów		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1287
Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	1279	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1287
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICZTWO WĘGLOWE	1280	BUDŻET	1287
HUTNICTWO	1280	PODATKI I OPŁATY	1290
ROLNICTWO	1280	PIENIĄDZ I KREDYT	1290
HANDEL:		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH .	1291
HANDEL ZAGRANICZNY	1282	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1282	STRONA GOSPODARCZA NIEMIECKIEGO POSTULA- TU KOLONIALNEGO — W. H. H.	1292
RYNEK AKCYJNY	1282	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1283	ANGLIA	1294
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1284	AUSTRIA	1295
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1295

ZADANIA I POTRZEBY GAZOWNICTWA KRAJOWEGO

POJĘCIE gazownictwa obejmuje — w wąskim zakresie — całokształt niezależnych gazowni, istniejących w miastach i przy zakładach przemysłowych. W pojęciu szerokim gazownictwo obejmuje całokształt 3 elementów gazowych: niezależnych gazowni, koksowni i gazu ziemnego.

W dotychczasowym gazowym bilansie kraju — zarówno w okresie rozbiorowym, jak i porozbiorowym — przemysł koksowniczy nie zajął dotąd pełnowartościowego stanowiska. Koksownie krajowe przerabiają wprawdzie ok. 2 miln. ton węgla kamiennego rocznie, wytwarzając ok. 1-5 miln. ton produktów i setki milionów m³ gazu koksowniczego, ale ten gaz nie jest wykorzystany jako jedna z podstaw gazyfikacji kraju, a w szczególności G. Śląska i zagłębia węglowego. Gaz koksowniczy jest zużywany w obrębie własnych zakładów, nie wchodząc na rynek jako gaz miejski — do szerokiego użytku przemysłu i osiedli ludzkich. Właściwe ga-

zownictwo krajowe opierało się i opiera dotąd o pozostałe dwa elementy: niezależne gazownie węglowe i gaz ziemny.

Gazy palne posiadają szerokie zastosowanie, gdyż są w stanie — narówni z energią elektryczną — pokrywać zapotrzebowanie energii cieplnej, świetlnej i mechanicznej. Równolegle gazownictwo rozwiązuje, względnie — co będzie ściślejsze w naszych stosunkach — może się przyczynić do rozwiązania szeregu problemów materiałowo-surowcowych w oparciu o różnorodną skalę węglopochodnych i pochodnych gazu ziemnego. Do tych możliwości zaliczyć należy: problem koksu, problem smoły, problem paliw pędnych (benzol, gazolina, gazol), problem materiałów wybuchowych, problem azotowy (siarczan amonu, amoniak syntetyczny), problem siarki itp.

Rozwój gazownictwa jest równolegle zagadnieniem gospodarczym i społecznym, gdyż zwiększa wartość

obrotu w gospodarce krajowej (np. przy przerobieniu węgla kamiennego blisko 3-krotnie), dostarcza zajęcia licznym rzeszom pracowniczym, rozszerza podstawy do organizowania drobnych zakładów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych, stwarza możliwości racjonalnego prowadzenia gospodarstwa domowego i szerokiego zastosowania urządzeń higienicznych i sanitarnych. Wartość produkcji gazownictwa węglowego (koksownie i gazownie) oraz przemysłu gazu ziemnego w latach ostatnich wyraża się setkami milionów złotych, a wartość wywozu węglowodopodnych i pochodnych gazu ziemnego w dziesiątkach milionów złotych.

Przybliżona wartość produkcji węglowodopodnych oraz pochodnych gazu ziemnego (w tys. zł¹⁾)

	1928	1933	1934	1935	1936
I. Węglowodopodne					
Koksownie	130 000	84 000	89 000		
Gazownie	52 000	44 000	42 000		
Generatory	11 000	11 000	11 000		
Razem:	193 000	139 000	142 000		
II. Gaz ziemny					
Gaz ziemny		21 597	19 696	23 332	22 539
Gazolina		17 523	16 907	16 187	15 908
Razem:		39 120	36 603	39 519	38 447
Ogółem (I+II):		178 120	178 603		

Wartość wywozu węglowodopodnych i równowartość „zastępczego” wywozu gazoliny w latach 1928–1936 (w tys. zł)

	1928		1933		1934		1935		1936	
	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł
Koks	162 708	6 744	169 034	5 820	362 626	11 150	306 326	9 369	356 752	10 903
Benzole i pochodne	16 985	9 050	10 925	5 026	22 772	6 382	23 563	6 845	14 517	5 794
Smoly i pochodne	6 242	3 162	7 588	1 610	5 059	1 091	3 732	881	12 287	1 316
Siarczan amonu	18 272	7 014	39 222	6 018	41 189	5 150	56 277	7 020	32 873	4 063
Razem:	204 207	25 970	226 769	18 474	431 646	23 773	389 898	24 115	416 429	22 076
[Gazolina ¹⁾	31 855	14 000	41 978	6 000	40 738	5 400	39 482	5 700	(39 882)	5 700]

Jak widać przeto, szereg przesłanek gospodarczych i społecznych przemawia za wzmoczeniem stopnia i tempa gazyfikacji kraju — analogicznie do państw Europy Zachodniej i Stanów Zjedn. Am. W państwach tych nowobudujące się domy otrzymują jednocześnie przewody gazowe i elektryczne, a nowobudujące się zakłady przemysłowe prąd i gaz z własnych wytwórni lub przy pomocy przewodów dalekosiężnych. Przedwczesna opinia o przeżyciu się gazu nie sprawdziła się w wysoko uprzemysłowionych i kulturalnych państwach — podobnie jak opinia o „archaicznym” parowozie, który w dalszym ciągu znajduje szerokie zastosowanie w nowoczesnej szybkobieżnej trakcji kolejowej.

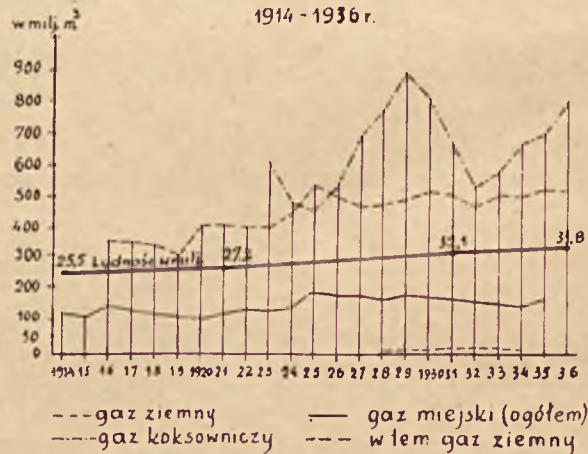
Rozważając stan gazownictwa krajowego trzeba uwzględnić 2 poziomy: górny i dolny — o różnej strukturze. Na górnym poziomie znajduje się przemysł gazu ziemnego, na dolnym — niezależne gazownie węglowe.

Przemysł gazu ziemnego wykazuje specyficzną strukturę. Wiertnictwo szybów i rozprowadzenie gazu ziemnego przy pomocy gazociągów znajduje się w dyspozycji przedsiębiorstw państwowych i prywatnych, będących jednocześnie przedsiębiorstwami naftowymi. Firmy naftowo-gazowe, opierając się o szereg koncesyj, dostarczają gaz ziemny dla przemysłu i do osiedli, w których rozdziałem gazu zajmują się przeważnie gazownie miejskie, przy pewnym jednakże udziale wyżej wymienionych przedsiębiorstw (Lwów, Stryj, Jedlicze, Iwonicz-Zdrój).

Gaz ziemny wykazuje, zwłaszcza po roku 1918, wybitną dynamikę rozwojową, ogarniając swym zasięgiem przede wszystkim naturalne tereny swej ekspansji: Małopolskę Wschodnią i Środkową, a ostatnio sięgając po teren centralnego okręgu przemysłowego.

Szerokiej ekspansji gazu ziemnego sprzyjają: dogodny na ogół pod względem obronności położenie pól gazonośnych, przede wszystkim jednak czysto przemysłowy charakter gazownictwa oraz czynnik współzawodnictwa pomiędzy przedsiębiorstwami państwowymi, prywatnymi i komunalnymi. Gaz ziemny posiada do dyspozycji odpowiednie kapitały inwestycyjne, specjalne laboratoria badawcze („Pol-

PRODUKCJA GAZÓW WĘGLOWYCH I ZIEMNYCH W POLSCE 1914 - 1936 r.

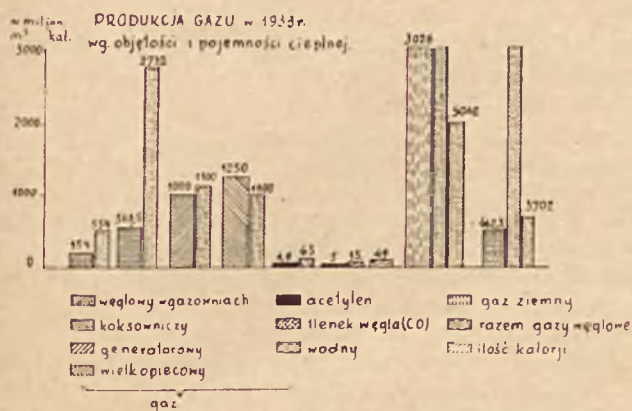
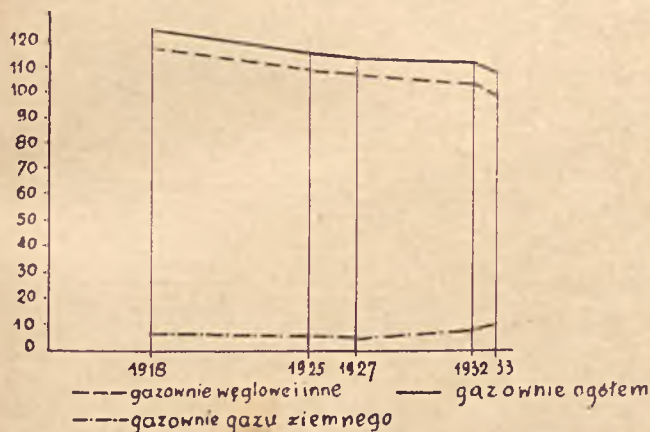
¹⁾ Wartość węglowodopodnych, tj. koksu, smół, benzoli i siarczuanu amonu, została obliczona wg przybliżonych przeciętnych cen sprzedażnych (hurtowych brutto), uwzględniając realne wpływy lub równowartości pieniężne — w sprzedaży wewnątrz kraju i przy wywozie za granicę. W zestawieniach tych przeciętne ceny węglowodopodnych — z wyjątkiem gazów — dla koksowni i gazowni wykazują wartości zbliżone; natomiast przybliżone wartości poszczególnych gazów palnych przyjęto wg kryterium handlowego i możliwości sprzedaży oraz faktycznych osiągniętych cen brutto, np. w 1934 r. dla gazu koksowego gr 3 za 1 m³, dla gazu miejskiego (świetlnego) z gazowni gr 21 za 1 m³, dla gazu generatorowego gr 1 za 1 m³. Zestawień za lata: 1935 i 1936 nie wykonano z powodu braku odnośnych statystyk dla gazowni.

Dane dla pochodnych gazu ziemnego podano wg „Kopalnictwa Naftowego w Polsce” (1936 r., str. 313); np. w 1936 r. przeciętna cena gazoliny zł 399 za 1 t, przeciętna cena gazu ziemnego gr 4·7 za 1 m³; zestawienia za 1928 r. „Kopalnictwo” nie podaje.

¹⁾ Gazolina na ogół nie jest eksportowana, lecz przez zużycie na rynku krajowym umożliwia wyeksportowanie odpowiedniej ilości benzyny; wartość gazoliny jest obliczona wg przeciętnych eksportowych cen benzyny.

ILOŚĆ GAZOWNI WĘGLOWYCH I GAZU ZIEMNEGO

min") i Instytut Gazowy we Lwowie („Gazolina”), zastęp młodych i energicznych fachowców oraz utrzymuje stały kontakt z przemysłem zagranicznym. Organizacyjnie przemysł gazu ziemnego jest ściśle związany z przemysłem naftowym, a z gazownictwem węglowym styka się tylko na terenie Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych. Do Związku Gospodarczego Gazowni i Z. W. — organizacji o charakterze przemysłowym — przemysł gazu ziemnego nie należy.

Jednym z ważnych momentów, gwarantujących przemysłowi gazu ziemnego możliwość należytego rozwoju, jest oparcie o wyraźne podstawy prawne, jakimi są: krajowa ustawa naftowa i przepisy wykonawcze z 1908 r. oraz ustawa o wyłączności Państwa do zakładania rurociągów gazu ziemnego z 1919 r., znolizowana w 1928 r.

Powyższe okoliczności zapewniają przemysłowi gazu ziemnego silną ekspansję rozwojową oraz pewność i elastyczność działania.

W porównaniu do gazu ziemnego gaz sztuczny, oparty przeważnie o przerób węgla kamiennego, nie posiada dość silnych finansowych, organizacyjnych i prawnych podstaw rozwojowych. Gaz sztuczny pod względem energetycznym i gospodarczym ma bardzo silną pozycję, gdyż jest wykładnikiem węgla kamiennego, który zaspakaja ok. 84% zapotrzebowania ciepłego kraju (wg stanu z 1933 r.)¹⁾. Gazownictwo węglowe, obejmujące 99 zakładów użyteczności publicznej, różni

się strukturą od pozostałych gałęzi przemysłu energetycznego, gdyż (wg stanu z 1934 r.) 92% zakładów stanowi własność komunalną, a tylko 8% — własność prywatną. Z ogólnej ilości wszystkich 107 gazowni użyteczności publicznej węglowych i gazu ziemnego: 87% należy do gmin, 12% do osób prywatnych, a 1% do Państwa. Gazownie czysto przemysłowe znajdują się w posiadaniu Państwa i przedsiębiorstw państwowych lub osób prywatnych, ale zakłady te — z małymi wyjątkami — nie dostarczają gazu do szerokiego użytku publicznego.

Komunalne gazownie, wprzęgnięte w ogólną orbitę gospodarki gminnej, nie posiadają odrębności organizacyjnej i finansowej, a w konsekwencji odznaczają się ograniczoną elastycznością gospodarczą w dostosowaniu się do potrzeb rynku i konkurencji przemysłowej.

Wysoce nie sprzyjającą okolicznością dla gazowni komunalnych jest na ogół brak kapitałów inwestycyjnych, który nie pozwala na należyte i terminowe zmodernizowanie urządzeń wytwórczych i przesyłowych gazu, w konsekwencji czego zakłady pracują często nieekonomicznie, nie mają możliwości zdobycia nowych konsumentów i narażone bywają na szkodliwe i niebezpieczne straty gazu w gazociągach, a nawet — w specjalnych wypadkach — na przedwczesną i gospodarczo nie usprawiedliwioną likwidację.

W przeciwieństwie do przemysłu gazu ziemnego — gazownictwo węglowe nie ma odrębnych podstaw prawnych w postaci specjalnej „ustawy gazowej”, lecz opiera się o ogólne przepisy prawa przemysłowego z 1927 r., znolizowanego w 1934 r.

Struktura organizacyjna gazownictwa polskiego jest niejednorodna i mało zwarta. Występują 3 różnorodne formy organizacyjne: Związek Gospodarczy Gazowni, Zrzeszenie Gazowników i Komisja Gazyfikacyjna Polskiego Komitetu Energetycznego.

Związek nie reprezentuje dotąd całości niezależnych gazowni węglowych komunalnych i prywatnych, lecz tylko ok. 50%. Zrzeszenie obejmuje w zasadzie pracowników wszystkich 3 rodzajów przemysłów gazowych, przeważnie jednak pracowników gazowni węglowych i częściowo gazu ziemnego, również nie zrzeszając przeważającej większości gazowników. W Komisji Gazyfikacyjnej przy P. K. En. w sekcjach gazu sztucznego, gazu koksowniczego i gazu ziemnego rozważane są zagadnienia, dotyczące wszystkich gałęzi przemysłu gazowego, lecz tylko w wąskich specjalnych ramach P. K. En.

Jak widać przeto z krytycznego przeglądu stanu gazownictwa krajowego — trzeba ścisłego i zgodnego współdziałania ze strony czynników państwowych, komunalnych i społecznych, aby przy ogólnym wysiłku „dźwignia Polski wzwyż” przemysł gazowniczy zajął należne sobie miejsce.

Rozszerzenie zasięgu gazownictwa wymaga: 1) dalszego konsekwentnego rozszerzania zastosowania gazu ziemnego, 2) włączenia gazu koksowniczego jako elementu gazyfikacyjnego, 3) utrzymania stanu posiadania i zwiększenia działalności gazowni węglowych — drogą zwiększenia ilości gazowni i rozszerzenia zasięgu istniejących zakładów poza granice miasta na okręgi podmiejskie (gazownie okręgowe).

Podstawowym warunkiem rozwoju przemysłu gazowego jest utrzymanie odrębności i charakteru przemysłowego zakładów gazowych, które wprowadzie są zakładami użyteczności publicznej, jednakże ta okoliczność nie wyklucza konieczności traktowania ich

¹⁾ Orientacyjny bilans cieplny kraju za 1933 r., ogłoszony przez autora artykułu w 1936 r.

przede wszystkim jako zakładów przemysłowych. Podkreślić należy, że zastrzeżenie powyższe nie dotyczy państwowych i prywatnych zakładów gazu ziemnego, lecz gazowni komunalnych, które w ostatnich latach walczyły raczej o utrzymanie stanu posiadania niż o rozszerzenie swego zasięgu. Sytuacja powyższa zaczęła się zmieniać powoli dopiero w ostatnich 2 latach (ściślejsze obserwacje i ilościowe ujęcie zjawisk w tej dziedzinie jest wielce utrudnione, gdyż brak jest potrzebnych danych statystycznych, a dotychczasowe zestawienia statystyczne nadchodzą ze znacznym—wieloletnim—opóźnieniem).

Obecny stan gazowni komunalnych i sprawa stworzenia możliwości ich przemysłowego rozwoju—wymagają ustalenia należytej odrębności organizacyjnej i finansowej gazowni w ramach organizacji zarządów i przedsiębiorstw miejskich. Odpowiednie ustosunkowanie się do potrzeb gazowni komunalnych pozwoli w przyszłości na podniesienie stanu technicznej sprawności i zwiększenie możliwości inwestycyjnych.

Obecny techniczny stan większości gazowni komunalnych wymaga poczynienia znacznych jednorazowych wkładów, żeby odrobić zaległości lat wojny i lat kryzysu. Niezbędne inwestycje i renowacje przekraczają obecne możliwości finansowe większości gmin miejskich i nie dadzą się uskuteczyć bez odpowiednich długoterminowych kredytów państwowych. Pomoc dla gazownictwa—o ile ma być skuteczna—powinna być jak najszybsza, żeby zapobiec dalszej, przedwczesnej, likwidacji gazowni komunalnych.

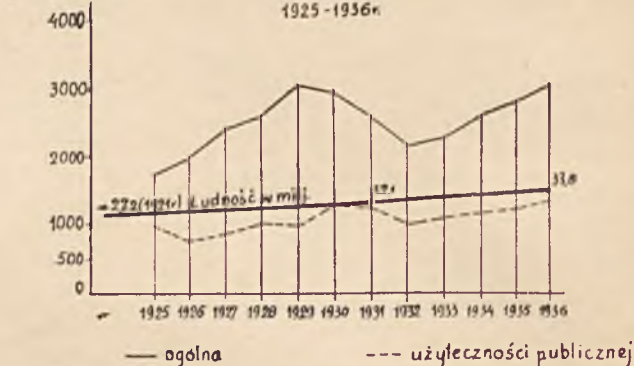
Podniesienie sprawności technicznej i gospodarczej zakładów gazowych komunalnych wymaga ponadto zwrócenia specjalnej uwagi na zagadnienie fachowców, pracujących w tej dziedzinie. Stworzenie odpowiednich warunków pracy i wynagrodzenia skieruje w niedocenianą dotąd dziedzinę gazownictwa zastęp młodych i energicznych sił—inżynierów, techników, handlowców etc., brak których zaczyna się odczuwać obecnie.

Akcja wzmocnienia gazownictwa, rozbudowania jego podstaw finansowych i organizacyjnych, oraz rozszerzenie działania wymaga stworzenia odpowiednich podstaw prawnych.

Dla uporządkowania całokształtu zagadnień energetycznych niezbędne jest ustalenie współdziałania pomiędzy gazem i elektrycznością¹⁾. Na bezpłodną walkę konkurencyjną nie mogły i nie chciały pozwolić sobie wysokouprzemysłowane Niemcy, a my tym bardziej jesteśmy na tę walkę za biedni. Odnośne porozumienie pomiędzy przemysłami powinno być przeprowadzone na terenie władz państwowych i komunalnych oraz zainteresowanych zrzeszeń przemysłowych.

Z konieczności wykonania powyższego zadania, jak również wypełnienia szeregu innych zadań gospodarczych i organizacyjnych wynika potrzeba rozszerzenia i pogłębienia działalności Związku Gospodarczego Ga-

WYTWÓRCZOŚĆ ENERGII ELEKTRYCZNEJ W POLSCE
1925-1936r.

zowni lub innego odpowiedniego zrzeszenia przemysłowego. Związek będzie mógł należycie spełniać swe zadanie zrzeszenia przemysłowego, o ile będzie posiadał szerokie podstawy organizacyjne i silne podstawy finansowe. W przeciwnym razie będzie wegetował, działając tylko na wąskim odcinku niezależnych gazowni użyteczności publicznej.

Działalność Związku nie wyklucza potrzeby istnienia Zrzeszenia Gazowników; tereny działania tych organizacji uzupełniają się na wzajem, czego dowodem jest w pierwszym rzędzie wieloletnie istnienie Zrzeszenia i pozytywne wyniki jego prac. Analogiczne zjawisko daje się zaobserwować w krajach o wysokim stopniu gazyfikacji, a przede wszystkim w Niemczech i w Anglii, gdzie obok silnych związków gospodarczych istnieją bardzo silne zrzeszenia zawodowe: w Niemczech „Wirtschaftliche Verein von deutschen Gaswerken” i „Deutsches Verein von Gas- und Wasserfachmännern”; w Anglii—„British Commercial Gas Association”¹⁾ (jednoczy wszystkie gazownie i wytwórnie aparatów gazowych) oraz „The Institution of Gas Engineers”²⁾.

W Stanach Zjedn. sytuacja jest bardziej jednolita—promotorem gazownictwa, i to nie tylko w dziedzinie produkcji gazu, ale również i stosowania aparatów gazowych—jest potężne zrzeszenie gazowników „The American Gas Association”.

Wzmocnienie prac polskiego związku gospodarczego i zrzeszenia zawodowego wymagałoby również—na wzór zagraniczny—ściślej i realnej współpracy producentów gazu oraz przedstawicieli przemysłów pomocniczych: metalowych, budowlanych i ceramicznych.

Działalność Związku Gazowni i Zrzeszenia Gazowników, jako organizacji społecznych, powinna obejmować całokształt zagadnień gazyfikacyjnych—przy pełnej koordynacji z akcją władz państwowych.

Inż. J. Krzyżkiewicz

¹⁾ Rozwój produkcji i zbytu energii elektrycznej w kraju kształtuje się na ogół znacznie korzystniej i równomierniej niż gazów technicznych palnych.

¹⁾ Brytyjski Związek Gospodarczy Gazowników.

²⁾ Związek Inżynierów Gazowników.

KREDYTY ROLNE A POTRZEBY ROLNICTWA

PIERWSZYM rokiem wyraźnej poprawy w sytuacji gospodarczej polskiego rolnictwa okazał się rok 1936. Zaznaczająca się od połowy roku 1935 zwyżka cen artykułów rolnych, a zwłaszcza hodowlanych, na rynkach światowych wpłynęła na zwyżkę eksportu rolnego z Polski, co wraz z jednoczesnym wzrostem konsumpcji wewnętrznej dało w sumie wyraźny już w roku 1936, a szczególnie w drugiej jego połowie wzrost rentowności w rolnictwie. Urodzaj w tym roku, jakkolwiek słabszy niż w 1935 r., dorzadzał się na ogół korzystnie w stosunku do urodzajów światowych. Udział produktów rolnych w ogólnym eksporcie z Polski podniósł się w 1935/36 r. pod względem wagowym do 12%, pod względem zaś wartości do 43·7%, gdy w 1934/35 r. wynosił odpowiednio 10·8% i 39·1%, w 1928/29 r. zaś—5·8% i 40%¹⁾. Wzrost wywozu zaznaczył się przy tym głównie w dziale produkcji zwierzęcej, gdzie wywóz w 1935/36 r. w stosunku do roku poprzedzającego wzrósł o 30 tys. t, a wartość jego—o zł 66 miln. Natomiast w dziale produkcji roślinnej zaznaczył się spadek wywozu o 119 tys. t, a wartości—o zł 14 miln., mianowicie na skutek spadku wywozu zbóż o 191 tys. t, względnie o zł 35 miln.

Ogólne spożycie rynkowe w Polsce osiągnęło w 1936 r. 85% spożycia w 1929 r.—wobec 82% w 1934 r., przy czym spożycie miejskie osiągnęło 92%—wobec 89% w 1934 r., spożycie zaś wiejskie—49%—wobec 43% w 1934 r. Spożycie mięsa w Polsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło w 1936 r. 20·2 kg—wobec 19·2 kg w 1935 r. i 18·6 kg w 1934 r. Jednocześnie zmniejszyła się rozpiętość między cenami artykułów rolnych i przemysłowych, gdyż przeciętny roczny wskaźnik cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolnika, obniżył się z 66·3 w 1935 r. do 64·6 w 1936 r. (1928 r.=100), gdy w tym samym czasie wskaźnik artykułów, sprzedawanych przez rolnika, podniósł się z 35·8 do 38·7¹⁾.

Można ogólnie stwierdzić, że wzrost opłacalności w dziedzinie gospodarki hodowlanej wpłynął korzystnie przede wszystkim na poprawę sytuacji drobnych gospodarstw rolnych, gdy tymczasem zwyżka cen zbóż, wzrost eksportu oraz poprawa na rynku drzewnym wzmogły w pierwszym rzędzie dochodowość większych gospodarstw rolnych.

Zadłużenie gospodarstw rolnych—w konsekwencji prowadzonej od kilku lat akcji oddłużeniowej—zostało częściowo zredukowane, częściowo zaś skonwertowane na długoletnie spłaty, przez co zmniejszył się ciężar rocznej obsługi długów rolnika, umożliwiając mu obrócenie nadwyżki dochodu rocznego na najpilniejsze inwestycje i zwiększenie skurczonej nadmiernie konsumpcji własnej. Konsumpcja wyrobów przemysłowych na wsi stopniowo wzrasta, wieś zaczyna zwiększać inwestycje w budynkach, inwentarzu żywym i martwym. Wskaźnik ruchu inwestycyjnego w Polsce dla maszyn rolniczych podniósł się w 1936 r. do 20·6 (w 1928 r. równa się 100), wobec 15 w 1935 r.¹⁾, nawozów sztucznych zaś w 1936 r. zakupiono o 23% więcej niż w 1935 r.²⁾

W tej sytuacji wzrosło też w rolnictwie zapotrzebowanie na kredyty—zarówno obrotowe krótkoterminowe, jak i przede wszystkim na dłuższy termin niskoprocentowe, umożliwiające dokonywanie inwestycji. W okresie depresji gospodarczej rolnik wcale nie dokonywał inwestycji, ograniczając nawet swe osobiste spożycie do minimum. Odpowiednie kredyty winny mu więc umożliwić intensyfikację poczynającego się rentować gospodarstwa i tą drogą należyte wykorzystanie poprawy koniunktury.

Tymczasem dane statystyczne w zakresie kredytów, udzielonych rolnictwu, nie wskazują na niezbędne rozszerzenie akcji kredytowej. Wprawdzie w zakresie kredytów krótkoterminowych zanotować można ostatnio pewien wzrost sumy udzielonych rolnictwu kredytów, lecz w ziemskim kredycie długoterminowym działalność emisyjna, z racji trudności lokacyjnych, prawie zupełnie nie została wznowiona—jeśli pominąć nowe emisje listów zastawnych, dokonane przez ziemstwa kredytowe w związku z konwersją dawnych długów rolniczych na kredyt długoterminowy w listach zastawnych w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r., oraz dokonane przez poszczególne instytucje kredytu długoterminowego konwersje rolniczych pożyczek krótkoterminowych i zaległości w pożyczkach długoterminowych na gotówkowy kredyt długoterminowy.

W szczególności, w dziale kredytu krótkoterminowego w najważniejszych instytucjach kredytowych stan kredytów na koniec lat 1935 i 1936 przedstawiał się następująco (w miln. zł)¹⁾:

	31/XII 1935	31/XII 1936
Bank Polski (bez dyskonta weksli)	177·1	174·3
Bank Gospodarstwa Krajowego (bez instytucyj finansow.)	254·9	257·6
Państwowy Bank Rolny (krótko- i średnioterm.)	126·0	130·2
Pocztowa Kasa Oszczędności	37·6	43·1
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	58·1	59·5
Inne banki ²⁾	701·0	661·0
Razem:	1 354·7	1 325·7
Komunalne kasy oszczędności ²⁾	404·0	395·0
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe ²⁾	24·0	26·0
Związkowe spółdzielnie kredytowe ³⁾	485·5	ok. 490·0
Ogółem:	2 268·2	2 236·7

Można przyjąć w przybliżeniu, że 60% kredytów krótkoterminowych, udzielonych przez powiatowe K. K. O. wg stanu na koniec 1935 r. w sumie zł 83·3 miln. i w 1936 r. w sumie zł 90·8 miln., zasiliło bezpośrednio rolnictwo, oraz można obliczać stan kredytów, udzielonych rolnictwu na koniec lat 1935 i 1936 przez związkowe spółdzielnie kredytowe, na ok. zł 279·5 miln.—zakładając, że 100% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez kasy Stefczyka, według stanu na dz. 31/XII 1935 r., czyli zł 135·1 miln., zasiliło rolnictwo i odpowiednio: 50% sumy kredytów, udzielonych przez banki ludowe polskie (zł 205 miln.), czyli zł 102·5 miln., 75% takiejże sumy banków lu-

¹⁾ Wszystkie liczby, z wyjątkiem specjalnie oznaczonych—wg „Małego Rocznika Statystycznego” za 1937 r.

²⁾ Wg „Sprawozdania Banku Gospodarstwa Krajowego za rok 1936”.

³⁾ Wg „Sprawozdania Banku Polskiego za rok 1936”.

¹⁾ Wg sprawozdań rocznych poszczególnych instytucyj, przy czym w Państw. Banku Rolnym wyłączone zostały kredyty, udzielone: spółdzielniom kredytowym, KKO, gminnym kasom i bankom akcyjnym.

²⁾ Wg „Małego Rocznika Statystycznego” za 1937 r.

³⁾ Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

dowych niemieckich (zł 70·6 miln.), czyli zł 53 miln., 100% takiejże sumy banków ludowych ukraińskich, czyli zł 6·8 miln., wreszcie, że spółdzielnie żydowskie kredytów rolniczych nie udzieliły.

Ponadto, opierając się na porównaniu sum kredytów krótkoterminowych, udzielonych w ogóle przez ważniejsze banki akcyjne, współpracujące z rolnictwem, według stanu na koniec lat: 1932, 1935 i 1936, z sumami kredytów, udzielonych przez te banki rolnictwu wg stanu na koniec 1932 r., i biorąc za podstawę obliczeń, że zadłużenie rolnictwa (obecnie przeważnie skonwertowane) z tytułu kredytów krótkoterminowych wynosiło—wg stanu na dz. 31/X 1932 r.¹⁾—w bankach akcyjnych zł 145 miln.—można przyjąć, że zadłużenie rolnictwa w bankach akcyjnych wynosiło na koniec lat 1935 i 1936 ok. zł 195 miln.

Przy tych założeniach udział rolnictwa w stanie kredytów krótkoterminowych ważniejszych instytucji kredytowych przedstawiać się będzie na koniec roku następująco (w miln. zł):

	31/XII 1935	31/XII 1936
Bank Polski	4·3	4·8
Bank Gospodarstwa Krajowego . .	61·0	62·5
Państwowy Bank Rolny (krótko- i średnioterm.)	140·4	144·0
Centralna Kasa Spółek Rolniczych (bez spółdz. kredyt. i kas Stefczyka) . .	8·4	6·8
Powiatowe K. K. O. . . . . ok.	51·8	ok. 54·5
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędno- ściowe	24·0	26·0
Spółdzielnie kredytowe . . . . . ok.	297·5	ok. 297·5
Banki akcyjne . . . . . ok.	195·0	ok. 195·0
Razem:	782·4	791·1

Przy ogólnej więc sumie udzielonych kredytów krótkoterminowych przez ważniejsze instytucje kredytowe, wynoszącej zł 2 268·2 miln. na koniec 1935 r. i zł 2 236·7 miln. na koniec 1936 r.—stan kredytów krótkoterminowych rolniczych wyraża się w 1935 r. sumą zł 782·4 miln., co stanowi ok. 34·5%, w 1936 r. zaś sumą zł 791·1 miln., co stanowi ok. 35·5%.

W tym samym czasie w dziale kredytu długoterminowego udział rolnictwa w ogólnym stanie pożyczek emisyjnych w listach zastawnych i obligacjach przedstawiał się na dz. 31/XII 1936 r. następująco (w miln. zł):

	Ogółem	W tym rolniczy
Państwowy Bank Rolny	228·5	228·5
Bank Gospodarstwa Krajowego . . .	1 063·6	62·3
Towarzystwa kredytowe ziemskie . .	388·1	388·1
Wileński Bank Ziemski	83·9	83·9
Inne instytucje emisyjne kredytu dłu- goterminowego	419·4	—
Razem:	2 183·5	762·8

Udział rolnictwa w emisyjnych kredytach długoterminowych wynosi więc ok. 35%.

Zestawione powyżej liczby, dotyczące kredytów krótkoterminowych, jak i długoterminowych, wskazują, że udział rolnictwa w ich rozdziale kształtuje się przypuszczalnie poniżej poziomu normalnego, pomijając już powszechnie znany fakt, że potrzeby kredytowe naszego rolnictwa w ogóle były i są wyjątkowo duże—z całego szeregu przyczyn, wśród których naczelną rolę zajmują: postępująca przebudowa

naszej struktury agrarnej, ciągle niedostateczna jeszcze wydajność produkcji rolnej oraz nie zaspakajane w czasie kryzysu potrzeby inwestycyjne gospodarstw rolnych.

W tym stanie rzeczy trudno spodziewać się, aby w miarę postępującej poprawy gospodarczej stopniowe, w rozmiarach dotychczasowych, powiększanie kwoty kredytów dla rolnictwa wpłynęło na poprawę sytuacji—o ile w ogóle można liczyć na to automatyczne rozszerzanie się kwoty kredytów.

Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że wypłacalność rolnictwa stale ostatnio się poprawia, co powinno wpłynąć na bardziej liberalne udzielanie kredytów. W dziedzinie kredytów krótkoterminowych wystarczy wymienić kredyty zbożowe, których spłacalność okazała się ostatnio bardzo dobra, gdyż w kampanii 1936/37 zaległości w tych kredytach na dz. 1/VII 1937 r. stanowiły np. w P. B. R. w kredycie zaliczkowym zaledwie 0·4% ogólnej sumy kredytów zaliczkowych, rozproszonych przez ten Bank, w kredycie zaś rejestrowym 1·1% odpowiedniej sumy kredytów rejestrowych. Spłaty tych kredytów, dokonane przez pożyczkobiorców w terminie płatności, wynosiły w P. B. R. w kredycie zaliczkowym 95·9% rat należnych, w kredycie zaś rejestrowym—86·2% rat należnych¹⁾. Jednocześnie spłacalność dawnych długów rolniczych krótkoterminowych, skonwertowanych na Bank Akceptacyjny, wynosiła—według danych Banku Akceptacyjnego—za okres od początku akcji konwersyjnej do końca 1936 r.: w należnościach odsetkowych 76%, w ratach kapitałowych 66%, podczas gdy odpowiednie liczby za okres od początku akcji konwersyjnej do końca 1935 r. wynosiły: 75% i 63%. W dziedzinie kredytu długoterminowego spłacalność np. pożyczek w listach zastawnych P. B. R. podniosła się w 1936 r. do 75% (stosunek rat wpłaconych do wymierzonych)—wobec 73% w 1935 r., spłacalność zaś pożyczek w obligacjach melioracyjnych P. B. R.—z 37% w 1935 r. i 46% w 1936 r. podniosła się—po dokonanych redukcjach kapitałowych—do 75% w I kwartale 1937 r.¹⁾. Również w zakresie wierzytelności 4 instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego (Towarzystwa Kredytowe Ziemskie w Warszawie i Lwowie, Poznańskie Ziemstwo Kredytowe oraz Wileński Bank Ziemski) dane za IV kwartał 1936 r. pozwalają stwierdzić przeciętną wyższą wpływów o ok. 20% w stosunku do IV kwartału 1935 r.²⁾

Zdajemy sobie jednak sprawę z faktu, że wszędzie niemal na świecie automatyzm gospodarczy został w dużym stopniu zastąpiony rozbudowanym ostatnio interwencjonizmem państwowym. Zagadnienie dostatecznego kredytowania jakiegoś działu życia gospodarczego, jak w tym wypadku rolnictwa, rozpatrywać więc należy obecnie w płaszczyźnie polityki gospodarczej państwa. Zwłaszcza w Polsce szczególnie trudno jest liczyć na całkowite działanie automatyzmu gospodarczego—wobec specyficznych potrzeb kredytowych naszego rolnictwa oraz braków w naszym aparacie kredytowym. Zaobserwowane polepszanie się spłacalności w dziedzinie kredytów rolniczych wywołane jest przecież, poza przyczynami koniunkturalnymi, w znacznej mierze również akcją oddłużeniową—zarówno w dziedzinie kredytowej, jak i podatkowej.

¹⁾ P. „Rozdział kredytów bankowych”, 1934, nakładem Gl. Urz. Stat.

¹⁾ Wg danych Państw. Banku Rolnego.

²⁾ Wg danych ziemskich instytucji kredytowych.

Z drugiej strony niemałą rolę odgrywa tu wzmocniona ostatnio akcja egzekucyjna instytucyj wierzycielskich.

Ponadto należy stwierdzić, że rozszerzenie akcji kredytowej dla rolnictwa—przy najlepszych nawet intencjach ze strony Rządu i instytucyj kredytowych—napotyka w Polsce na szereg poważnych trudności, częściowo powstałych na skutek kryzysu, częściowo od niego niezależnych, częściowo wreszcie powstałych w naturalnej konsekwencji akcji oddłużeniowej.

Jedną z trudności stanowią utrzymujące się nadal niskie ceny ziemi. Główną przyczynę tego zjawiska upatrywać należy w panującej na wsi ciasnocie gotówkowej, wywołanej w pierwszym rządzie długotrwałym spadkiem rentowności w gospodarstwach rolnych. Niskie ceny ziemi są przyczyną, że większość gospodarstw rolnych znalazła się w stanie przekredytowania, co częstokroć uniemożliwia zasilanie ich kredytem.

W woj. centralnych i wschodnich dodatkową, a poważną przeszkodę w akcji kredytowania rolnictwa, zwłaszcza drobnych gospodarstw rolnych, stanowi brak uregulowanych hipotek u znacznej części rolników, którzy z tego względu nierzadko dokonywują transakcyj sprzedazy ziemi w formie kontraktów wieczystej dzierżawy. Zagadnienie masowego przeprowadzenia pierwiastkowych regulacyj hipotek na tych terenach było już wielokrotnie poruszane, dotychczas nie doczekało się jednak właściwego rozwiązania. Zagadnienie to łączy się ściśle z udostępnieniem założeń hipoteki drobnemu rolnikowi przez wydatną obniżkę opłat i uproszczenie formalności, z tym związanych, z drugiej zaś strony—z koniecznością przeprowadzenia odpowiednich prac mierniczych na gruncie, co możnaby do pewnego stopnia powiązać z pracami nad nową ogólną klasyfikacją podatkową gruntów.

Inną trudność, jaką napotykają instytucje kredytu—przy rozprowadzaniu kredytów dla rolnictwa, są braki w terenowym rozmieszczeniu aparatu kredytowego, co uwidocznilo się szczególnie wyraźnie przy okazji rozprowadzania kredytów zbożowych. Sieć drobnych instytucyj kredytowych, jak kasy Stefczyka, gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe itp., nie wszędzie okazała się wystarczająca—tak, że zaszła potrzeba rozprowadzania kredytów zbożowych również przez K. K. O. Poza tym zły stan finansowy wielu z tych kas czy spółdzielń kredytowych uniemożliwia pełne ich wykorzystanie w terenie dla prowadzonej akcji kredytowej. W wielu wypadkach jest to z góry spodziewany skutek akcji oddłużeniowej w rolnictwie, która musiała spowodować częściowe zamrożenie wierzitelności drobnych przedsiębiorstw oraz instytucyj kredytowych, działających głównie wśród rolników—bądź to (w instytucjach kredytowych) przez obowiązkową konwersję zadłużeń rolniczych na kredyt akceptacyjny, bądź to (w dziale kredytów towarowych) przez rozłożenie wierzitelności z mocy samego prawa na 14-letnie spłaty.

W ten sposób akcja oddłużeniowa, dając rolnikowi ogromne odciążenie w zakresie spłaty jego długów, jednocześnie wywołała, jako zjawisko wtórne, którego nie dało się uniknąć, z jednej strony zupełny zanik dopływu do rolnictwa kredytów prywatnych, z drugiej zaś strony znaczne ograniczenie kredytów średnio- i długoterminowych, a częściowo i krótkoterminowych w instytucjach kredytu zorganizowanego.

Tymczasem potrzeby kredytowe rolnictwa są ogromne i w miarę stopniowego rozwoju koniunktury należy się liczyć z dalszym ich wzrostem—wobec spodziewanego wzrostu rentowności w rolnictwie. Wystarczy dla przykładu podać, że zgłoszenia na drobny kredyt budowlany wiejski, rozprowadzany z lokaty skarbowej przez Centralną Kasę Spółek Rolniczych w 1936 r. w sumie ok. zł 2 miln., wyraziły się ogólną kwotą zł 9·7 miln., zgłoszenia zaś na kredyt na działy rodzinne, uruchomiony z lokaty skarbowej w końcu 1935 r. przez P. B. R. dotychczas w kwocie zł 10 miln., wyraziły się sumą kilkakrotnie wyższą. Jedną z przyczyn tak licznych zgłoszeń na te kredyty jest niewątpliwie—podobnie jak w dziale kredytów zbożowych—stosunkowo znaczna taniość tych kredytów.

I tu przechodzimy do jeszcze jednej trudności, tym razem po stronie podmiotów finansujących—trudności, hamującej również akcję kredytową w rolnictwie. Jest nią zbyt wysoki dla rolnictwa koszt kredytu. Oprocentowanie nominalne w bankowych kredytach krótkoterminowych, dosięgające wg „Małego Rocznika Statystycznego” przeciętnej liczby 8·6% w 1936 r., nie licząc nawet nieuniknionych przy zaciąganiu i spłacie kredytu dodatkowych kosztów, czyni kredyt ten w zasadzie niedostępnym dla rolnictwa. Również w kredycie długoterminowym, nawet po ostatnio dokonanych konwersjach, wysokość oprocentowania wydaje się zbyt wysoka, jeżeli wziąć pod uwagę pobierane przez instytucje wierzycielskie dodatki administracyjne, które—choć obniżone—podnoszą faktyczną wysokość oprocentowania; ujęte są one przeważnie w formie stałej procentowej opłaty, płatnej przy każdej racie od pierwotnego kapitału pożyczki.

Nie trzeba zapominać, że niskie na ogół kursy listów zastawnych i obligacyj dodatkowo znacznie podrażają koszt kredytu długoterminowego.

Dysproporcja, jaka zachodzi między potrzebami kredytowymi rolnictwa i aktualnymi możliwościami ich zaspokojenia, uzasadnia konieczność uwzględnienia w szerszej mierze zagadnienia kredytów rolnych w naszej polityce gospodarczej. Im prędzej zaś i szybciej rolnictwo otrzyma niezbędne dlań środki finansowe, tym lepiej będzie w stanie wyzyskać koniunkturę i tym szybszy będzie skutkiem tego proces przyrostu własnych jego środków obrotowych.

Stąd narzuca się wniosek, że przy rozszerzaniu akcji kredytowej należałoby mieć przede wszystkim na względzie najbardziej opłacalne działy gospodarki rolniczej. Kredyty, udzielane na określone cele gospodarcze, winny objąć również nowe działy produkcji, nie uwzględniane dotychczas, jak np. opas bydła. Sprawa kredytowania opasu łączy się z zagadnieniem równie ważnym—poprawienia jakości mięsa, pochodzącego z uboju rytualnego, poprzez zwiększenie procentu bydła opasowego, dostarczanego do rzeźni.

Prace nad zagadnieniem założenia hipotek dla drobnej własności włościańskiej w woj. centralnych i wschodnich są obecnie w toku, sprawa zaś właściwego uzupełnienia aparatu rozprowadzającego kredyty zostanie, jak się wydaje, rozwiązana dopiero po ostatecznym zamknięciu akcji oddłużeniowej, gdyż wówczas dopiero możliwe będzie przeprowadzenie dokładnej sanacji drobnych instytucyj kredytowych.

Z tego i z innych względów konieczne wydaje się definitywne zamknięcie akcji oddłużeniowej. W okresie poprawy koniunktury bowiem szczególnie szkodliwe mogłoby się okazać pozostawienie ciągle jeszcze trwającej w stosunkach między wierzycielem i dłużnikiem niepewności i tymczasowości, co—jak zostało wyżej zaznaczone—całkowicie zamyka przed rolnikiem prywatny rynek kapitałów, hamuje zaś ujawniającą się prężność kredytu zorganizowanego. Dostosowanie warunków spłaty długów, podlegających ustawom oddłużeniowym, do możliwości płatniczych rolnika i równoczesne ustalenie odpowiednich rygorów, zabezpie-

czających ich terminowość, odwraca uwagę wierzyciela jak i dłużnika od starych problemów i zwraca ją na nowe kredyty i nowe potrzeby.

W nowej zaś akcji kredytowej winno być już uwzględnione zagadnienie właściwego kosztu kredytu rolnego. Jest to zagadnienie niewątpliwie bardzo skomplikowane, i trudno spodziewać się od razu jakichś radykalnych posunięć w tej dziedzinie. Jednak pozostawienie uregulowania tego problemu wyłącznie automatyzmowi gospodarczemu nie wydaje się celowe.

H. Olsienkiewicz

KRONIKA GOSPODARCZA

PRZEMÓWIENIE PANA WICEMINISTRA ADAMA ROSEGO NA KOMISJI EKONOMICZNEJ LIGI NARODÓW

Delegat Polski na Zgromadzenie Ligi Narodów P. Dr Adam Rose, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, wygłosił w dn. 27/IX b. r. na posiedzeniu Komisji II (Ekonomicznej) Zgromadzenia, w dyskusji nad sprawozdaniem Komisji Surowcowej, wielkie przemówienie programowe.

P. Wiceminister Rose wskazał na wstępie swego przemówienia, że na terenie międzynarodowym trzeba z jak najdalej idącym obiektywizmem badać poszczególne zagadnienia, a zwłaszcza wystrzegać się generalizacji formułek lub programów pozornie prostych, lecz nieopłębionych lub jednostronnych, tj. słusznych dla jednych państw, zawodnych dla innych.

Do tego rodzaju formułek zawodnych należy z pewnością teza, że powrót do liberalizmu w zakresie obrotu towarowego samoczynnie usunąć może trudności w państwach, które dotychczas nie znalazły jeszcze wewnętrznej równowagi i walczą o znalezienie dróg, prowadzących do podwyższenia dobrobytu ich ludności. Liberalizm w zakresie obrotu towarowego odpowiada z pewnością państwom, które rozwiązały w okresie dawniejszym przynajmniej zasadnicze trudności gospodarczo-społeczne, które doszły do dużego rozwoju przemysłowego, które wreszcie rozporządzają znacznymi rezerwami finansowymi. Liberalizm w obrocie towarowym odpowiada zatem z reguły interesom państw zasobnych. Nie może natomiast odpowiadać interesom państw, które pod względem gospodarczym znajdują się dopiero na dorobku.

W ciągu ostatnich lat nastąpiła pewna ewolucja pojęć, i dziś mało kto poczytuje za złe państwom rolniczym, że skutkiem zagęszczenia ludności dążą do uprzemysłowienia się.

Polityka uprzemysłowienia nie da się, oczywiście, nigdzie przeprowadzić za pośrednictwem czystego liberalizmu; polityka rozsądnej ochrony jest tutaj koniecznością.

Delegacja polska należała w zeszłym roku do jednej z tych nielicznych, które twierdziły, że same procesy dewaluacyjne trudności nie usuną, i że błędne jest twierdzenie, jakoby samo wzmoczenie obrotów towarowych mogło zapewnić poszczególnym państwom nową równowagę gospodarczą i finansową.

Twierdziłszy, że trzeba zrobić programowy wysiłek w kierunku ożywienia nie tylko obrotów towarowych, ale również obrotów kapitałowych i obrotów w zakresie migracji.

Teza powyższa znalazła dziś uznanie i potwierdzona została przez tak kompetentny czynnik, jakim jest angielski Minister Spraw Zagranicznych, który wyraźnie stwierdził w swej wielkiej mowie na Zgromadzeniu, że dążyć trzeba do wzmoczenia obrotów we wszystkich trzech dziedzinach, a nie tylko w zakresie towarowym.

Tę samą tezę uznał raport Komisji Surowcowej. Eksperci Komisji Surowcowej bez zastrzeżeń potwierdzili również drugą tezę, przez nas wysuniętą, iż problem surowcowy w licznych państwach znacznie

zaostrozony został przez kryzysowe wstrzymanie lub wypaczenie obrotów kapitałowych, co utracą równowagę bilansów płatniczych i zmusza odnośne rządy do czujnej obserwacji nad dyspozycyjnością posiadanych zapasów dewiz.

Zeszłoroczne Zgromadzenie uchwaliło dokładne zbadanie zagadnienia surowcowego. Raport Komisji Surowcowej rzucił niewątpliwie jasny snop światła na zagadnienia, dotychczas ogólnikowo tylko znane. Trzeba jednak stwierdzić, że liczba 3% surowców, produkowanych w koloniach, niewątpliwie wywołać może mylne złudzenie optyczne co do faktycznego znaczenia terytoriów kolonialnych w tym zakresie. Nie można się oprzeć wrażeniu, że Komisja Surowcowa zamiast dotrzeć do istoty zagadnienia nie użytkowanych jeszcze obszarów kolonialnych w zakresie ułatwienia rozwiązania sprawy surowców dla państw, które takimi obszarami nie dysponują, starała się raczej o obronę tezy tzw. państw posiadających. Już fakt, że surowce pochodzenia kolonialnego dosięgają niemal 9% w międzynarodowym obrocie handlowym—wskazuje na to, że znaczenie ich nie jest podrzędne, skoro z punktu widzenia międzynarodowego nie tyle produkcja, nie wychodząca na rynek światowy, lecz właśnie produkcja rynkowa posiada decydujące znaczenie. Zresztą również liczba 9% oświetla jedynie obecny stan faktyczny produkcji kolonialnej, a nie uwzględnia jej potencjalnych możliwości rozwojowych. Dlatego też żałować należy, że raport Komisji Surowcowej w swoich konkluzjach nie uwzględniła należycie poszczególnych sugestji, zawartych w raporcie właśnie w dziedzinie ułatwienia państwom, nie posiadającym surowców na własnym obszarze, eksploatację na terenach kolonialnych.

Raport Komisji stwierdza dalej, że kwestia płacenia w dewizach za niezbędne surowce przemysłowe przedstawia dla licznych państw trudności, których one we własnym zakresie przezwyciężyć nie mogą, wskutek czego zdecydować się muszą albo na rezygnację z nabywania tych surowców, albo też na rezygnację z nabywania innych artykułów, aby zwiększyć zakup surowców. Komisja przedstawia szereg wniosków, które mogłyby poważnie złagodzić istniejący stan rzeczy, żadne państwo nie może jednak we własnym zakresie środków tych stosować, gdyż realizacja ich zależy od międzynarodowej akcji, której obecnie nie ma. Dlatego z wniosków tych wynika jasno, że albo państwa te szukać będą musiały nadal rozwiązań autarkicznych, albo też uda się zmobilizować tego rodzaju akcję międzynarodową, która faktycznie stworzy nowe możliwości.

Podobnie przedstawia się sprawa w zakresie migracji międzynarodowych, stanowiących w związku z zeszłoroczną rezolucją Zgromadzenia przedmiot specjalnych badań Międzynarodowego Biura Pracy. Wyniki tych prac nastroić mogą optymistycznie, gdyż wskazują one, że obecnie istnieją nie tylko obszary, mogące dostarczyć emigrantów, ale i obszary, potrzebujące imigrantów dla swojego rozwoju gospodarczego. Niemniej

emigracja nie rusza z miejsca, a lekki wzrost liczbowy nie obala faktu, że w obecnych rozmiarach migracje międzynarodowe przestały grać jakąkolwiek rolę jako środek rozwiązywania trudności w dziedzinie polityki społecznej. Nie można liczyć na to, że samoczynnie nastąpić może poprawa w tej dziedzinie.

Współczesny problem migracyjny przedstawia się przede wszystkim jako zagadnienie osadnicze. Emigrant-osadnik z reguły posiadać winien niezbędny kapitał na zainstalowanie się na terenie imigracyjnym. Jednakże dziś—gdyby faktycznie wznowione zostały migracje międzynarodowe na dużą skalę—żadne państwo nie byłoby w stanie finansować transferu sum, potrzebnych osadnikom. I tutaj potrzebna jest więc konkretna akcja międzynarodowa, i w tym kierunku powinny pójść wysiłki Międzynarodowego Biura Pracy, jak i Ligi Narodów, która powinna tymi zagadnieniami czynnie się interesować.

Istnieją państwa tak zasobne w środki wszelkiego rodzaju, że samo usunięcie mechanicznych utrudnień, hamujących normalny obrót kapitałów, rąk roboczych lub towarów, automatycznie pozwala im wykorzystać nowopowstałe możliwości. Do państw tych należą przede wszystkim najzasobniejsze państwa przemysłowe. Istnieją jednakże państwa drugie, które w razie powszechnego otwarcia drzwi zalane zostaną przez cudze towary, za które nie będą mogły płacić, gdyż nie ma żadnych danych, że nastąpi należąca synchronizacja w czasie i w kierunku między obrotem kapitałowym, towarowym i rąk roboczych. I dlatego państwa te będą musiały, chcąc czy nie chcąc, nadal szukać środków rozwiązań autarkicznych, bo droga międzynarodowa będzie im siłą faktu zamknięta.

Nie należy więc iść w kierunku składania deklaracji tych państw, które gotowe są wejść na drogę liberalizacji obrotów. Jeżeli droga ta nie będzie należycie przygotowana dla państw, które walczą z największymi trudnościami obecnie, to deklaracja przyczyni się tylko do wytworzenia dwóch frontów: państw, które znajdują rozwiązanie dla swych bolączek w drodze liberalizmu, i państw, które tych rozwiązań nie znajdują. Zupełnie nie leży w niczym interesie, aby tego rodzaju linia podziału wytworzyć się miała.

Nie należy się ograniczyć, jak to czynią wszystkie organizmy Ligi od lat, do stawiania coraz to nowej i być może coraz to doskonalszej

diagnozy, ale trzeba wytworzyć realny, konstruktywny plan dla wzmoczenia obrotów międzynarodowych we wszystkich trzech omawianych dziedzinach. Planu takiego nie może wytworzyć żadne państwo, gdyż nie ma na to ani danych, ani ludzi. Planu takiego nie wytworzą również dorywczo zbierane komisje ekspertów, gdyż prace takie zawsze skończyć się muszą, jak prace Komisji Surowcowej, stwierdzeniem zupełnie ogólnikowym, co należałoby zrobić. Obecnie trzeba jednak tym plato-nicznym radom nadać treść. Trzeba faktycznie wypracować system mechanizmu międzynarodowego, który by mógł w sposób programowy przyczynić się do stworzenia obrotów międzynarodowych w dziedzinie handlowej, kapitałowej i rąk roboczych, które samorzutnie nastąpić nie mogą. Jeżeli się stworzy dla wszystkich państw możliwość faktycznego wejścia na drogę, która prowadzi do rozwiązywania własnych bolączek za pomocą środków międzynarodowych, to wówczas zmniejszy się pęd do autarkii. W przeciwnym razie autarkia pozostanie jedynym realnym rozwiązaniem, stojącym do dyspozycji wielu państw. Rozumiem oczywiście, że autarkia może doskonale iść w parze z rozbudową stosunków gospodarczych na drodze bilateralnej, jak to faktycznie ma miejsce. Jednakże ta droga, o której tu mówię, nie ma nic do czynienia z szeroką współpracą międzynarodową.

Poszczególne organizmy gospodarcze, i to nawet tzw. liberalne, weszły na drogę pewnej gospodarki planowej. Stopień planowości jest, oczywiście, różny zależnie od tego, jak dalece samorzutny liberalizm rozwiązuje lub nie rozwiązuje zadań, stojących przed różnymi państwami. Będąc daleki od rzucania hasła międzynarodowej nadbudowy dla planowych gospodarstw poszczególnych państw, mam jednak przekonanie, że stworzyć trzeba międzynarodowe organizmy, ułatwiające międzynarodowe obroty w sposób jasny i konkretny.

„Byłoby najlepiej, gdyby Zgromadzenie tegoroczne zakończone zostało jedną tylko deklaracją, głoszącą, że zakończył się okres badań i studiów, a zaczął się na terenie Genewy okres opracowywania konkretnych środków zaradczych, które razem winny się złożyć na ten program akcji międzynarodowej, o której od wielu lat się mówi bez wyciągania praktycznych wniosków” — stwierdził na zakończenie swego przemówienia P. Wiceminister Rose.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 29/IX b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów.

Rada Ministrów zatwierdziła bilans i rachunek strat i zysków eksploatacyjnych przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” za rok gospodarczy 1936, tj. za czas 1/I÷31/XII 1936 r.

Następnie, Rada Ministrów zatwierdziła prowizoryczny plan finansowo-gospodarczy państwowego gospodarstwa leśnego „Lasy Państwo-

we” na nadchodzący rok obrachunkowy, rozpoczynający się z dn. 1/X 1937 r. W roku bieżącym projekt planu użytkowania, będącego podstawą planu finansowo-gospodarczego—ze względu na dokonywanie po czas ostatni potrzebnych obliczeń — zostanie wniesiony na najbliższą sesję zwyczajną Izb Ustawodawczych łącznie z projektem planu użytkowania na rok 1938/39.

Wreszcie, zostało uchwalone rozporządzenie Rady Ministrów o rozszerzeniu listy chorób zawodowych, objętych ubezpieczeniem od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU WYJAZD P. MINISTRA ANTONIEGO ROMANA DO ESTONII, FINLANDII I ŁOTWY

W dniu 1 b. m. Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, wyjechał na s/s „Cieszyn” do Tallina, skąd uda się do Helsingforsu i następnie do Rygi. Z Rygi powróci Pan Minister do Warszawy drogą lądową przez Turmonty.

W stolicach państw bałtyckich przeprowadzi Pan Minister Roman rozmowy na temat możliwości wzmoczenia obrotów handlowych między Polską i tymi państwami, przy czym w rozmowach specjalnie uwzględnione będzie zagadnienie transportów drogą morską przez Gdynię.

Panu Ministrowi towarzyszą w podróży P. Dyrektor Dep. Morskiego Możdżeński i sekretarz osobisty P. Radca Welsch.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

ROKOWANIA WĘGLOWE POLSKO-ANGIELSKIE

W dn. 23 i 24 IX odbyły się w Krakowie rokowania między delegacjami angielskiego oraz polskiego przemysłu węglowego w sprawie przedłużenia istniejącego porozumienia eksportowego polsko-angielskiego, które wygasa w końcu b. r.

W trakcie konferencji zostały omówione wyniki wykonania dotychczasowego porozumienia eksportowego, a także zostały gruntownie zanalizowane perspektywy dalszego rozwoju światowego eksportu węglowego. Ze strony polskiej specjalnie wysunięte zostały dysyderaty, od których realizacji zależy wzmocnienie rozwoju polskiego eksportu węglowego i zapewnienie mu swobodnego i samodzielnego programu.

Jakkolwiek w czasie konferencji krakowskiej nie doszło do całkowitego uzgodnienia poglądów, to jednakże przebieg konferencji tej wykazał zbieżność interesów eksportowych obu wymienionych przemysłów, i obie strony zgodnie wypowiedziały się co do pożytku dalszego zacieśnienia istniejącego porozumienia eksportowego.

Następna konferencja wymienionych delegacji ma odbyć się w końcu października lub w początku listopada i wtedy mają być omówione konkretne warunki, na których podstawie nastąpić będzie mogło przedłużenie polsko-angielskiej umowy eksportowej.

W czasie krakowskich pertraktacji delegacji angielskiej przewodniczył Sir Williams, a delegacji polskiej P. Prezes Cybulski.

HUTNICCTWO KOMISJA HUTNICZA

Komisja Surowców Hutniczych (przy Min. Przemysłu i Handlu) oraz Komisja Kontroli Cen (przy Prezydium Rady Ministrów) zana-

zowały sytuację przemysłu hutniczego i metalurgicznego w ostatnich miesiącach roku ubiegłego i początkach roku bieżącego. Analiza powyższa wykazała, że rozwój odnośnych gałęzi przemysłu nie będzie mógł nastąpić bez przeprowadzenia zasadniczych reform w ich strukturze oraz bez dokonania potrzebnych renowacji i racjonalnych inwestycji, zwłaszcza w dziedzinie kopalnictwa rud.

Wobec powyższego, Pan Minister Przemysłu i Handlu powołał w maju b. r. specjalną Komisję Hutniczą, w skład której weszli Panowie: Wiceprezes Banku Gospodarstwa Krajowego J. Kożuchowski, jako przewodniczący, oraz Wiceminister W. Jastrzębski, Min. Cz. Klarner, Pułk. O. Czuruk, Pułk. J. Orski, Dyr. W. Martin, Dyr. Cz. Peche, Dyr. M. Kandel, Dyr. M. Stodolski, Dyr. M. Drozdowski oraz Nacz. Wydz. W. Robowski—jako członkowie.

Komisja ta, na podstawie materiału, dotychczas zebranego przez wyżej wymienione komisje, oraz materiału, opracowanego przez dodatkowe podkomisje (Inwestycyjną—pod przewodnictwem P. Min. Cz. Klarnera, i Handlową—pod przewodnictwem P. Dyr. Drozdowskiego), oraz szeregu referatów poszczególnych osób, ma przedstawić Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu konkretne wnioski, zmierzające do zreformowania i usanowania stosunków w przemyśle hutniczym, a między innymi wzajemnych stosunków między przemysłem hutniczym i przemysłem metalowo-przetwórczym.

W obecnej chwili cały materiał został przez poszczególne podkomisje opracowany i prace Komisji Hutniczej weszły w ostateczną fazę formułowania wniosków, które będą przedstawione do ostatecznej aprobaty Pana Ministra Przemysłu i Handlu. Prace Komisji zostaną przypuszczalnie ukończone w październiku.

ROLNICTWO

ZMIANY TARYF KOLEJOWYCH NA PASZE¹⁾.—Dość znaczny brak pasz, powstały w roku bieżącym, skłonił czynniki rządowe do szeregu posunięć, jak: wydanie zakazu wywozu niektórych artykułów pastewnych, umożliwienie dowozu z zagranicy siana, kuchu sojowego, kukurydzy i otrąb, wreszcie zapewnienie środków kredytowych i poczynienie innych ułatwień przy nabywaniu pasz przez rolników. Akcja ta musiała znaleźć swój wyraz również na odcinku kosztów przewozu środków pastewnych. Ostatnio ogłoszone zmiany kolejowych taryf przewozowych w tym zakresie zmierzają w 2 kierunkach: ulg generalnych—w celu zniżenia kosztów przewozu pasz, obciążonych dotychczas tymi kosztami w wyższym stopniu, oraz ulg specjalnych—dla ułatwienia państwowej akcji pomocy dla rolników, szczególnie poszkodowanych przez klęskę suszy.

Do ulg generalnych należą przede wszystkim zniżki taryfowe na pasze importowane. Ponieważ—jak należy się spodziewać—import pasz do Polski w większym rozmiarze będzie miał charakter przejściowy, taryfy ulgowe przywozowe ustalone zostały na okres do dn. 31/VIII 1938 r.

Taryfy wyjątkowe na import kukurydzy przez granice lądowe i przez porty są właściwie rozszerzeniem obowiązującej już w ubiegłym roku taryfy na przywóz z zagranicy tego artykułu. Ulg (w rozmiarze zeszłorocznym) jest przewidziana dla transportów na dalsze odległości, rozpoczynając się od 321 km i zapewniając 25%-ową zniżkę kosztów przewozu przy 500 km. Na dystansie 321÷500 km stawka przy ładunku całowagonowym wynosi zł 2.30 od 100 kg, a np. przy odległości 700 km—zł 2.85 od 100 kg.

Podobnie jak przy przywozie kukurydzy, taryfa importowa na kuchen sojowe przynosi pełną zniżkę przewoźnego na odległości powyżej 500 km, ustalając na dystansie 210÷500 km stawkę w wysokości zł 2.02 od 100 kg w ładunku wagonowym. Na 700 km stawka ta wynosi zł 2.26.

Przez skoncentrowanie możliwej do uzyskania ulgi na stawkach taryfowych dla odległości dalszych zwiększona została zdolność prze-

nikania zarówno śrutu sojowej, jak i kukurydzy do okolic, odległych od stacji granicznych i portów.

Dla importowanego siana oraz otrąb ze względu na stosunkowo niski poziom stawek ulgowe taryfy obejmują wszystkie odległości przewozowe. Stawki taryfy na siano węgierskie wynoszą przykładowo: na 100 km—zł 0.40, na 300 km—zł 0.53 i na 500 km—zł 0.87 od 100 kg przy ładunkach pełnowagonowych. Dla importu otrąb taryfa ulgowa nie jest jeszcze ogłoszona, przewidywane jest jednak ustalenie jej stawek na poziomie: dla 100 km—zł 0.68, dla 300 km—zł 1.47, dla 500 km—zł 1.76 od 100 kg.

Taryfy przewozowe w obrocie wewnętrznym na słomę i siano oraz pasze treściwe: makuchy i otręby—nie są objęte ulgami ze względu na to, iż obowiązująca wysokość przewoźnego nie jest uciążliwa i umożliwia przewóz tych artykułów nawet na większe odległości. Stawki taryfowe dla słomy i siana wynoszą przykładowo: na 100 km—zł 0.32, na 300 km—zł 0.43 i na 500 km—zł 0.70. Biorąc za podstawę ceny, płacone producentom w połowie sierpnia b. r. (średnio w Polsce siano zł 6.63, słoma zł 4.11 za 100 kg), można przyjąć, że przewoźne wynosi 10% ad valorem przy transporcie słomy na odległość ok. 300 km i przy transporcie siana na ok. 500 km. Przy cenie siana, notowanej obecnie na giełdach w Warszawie i Poznaniu zł 9÷10 za 100 kg, ten stosunek przewoźnego rozciąga się na odległość 700 km. Dla słomy niższe od podanych stawki mają zastosowanie przy jej przewozie na teren powiatów górskich. Jeśli chodzi o makuchy i otręby, to przy cenie, obecnie notowanej na giełdach, zł 16÷17 za 100 kg otrąb oraz zł 20÷25 za 100 kg makuchów, obciążenie przewoźne w wysokości 10% ad valorem ma miejsce przy obecnych stawkach przy przewozie otrąb na odległość ok. 800 km, a dla makuchów zbliża się do tego stosunku na dystansie 1.300 km przy ładunkach całowagonowych.

gorzej przedstawia się sprawa dla suszonych ziemniaków (płatków ziemniaczanych), suszonych wysłodków, kielków słodowych i suszonych odpadków przy wyrobie drożdży i krochmalu, dla których obowiązują taryfy przewozowe w tej samej wysokości co dla otrąb i makuchów, ceny zaś tych artykułów są znacznie niższe od cen pasz tre-

¹⁾ P. również tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 39/1937, str. 1.256.

ściwych. Dotąd przewozy i spożycie przez rolnictwo omawianych artykułów jest niewielkie. Gdyby zainteresowanie tym rodzajem pasz w kraju wzrosło w związku z tegorocznym niedoborem środków pastewnych i okazała się potrzeba dokonywania ich przewozu na większych dystansach, sądzić należy, że poczynione dalsze starania o ulgi kolejowe byłyby uwieńczone pomyślnym wynikiem. Dotychczasowe wnioski w tym zakresie zostały przez P. K. P. uwzględnione tylko w kierunku zrównania przewoźnego na suszone wysłodki—dotąd wyższego o 30%—z wysokością przewoźnego na inne artykuły tej grupy.

Tegoroczna sytuacja w zakresie pasz skłoniła do zwrócenia uwagi również na zagadnienie kosztów przewozu świeżych odpadków przy wyrobie piwa, spirytusu i krochmalu, które z reguły spożywane są w pobliżu miejsca produkcji, jednak ostatnio zgłoszone zostały wnioski o ułatwienie ich przewozu do okolic, położonych dalej od zakładów przetwórczych. Ogłoszona ulga taryfowa, zrównując koszt przewozu świeżych słodzin, wywaru gorzelnianego i świeżej pulpy ziemniaczanej z kosztami przewozu świeżych wysłodków, udziela zniżki z górą 50%, przy czym ustalone zostały następujące stawki: na 100 km—zł 0.25, na 300 km—zł 0.53, na 500 km—zł 0.65 od 100 kg.

Jednocześnie z powyżej naszkicowanymi ulgami na przewóz pasz—w celu zachowania w kraju potrzebnych ich ilości oraz przeciwdziałania nadmiernemu wzrostowi ich cen—skasowane zostały dotychczas istniejące w tym zakresie ulgowe taryfy eksportowe, a w stosunku do otrąb i makuchów również podniesione zostały zasadnicze klasy taryfowe. W ten sposób koszt przewozu przy eksporcie wzrósł: dla otrąb o 40÷60%, dla makuchów więcej niż podwójnie, dla suszonych wysłodków o 50÷70% oraz dla odpadków przemysłu rolnego o dość znacznych rozmiarach, różnych dla każdego ich rodzaju.

Ze względu na zbliżone do normalnych zbiory ziemniaków i równomierne ich urodzaje w roku bieżącym taryfy na przewóz ziemniaków oraz na eksport przetworów ziemniaczanych nie uległy zmianom. Dla informacji możemy podać, że obowiązujące stawki taryfowe dla ziemniaków wynoszą: na 100 km—zł 0.51, na 300 km—zł 0.93 i na 500 km—zł 1.15 od 100 kg.

Przechodząc do omówienia ulg kolejowych, mających za zadanie ułatwienie państwowej akcji pomocy dla rolników, szczególnie poszkodowanych przez tegoroczną klęskę suszy, zaznaczamy, że ogłoszona ostatnio taryfa wyjątkowa w-r-5 obejmuje następujące ulgi: przy przewozie zbóż—obniżenie o 66²/₃% obowiązującej taryfy normalnej, przy przewozie otrąb i makuchów—zniżkę w wysokości 50% taryfy specjalnej, której stawki zostały przykładowo przytoczone powyżej, oraz przy przewozie słomy i siana z odległości powyżej 250 km—zniżkę, dochodzącą dla przebiegów dalszych do 45%, jednakże z obliczeniem co najmniej za 15 t. Taryfa ta obowiązuje do stacji, położonych na terenie woj. białostockiego, 6 powiatów woj. kieleckiego, 3 powiatów woj. krakowskiego, 9 powiatów woj. lubelskiego, pow. turczańskiego w woj. lwowskim, 3 powiatów woj. łódzkiego, 10 powiatów woj. pomorskiego, 6 powiatów woj. stanisławowskiego oraz 19 powiatów woj. warszawskiego i ma zastosowanie na podstawie specjalnych zaświadczeń właściwego starostwa, że przewożony towar jest przeznaczony na akcję pomocy dla rolników, poszkodowanych klęskami żywiołowymi. Termin obowiązywania taryfy w-r-5 został oznaczony na dz. 31/X 1937 r., jednak należy się liczyć z tym, że odnośnie pasz będzie musiał ulec przedłużeniu prawdopodobnie do końca zimy.

M. B.

POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH W ROKU 1937.—

Wg tymczasowych obliczeń Gł. Urz. Statystycznego, pogłowie zwierząt gospodarskich w dn. 30/VI 1937 r. przedstawiało się następująco:

	1936		1937		Wzrost w 1937 r. %
	tys.	sztuk	tys.	sztuk	
Konie	3 824	3 883	3 824	3 883	1.5
Bydło rogate	10 198	10 547	10 198	10 547	3.4
Trzoda chlewna	7 059	7 672	7 059	7 672	8.7
Owce	3 024	3 183	3 024	3 183	5.2
Kozy	383	403	383	403	5.3

Jak wykazują powyższe liczby, pogłowie zwierząt gospodarskich wzrosło w całym kraju. Jeśli chodzi natomiast o poszczególne województwa—to spadek pogłowia koni uwiódnił się w woj. pomorskim (0.7%); pogłowie bydła rogatego zmniejszyło się w województwach: warszawskim, łódzkim, wileńskim i pomorskim, przy czym najsilniejszy spadek wykazuje woj. pomorskie (7.2%); zmniejszenie pogłowia trzody chlewniej występuje w woj. białostockim (0.3%), wileńskim (1.7%) oraz nowogrodzkim (4.2%); pogłowie owiec wykazuje nieznaczny spadek jedynie w woj. białostockim (0.7%); natomiast pogłowie kóz, od szeregu lat wykazujące znaczne zwiększenie się prawie w całym kraju—zmniejszyło się w porównaniu z ub. r. w następujących województwach: lubelskim, białostockim, wileńskim, pomorskim, śląskim, krakowskim oraz lwowskim—w granicach 0.3÷7.8%.

KONTROLA EKSPORTU JAJ.—W celu uregulowania wywozu jaj z Polski wydano szereg zarządzeń, zmierzających do należytego usprawnienia eksportu tego artykułu¹⁾. Zarządzenia te mają na celu rozszerzenie wywozu jaj drogą stosowania takich norm standaryzacyjnych, które umożliwiłyby skuteczną konkurencję naszego artykułu na zagranicznych rynkach odbiorczych z towarami innych dostawców i jak najbardziej odpowiadały wymaganiom naszych odbiorców zagranicznych.

W związku z tym zostało ostatnio ogłoszone obwieszczenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 28/VIII 1937 r. o zasadach wykonywania czynności nadzorczych przez Głównego Inspektora i inspektorów wywozu jaj („Monitor Polski” Nr 202, poz. 335).

W myśl tego obwieszczenia Główny Inspektor Wywozu Jaj sprawuje ogólne czynności nadzorcze nad przestrzeganiem przez eksporterów jaj obowiązujących przepisów, regulujących wywóz kurzych jaj za granicę, i składa sprawozdanie z wykonywanych przez siebie lub przez podległych mu inspektorów czynności Ministerstwu Przemysłu i Handlu oraz Związkowi Izby Przemysłowo-Handlowych. Następnie, omawiane obwieszczenie określa zadania Głównego Inspektora, do których m. in. należy: praca nad ujednostajnieniem i udoskonaleniem metod kontroli, dotyczącej stosowania przepisów standaryzacyjnych, inspekcja transportów jaj oraz składów-sortowni, rozpatrywanie i opiniowanie reklamacji importerów zagranicznych oraz badanie korzyści gospodarczych, osiągniętych przez stosowanie obowiązujących przepisów standaryzacyjnych.

Inspektorzy wywozu jaj sprawują stały nadzór bezpośredni nad przestrzeganiem obowiązujących przepisów przez przedsiębiorstwa, eksportujące jaja, wpisane do wojewódzkich rejestrów firm, uprawnionych do wywozu kurzych jaj za granicę. Wykonywanie nadzoru ma się odbywać w sposób nieuciążliwy dla normalnego toku czynności handlowych danego przedsiębiorstwa.

Z kolei obwieszczenie określa system kontroli w miejscach odprawy celnej lub w czasie przebiegu transportu do miejsca odprawy celnej. Z każdego badanego transportu jaj należy zbadać przynajmniej 3% skrzyń. Badanie to polega na stwierdzeniu w badanej skrzyni przeciętnej wagi jaj, świeżości, ilości jaj wagowo niewłaściwych, brudnych oraz mytych, poza tym—czy nie ma woni, stęchlizny lub pleśni, względnie wilgotnego opakowania, na sprawdzeniu znakowania jaj na podstawie obowiązujących przepisów, a także konstrukcji skrzyń, w których jaja są eksportowane. Jak widać, tak szczegółowe ujęcie kontroli uniemożliwia obejście obowiązujących przepisów standaryzacyjnych i powinno dawać rękojmię, że eksportowane jaja odpowiadają ustalonym normom standaryzacyjnym.

Poza tym zostały ustalone wypadki, w jakich transporty jaj, przeznaczone na eksport, winny być zatrzymane, a zaświadczenie na bezcłowy ich wywóz cofnięte. W wypadku niedopuszczenia danego transportu jaj do wywozu inspektor zawiadamia: nadawcę, Głównego Inspektora, Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz właściwą izbę przemysłowo-handlową. W razie żądania nadawcy zatrzymanego transportu Główny Inspektor, według własnego uznania, może przeprowadzić kontrolę powtórą zbadanego już przez inspektorów ładunku jaj.

W dalszym ciągu omawiane obwieszczenie ustala zasady badania jaj w składach przerobczych. Badanie to jest uskuteczniane w ten sam sposób, jak przy gotowych już transportach—z tą różnicą, że badaniom winno być poddane przynajmniej 5% jaj, przygotowanych do wywozu. Ponadto przy wykonywaniu kontroli w składach przerobczych inspektorzy obowiązani są badać każdorazowo, czy stan oraz działalność składu przerobczego odpowiadać wymaganiom, stawianym przez przepisy standaryzacyjne. Z przeprowadzonej kontroli inspektorzy sporządzają protokół, który winien być podpisany również przez przedstawiciela firmy, obecnego przy dokonywaniu kontroli. Należy nadmienić, że inspektorzy wywozu jaj obowiązani są nie tylko do czuwania nad przestrzeganiem przez eksporterów obowiązujących przepisów standaryzacyjnych, lecz winni także występować w stosunku do eksporterów jaj w charakterze fachowych doradców i instruktorów przy udoskonalaniu produkcji jaj i usprawnianiu skupu jaj od producentów.

Toteż inspektorzy—niezależnie od swych czynności, dokonywanych w składach przerobczych jaj—winni informować eksporterów o stanie jakościowym i ilościowym produkcji jaj w tych ośrodkach produkcji, z których zaopatruje się dany eksporter, o sposobach zbiórki oraz zakupu jaj (na sztuki czy też na wagę po cenach zróżniczkowanych). Poza tym inspektorzy mają za zadanie zwracać uwagę eksporterom na potrzebę i korzyści współdziałania ich w akcji nad podniesieniem jakościowym produkcji jaj i należytego zorganizowania skupu oraz zbiórki jaj na wagę i po cenach zróżniczkowanych zależnie od wagi jaj, jak i czystości skorupy. Rola inspektorów, nie ograniczająca się wyłącznie do spełniania czynności kontrolnych, lecz również mająca na celu współdziałanie z zainteresowanymi w dziedzinie odpowiedniego przygotowania jaj na eksport, co znajduje swój wyraz w bliższym zainteresowaniu się inspektorów działalnością danego za-

1) P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 25/1937, str. 842.

kładu, daje rękojmię, że zarówno przepisy standaryzacyjne, obowiązujące przy wywozie jaj, jak i czynności wstępne, poczynwszy od skupu jaj, będą należycie wykonywane. Niewątpliwie, będzie to posiadać dodatni wpływ na jakość naszego eksportu, co z kolei powinno się odbić na cenach, uzyskiwanych przez naszych eksporterów na zagranicznych rynkach odbiorczych.

Następnie, obwieszczenie zawiera postanowienia ogólne, dotyczą-

ce czynności inspektora głównego i inspektorów przy dokonywaniu kontroli oraz sprawozdań z ich inspekcji.

Omawiane obwieszczenie weszło w życie z dniem 10/IX b. r. i jednocześnie stracił moc obowiązującą regulamin czynności inspektorów wywozu jaj przy izbach przemysłowo-handlowych z dn. 14/VII 1932 r. („Monitor Polski” Nr 170, poz. 201).

H. H.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

UCHWAŁY KOMISJI OBROTU TOWAROWEGO.—W dn. 28/IX pod przewodnictwem Pana Ministra Przemysłu i Handlu A. Romana z udziałem Pana Wiceministra Sokolowskiego odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu zebranie plenarne Komisji Obrotu Towarowego, poświęcone sprawie transakcji wiązanych oraz organizacji praktyk handlowych za granicą. Oba te problemy zawarte była wśród postulatów czerwcowej Konferencji Eksportowej.

Odnosnie transakcji wiązanych ustalono, iż winny one być utrzymane przy zreformowaniu techniki ich rozwiklywania w ten sposób, aby uniknąć dezorganizacji rynku wewnętrznego oraz rynków eksportowych, pojawiającej się przy nadmiernym rozproszeniu firm importerskich i eksporterskich.

Powołano w związku z tym podkomisję dla przygotowania szczegółowych norm, organizujących transakcje wiązane.

W sprawie praktyk zagranicznych postanowiono niezwłocznie uruchomić system, przewidujący subsydiowanie praktyk, odbywanych najpierw w firmach krajowych, a następnie zagranicznych. System ten połączony będzie ze staranną selekcją kandydatów i przygotowaniem ich do pełnego wykorzystania praktyki, zachęcającego do podjęcia samodzielnej pracy w eksporcie.

KONTROLA EKSPORTU JAJ — p. str. 1281

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 13÷25/IX 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	13÷18/IX	20÷25/IX	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszennica			
Warszawa . . .	30:37½	30:80	+ 1:4
Poznań . . .	30:00	29:75	- 0:8
Lwów . . .	28:14	28:09	- 0:2
Średnia . . .	29:50	29:54	+ 1:0
Żyto			
Warszawa . . .	24:31½	24:25	0:3
Poznań . . .	22:38	22:38	—
Lwów . . .	22:75	22:75	—
Średnia . . .	23:14	23:12	—
Owies			
Warszawa . . .	21:75	22:76	+ 4:6
Poznań . . .	20:88	21:13	+ 1:2
Lwów . . .	20:00	20:40	+ 2:0
Średnia . . .	20:88	21:63	+ 2:6
Jęczmień browarowy			
Warszawa . . .	25:50	25:50	—
Poznań . . .	23:75	24:00	+ 1:0
Lwów . . .	23:00	23:20	+ 0:7
Średnia . . .	24:08	24:23	—
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	20:87½	21:25	+ 1:8
Poznań . . .	20:19	20:75	+ 2:7
Lwów . . .	20:25	—	—
Średnia . . .	20:44	21:00	—

—W okresie sprawozdawczym (od 20 do 25 września) na krajowym rynku zbóż i przetworów utrzymywał się w dalszym ciągu nastrój niejednorodny; obroty, utrzymujące się zresztą na niskim poziomie, uległy dalszej redukcji—głównie z racji nadal jeszcze trwających świąt żydowskich. Salda tygodniowe (w zł na 100 kg; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—zniżka notowań) kształtowały się następująco: na giełdzie warszawskiej—jęczmień o wadze 673÷678 grł, 649 grł i 620:5 grł nowy +0:25, owies I standart 460 grł +0:25, II standart 435 grł +0:50, wszystkie rodzaje otrąb pszenicznych — 0:50 oraz otręby żytnie — 0:25; na giełdzie poznańskiej—pszenica — 0:25, wszystkie rodzaje jęczmienia +0:50, otręby pszenne grube z przemiału standartowego — 0:25 i średnie — 0:75 oraz otręby żytnie z przemiału standartowego — 0:25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 8 813 t, w tym 1 873 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 10 082 i 2 714).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyłu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica czerwona jara szklista 775 grł 31:00÷31:50,—jara 737 grł 30:00÷30:50,—jednolita ozima 748 grł 30:50÷31:00,—zbierana 737 grł 29:50÷30:50, żyto I standart 693 grł 24:00÷24:50,—II standart 681 grł bez notowań, jęczmień browarny 678÷684 grł 25:00÷26:00,—o wadze 673÷678 grł nowy 21:50÷22:00 (21:25÷21:75),—o wadze 649 grł nowy 21:00÷21:50 (20:75÷21:25),—o wadze 620:5 grł nowy 20:50÷21:00 (20:25÷20:75), owies I standart 460 grł 23:00÷23:75 (22:75÷23:50),—eksportowy 478÷488 grł bez obrotów,—II standart 435 grł 22:00÷22:75 (21:50÷22:50), mąka pszenna: I gat. 0÷30% 47:00÷50:00,—I gat. 0÷50% 44:00÷47:00,—I gat. 0÷65% 43:00÷44:00,—II gat. 30÷65% 38:00÷40:00,—II gat. A 50÷65% 34:00÷36:00,—III gat. 65÷70% 32:00÷34:00,—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna 24:00÷25:00, mąka żytnia I gat. 0÷50% 34:00÷35:00 (34:50÷36:00),—I gat. 0÷65% 32:00÷32:50 (32:00÷33:00),—II gat. 50÷65% 27:00÷28:00,—razowa 0÷95% 27:00÷28:00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16:50÷17:25 (17:00÷17:50),—średnie z przemiału standartowego 15:50÷16:25 (16:00÷16:50),—miąłkie z przemiału standartowego 15:50÷16:25 (16:00÷16:50), otręby żytnie z przemiału standartowego 15:50÷16:00 (15:75÷16:25).

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyłu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 29:50÷30:00 (29:75÷30:25), żyto 22:25÷22:50, jęczmień 673/678 grł 20:50÷21:00 (20:00÷20:50),—700/737 grł 21:50÷21:75 (21:00÷21:25),—browarny 23:50÷24:50 (23:00÷24:00), owies 20:75÷21:50, mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0÷30% 49:50÷50:00,—I gat. 0÷50% 45:50÷46:00,—I gat. A 0÷65% 43:50÷44:00,—II gat. 30÷65% 40:50÷41:00,—II gat. A 50÷65% 35:50÷36:00,—III gat. 65÷70% 32:50÷33:00,—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 32:25÷33:25,—I gat. 0÷65% 30:75÷31:75,—II gat. 50÷65% 23:75÷24:75,—razowa 0÷95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16:75÷17:00 (17:00÷17:25),—średnie z przemiału standartowego 15:25÷16:00 (16:00÷16:25), otręby żytnie z przemiału standartowego 15:25÷16:00 (15:50÷16:25), otręby jęczmienne 15:50÷16:50.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 20 do 24 września 1937 r.

Mocny nastrój z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, uległ częściowo osłabieniu, powodując spadek szeregu notowań. Obroty w dalszym ciągu były ograniczone, koncentrując się głównie na akcjach Banku Polskiego. Poszczególne akcje okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem (+) lub stratą (—): akcje Banku Polskiego + zł 1:50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru + zł 0:50, Warsz. Tow. Kopalń Węgla — zł 0:25, Lilpopa + zł 1:25, Modrzejowa + zł 0:05, Norblina — zł 0:25, Stara-

chowic — zł 0:50 oraz Haberbuscha i Schielego — zł 1:50. Z dniem 20/IX b. r. akcje Tow. Akc. Fabryki Ołówków St. Majewski, S. A., są notowane bez kuponu dywidendowego za rok 1936 wartości zł 48.

Na giełdzie poznańskiej obracano akcjami Banku Polskiego po podwyższonym przeciętnie o zł 1:00 kursie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	108:00	106:25	107:25 -107:00 -107:50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	36:75	36:00	36:00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	26:75	26:00	26:25

Lilpop	zł 100	54:00	53:25	53:75 -54:00
Modrzejów	zł 50	9:80	9:75	9:80
Norblin	zł 100	.	.	65:25
Ostrowiec ser. B	zł 50	26:25	26:20	26:25
Starachowice	zł 100	32:70	32:00	32:00
Haberbusch i Schiele	zł 100	44:00	42:50	42:50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — bez notowań.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach—notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 107:00—106:00 (105:75).

CŁO ORAZ REGULAMENTACJA

ZNIŻKI CELNE NA RYŻ I EKSTRAKT QUEBRACHOWY. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr 70/1937, poz. 518 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30/VIII 1937 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. w sprawie zmiany rozporządzenia z dn. 22/IV 1937 r. o zniżkach celnych i o zwolnieniach od cła.

Na mocy tego rozporządzenia wprowadzone zostały do wykazu Nr 1 w rozporządzeniu o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła, tj. do wykazu, obejmującego zniżki celne, których stosowanie uzależnione jest od pozwoleń Ministra Skarbu, nowe cła zniżone, w wysokości 12% cła normalnego autonomicznego na ryż niewyluszczonej oraz wyluszczonej w błonice, sprowadzanej przez porty polskiego obszaru celnego, oraz w wysokości 60% cła normalnego autonomicznego na ekstrakt quebrachowy suchy, nie rozpuszczający się w zimnej wodzie, sprowadzany przez porty polskiego obszaru celnego.

Zniżka celna na ryż dotyczy tylko tych transportów, jakie przeznaczone będą do wyrobu krochmalu ryżowego. Celem jej jest przywrócenie przemysłowi krajowemu takich samych warunków produkcji, w jakich pracował do dn. 20/VII 1936 r., korzystając ze zniżki celnej konwencyjnej francuskiej. Wobec nie prolongowania w nowej umowie handlowej z Francją zniżki celnej na ryż przemysł krochmalu ryżowego postawiony został w obliczu zwiększonych kosztów własnych produkcji, co osłabiło jego zdolność konkurencyjną w stosunku do przemysłu zagranicznego, eksportującego do Polski krochmal ryżowy po cenach wybitnie niskich.

Przemysł krochmalu ryżowego powstał przed paru laty. Należy stwierdzić, iż dzięki uruchomieniu w kraju produkcji krochmalu ryżowego zmniejszył się kilkakrotnie import produktu zagranicznego z korzyścią dla naszego bilansu handlowego.

Nowowprowadzone cło zniżone równa się cłu konwencyjnemu sprzed dn. 20/VII 1936 r., tj. wynosi zł 3:60 od 100 kg.

Jeśli chodzi o ekstrakt quebrachowy—to uznano, iż obecne obciążenie celne jest zbyt wygórowane, jak dla podstawowego surowca przemysłu garbarskiego. Przy cło zniżonym obciążenie celne stanowić będzie jeszcze ok. 12% ad valorem.

Stosowanie tej zniżki nie powinno kolidować z interesami krajowej produkcji ekstraktów z drzewa — w wypadku zapewnienia jej całkowitego zbytu na rynku.

Omwiane rozporządzenie weszło w życie z dniem 20/IX b. r.

A. Z.

CZYNNY OBRÓT USZLACHTNIĄCY BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNOWANĄ. — Niektóre firmy, uprawiające czynny obrót uszlachetniający blachą żelazną cynowaną, sprowadzoną do wyrobu puszek do konserw—przyjmują z powrotem od swych odbiorców wyprodukowane w tym obrocie puszki, które okazały się niezdatne do użytku. Przyjęte z powrotem puszki firmy zgłaszają następnie urzędowi celnemu, kontrolującemu dany obrót uszlachetniający, z wnioskiem o zniesienie ich pod kontrolą celną oraz odpisanie odpowiedniej ilości blachy z konta przywozowego.

W związku z powyższym Min. Skarbu w okólniku L. D. IV 13658/2/37 wyjaśniło, że wskazane w okólniku z dn. 8/IV 1936 r. L. D. IV 8495/2/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 12/1936, poz. 395), uzupełnionym w okólniku z dn. 3/XII 1936 r. L. D. IV 28956/2/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 34/1936, poz. 1 019), ilości blachy cynowanej, odpisywane z konta przywozowego po wywozie 1 000 sztuk blaszanek każdego wymiaru, zostały ustalone z uwzględnieniem wszel-

kich powstających w produkcji mankamentów i że ilości te w żadnym przypadku zmniejszane być nie mogą.

W innych przypadkach czynnego obrotu uszlachetniającego przy odpisywaniu z konta przywozowego ilości blachy, wywiezionej w puszkach, winny być stosowane normy, wskazane w tym celu w zezwoleniach Min. Skarbu na dany obrót i żadne inne poza tym ilości blachy odpisywane być nie mogą.

WYDAWANIE ZAŚWIADCZEŃ O WYWOZIE MASŁA DLA UZYSKANIA ZWROTU RÓŻNICY CENY SOLI. ZUŻYTEJ DO WYROBU MASŁA. — Nawiazując do okólnika Min. Skarbu z dn. 8/I 1937 r. L. D. IV 28517/3/36 („Polska Gospodarcza” zesz. 8/1937, str. 280), Min. Skarbu wyjaśniło, że w zaświadczeniach o wywozie masła, wystawianych przez urzędy celne w celu uzyskania zwrotu różnicy ceny soli, użytej do wyrobu masła, mogą być podawane tylko te ilości masła, zgłoszonego do wywozu, które zostały oznaczone w myśl postanowień § 7 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 15/X 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1936, poz. 509) jako masło solone.

Stacje badania masła będą oznaczały w wystawianych przez siebie zaświadczeniach które numery jednostek opakunkowych zawierają masło solone. W związku z tym przy wystawianiu zaświadczeń o wywozie masła, urzędy celne mają się posługiwać wyłącznie danymi, zawartymi w zaświadczeniach stacji badania masła. Jeżeli w zaświadczeniach stacji badania masła nie będzie powiedziane, które jednostki opakunkowe zawierają masło solone—to urząd celny w ogóle nie może wystawić zaświadczenia, przewidzianego w powołanym wyżej okólniku z dn. 8/I 1937 r.

STOSOWANIE CŁA KONWENCYJNEGO DO IMITACJI LINOLEUM NA TEKSTURZE. — Konwencja handlowa polsko-austriacka z dn. 11/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 2/1935, poz. 11) w aneksie B oraz umowa handlowa polsko-angielska z dn. 27/II 1935 r. w liście pierwszej przewidują cło konwencyjne w wysokości zł 100 dla imitacji linoleum na teksturze, tj. na takim papierze niesklejonym, którego 1 m² waży powyżej 350 g. Celem stwierdzenia, że imitacja linoleum została wykonana na teksturze, należałoby oddzielić mechanicznie papier od warstwy masy i zważyć papier (choćby był przesiąknięty substancją).

Jeżeli jednak 1 m² imitacji linoleum waży 350 g i więcej—to urzędy celne mogą stosować cło konwencyjne nie przeprowadzając badania wagi samego papieru (tektury), pod warunkiem jednak, że inne warunki, niezbędne do zastosowania cła konwencyjnego, będą zachowane.

OPLATA STEMPOWA OD PODAŃ O SKAŻENIE TŁUSZCZÓW. — Wobec powstałych wątpliwości co do pobierania opłat stempowych od podań, składanych w sprawie skażenia tłuszczów, przywożonych z zagranicy, Min. Skarbu w okólniku L. D. IV 11 395/1/37 wyjaśniło, że przewidziany w § 4 ust. 1 rozporządzenia Min. Skarbu z dn. 21/VIII 1935 r. o odprawie celnej tłuszczów („Dz. Ust. R. P.” Nr 67/1935, poz. 421) „wniosek strony, zamieszczony w zgłoszeniu celnym” o skażenie przywożonych z zagranicy tłuszczów i olejów środkami i w sposób przewidziany w §§ 5 i 6 tegoż rozporządzenia — jest wolny od opłaty stemkowej na podstawie art. 143 p. 7 ustawy z dn. 1/VII 1936 r. jako podanie, dotyczące się ustawowo nakazanych obniżek w zakresie danin publicznych.

Jednocześnie Min. Skarbu wyjaśniło, iż wobec brzmienia § 7 powołanego wyżej rozporządzenia o odprawie celnej tłuszczów, przekazywanie tłuszczów, podlegających skażeniu, do zakładów przemysłowych, przetwarzających surowiec, lub specjalnie urządzonych skażalni — powinno

następować z urzędu. Strona obowiązana jest jedynie wskazać miejsce, gdzie ma nastąpić skażenie. Podanie, zawierające to wskazanie, jest wolne od opłaty stempelowej na mocy art. 142 pkt. 1 u. o. s., jako zawierające wiadomość, udzieloną w sprawie publicznej.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POLSKO-ŁOTEWSKO-ESTOŃSKA BEZPOŚREDNIA TARYFA TOWAROWA. — Zarządzeniem, ogłoszonym w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 37/1937 wprowadzono w życie nową część V taryfy towarowej bezpośredniej, obowiązującej dla przewozów pomiędzy Polską i Łotwą, Estonią — w tranzycie przez Łotwę, i portem Helsinkii — w tranzycie przez Łotwę i Estonię. Omawiana część V taryfy budowana została w formie taryf artykułowych stacyjnych, tzn. zawiera stawki globalne, obliczone w jednostkach taryfowych za 100 kg od stacji (wzgl. portu) nadawczej do stacji (wzgl. portu) przeznaczenia. Mi to bowiem w odróżnieniu od dotychczasowej formy budowy taryfy bezpośredniej doniosłe znaczenie dla interesanta, który może szybko i dokładniej przeprowadzić kalkulację kosztów przewozu. Do stawek tych nie wliczono opłat za przeladunek względnie przestawianie (zmiana zestawów kołowych) przesyłek na granicznych stacjach kolei lotewskich (Daugavpils, Zemgale), które to opłaty pobierane będą, jak dotychczas, na podstawie części II tej taryfy, dalej nie wliczono opłat dodatkowych, które również pobiera się na podstawie pozostałych części taryfy. W stawkach, obowiązujących dla portu Helsinkii, zaliczono opłaty portowe przeladunkowe w portach Tallinn i Helsinkii, opłaty za przeladunek z kolei na statek i odwrotnie, oraz opłatę za dostarczenie przesyłki w porcie Helsinkii do magazynów celnych lub na stację kolejową — tak, że zainteresowany ma możliwość przeprowadzenia również kalkulacji bezpośredniej bez obawy powstania z tego tylko tytułu jakichś kosztów dodatkowych. Poza tym przy odprawie przesyłek na podstawie części V mają zastosowanie postanowienia, zawarte w części I, II i III taryfy — o ile część V nie zawiera specjalnych postanowień.

Taryfa obowiązuje w obu kierunkach przewozu, a poszczególne taryfy artykułowe podają dokładnie ten kierunek. Na razie opracowano 12 taryf artykułowych z tym, że w razie zachodzącej potrzeby będą włączane nowe towary; to samo również odnosi się do stacji, którymi mogą być poszczególne taryfy uzupełniane. W kierunku Polska — Łotwa — Estonia (Helsinki) obowiązują taryfy Nr Nr: 1 (towary wszelkiego rodzaju), 2 (sól kuchenna), 3 (chmiel prasowany), 4 (nafta świetlna), 5 (mazut), 6 (amonit). W kierunku Estonia (Helsinki) — Łotwa — Polska: taryfy artykułowe Nr Nr: 101 (towary wszelkiego rodzaju), 102 (ryby świeże, mrożone), 103 (ryby wędzone), 104 (szmaty), 105 (biel sucha ołowiana, gęsta ołowiana, minia ołowiana), 106 (szkło do wyrobu płyt fotograficznych). Zupełnie nową rzeczą w tej taryfie jest wprowadzenie w obu kierunkach przewozu taryf artykułowych (Nr Nr 1 i 101) na towary wszelkiego rodzaju, co mianowicie da możliwość bezpośredniej odprawy towarów, nie włączonych do żadnej części taryfy. Towary, nie uwzględnione w części V taryfy, odprawia się jak dotychczas na podstawie części II i III taryfy (o ile naturalnie tam są wymienione), co daje w dalszym ciągu możliwość bezpośredniej odprawy oraz ma tę dodatnią cechę, że przy tym obliczone przewoźne jest bezwzględnie niższe od przewoźnego, obliczonego w komunikacji łamanej. Wyżej omawiana taryfa obowiązuje od dn. 15/IX 1937 r.

W tym samym „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” wprowadzono w życie w części IV bezpośredniej polsko-łotewsko-estońskiej taryfy towarowej nową taryfę artykułową Nr 106 dla importu do Polski drewna i roślin garbarskich, jak: diwidwi, kuopra, kwebrach, libidwi, mirabolana, sumak, wallonea, kora mimozowa i inne tym podobne. Taryfa ta obowiązuje tylko w kierunku z Łotwy do Polski, a mianowicie od stacji Ryga do stacji: Grodno, Skidel i Wilno. Stawki tej taryfy, jak i wszystkich taryf artykułowych części IV taryfy, są globalne, tzn. od stacji nadania do stacji przeznaczenia i obliczone są w jednostkach taryfowych za 100 kg. Taryfa ta, wydana na oddzielnej karcie, obowiązuje od dn. 15/IX 1937 r.

Poza tym przeprowadzono pod pozycjami Nr Nr 562, 563, 564, 565 i 566 tegoż samego numeru „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” szereg zmian i uzupełnień do taryfy bezpośredniej polsko-łotewsko-estońskiej części I, II, III i IV. Niektóre zmiany są tylko czysto redakcyjne, wynikłe na skutek wprowadzenia części V taryfy, inne zaś mają znaczenie zasadnicze jak np. przeprowadzenie podwyżki opłat na kolejach lotewskich dla towarów, stanowiących przedmiot eksportu z Łotwy, jak w szczególności: celuloza mokra, drut, kable elektryczne, linoleum, olej konopny, bawełniany, sezamowy i rzepakowy, oliwa, pokost, sztuczne masło roślinne, wlna owcza, wlna sztuczna, wyroby bakelitowe, szpilki do obuwia, wyroby cukiernicze, wyroby włócznie, wyłoczyny, blachy. Podwyżki te nie mają większego znaczenia dla danej komunikacji, gdyż towary, dla których podwyższono

opłaty przewozowe, nie były albo wcale, albo tylko w znikomej mierze przedmiotem obrotu towarowego pomiędzy Łotwą a Polską. Dla drzewa i materiałów drzewnych, które na kolejach lotewskich taryfowane są wg klas: 19, 20 i 21 — obniżono opłatę przeladunkową na stacji Daugavpils z 0'012 do 0'006 jednostki taryfowej, tj. z gr 11 do gr 5.

Zarządzeniem, ogłoszonym w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 40/1937 zastąpiono w taryfach Nr 2 na sól zwykłą kuchenną i Nr 4 na naftę świetlną w poszczególnych relacjach dotychczasowe stawki nowymi niższymi, przy czym obniżka ta w zależności od relacji dochodzi do gr 19 na 100 kg od 15 IX 1937 r. W tym samym „Dzienniku” ogłoszono rozkłady jazdy statków z Gdyni/Gdańska do Tallinna i Sztokholmu na okres od września do końca grudnia 1937 r. Rozkłady te mają szczególne znaczenie i zastosowanie przy odprawie przesyłek do Estonii i Szwecji na podstawie bezpośrednich taryf towarowych kolejowo-morskich, a mianowicie polsko-estońskiej i polsko-szwedzkiej.

ZMIANY W CZECHOSŁOWACKO - POLSKIEJ TARYFIE ZWIĄZKOWEJ. — Rozporządzeniami, ogłoszonymi w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 39/1937, poz. 581, 582 i 583, wprowadzono w powyższej taryfie szereg zmian i uzupełnień, spośród których na szczególną uwagę zasługują następujące:

Z dniem 30/IX uchylona została ważność czechosłowacko-polskiej taryfy związkowej Część II, zeszyt 12 na przewóz ropy naftowej i jej przetworów, obowiązującej od dn. 1/VIII 1934 r. Uchylona taryfa zastąpiona została nową, która ukazała się w postaci zeszytu 6, Części II. Nowa taryfa opracowana została na skutek zmian wewnętrznych taryf kolei polskich i czechosłowackich oraz z powodu zmienionego w ub. r. kursu waluty czechosłowackiej.

Spśród wymienionych w dawnej taryfie artykułów — wyeliminowano ropę naftową, olej parafinowy i olej wulkanowy, okazało się bowiem, że towary te w 1936 r. nie były wcale nadawane do przewozu.

Nowe wydanie taryfy zeszyt 6, obejmuje zatem następujące artykuły: benzynę surową nieoczyszczoną (nierafinowaną); naftę nieoczyszczoną; destylaty mineralnych olei smarowych nieoczyszczone, np. olej wazelinowy, wrzecionowy, maszynowy i prasowy; pozostałości ropy naftowej o ciężarze specyficznym najwyższym 0'965 przy 15° C; benzynę oczyszczoną (rafinowaną); naftę oczyszczoną; olej transformatorowy, kompresorowy, turbinowy, automobilowy i cylindrowy; mineralne oleje oczyszczone; inne oleje, nie nadające się jako smar, np. gazowy, błękitny, motorowy; parafinę oraz półfabrykaty parafinowe, np. gacz parafinowy, łuski parafinowe.

Oprócz tego, taryfa ta zawiera aneks z dodatkowo zniżonymi stawkami opłat przewozowych na przewóz oleju gazowego od stacji Limanowa, Trzebinia i Zagórzany tranzytem przez ČSD do Austrii. Zniżone stawki, podane w aneksie, uwarunkowane są przewiezieniem kontyngentu minimum 1000 t w okresie półrocznym.

Stawki opłat przewozowych, zawarte w nowym wydaniu wspomnianej taryfy, wyrażone są w halerzach czechosłowackich za 100 kg.

Z ważnością od dn. 20/IX 1937 r., opłaty przewozowe dla koks u, zawarte w zeszyt 2, części II powyższej taryfy, obowiązującej w kierunku z Czechosłowacji do Polski, uzupełniono nowymi stawkami w relacjach Poręba i Stare Bielsko.

Dotychczasowe opłaty przewozowe na eksport drewna wszelkiego rodzaju od stacji nadawczej Wisła do poszczególnych stacji ČSD, z tar. art. 202, zastąpiono z ważnością od dn. 20/IX 1937 r. nowymi opłatami, które — w zależności od położenia stacji odbiorczej ČSD — zostały bądź znacznie obniżone, bądź nieznacznie podwyższone w stosunku do opłat, jakie obowiązywały dotychczas.

W części II, zeszyt 4 powyższej taryfy, do pozycji aneksu Nr 1, zawierającej specjalne ulgi taryfowe ČSD na przewóz z Polski do Czechosłowacji papierówki i świerkowej, sosnowej, jodłowej i osikowej oraz odpadków tartacznych, włączono jako stację odbiorczą nową stację „Sandhybl — Supikovice” ze znacznie zniżonymi stawkami opłat przewozowych na odcinkach ČSD.

W zeszyt 11 powyższej taryfy, opłaty przewozowe w relacji Hrušov uzupełniono stawkami opłat przewozowych dla pyłu cynkowego przy jego eksporcie z Polski do Czechosłowacji.

POLSKO-JUGOSŁOWIAŃSKA ZWIĄZKOWA TARYFA TOWAROWA. — W ramach prac nad dalszą rozbudową bezpośredniej taryfy towarowej polsko-jugosłowiańskiego związku kolejowego, któ-

rej wydanie zostało zapoczątkowane wprowadzeniem z dniem 15/VII b. r. zeszytu 1, zawierającego postanowienia ogólne, i zeszytu 2 z częścią taryf artykułowych—przygotowano obecnie do druku (z terminem wejścia w życie prawdopodobnie z dniem 15/X b. r.) następujące nowe taryfy artykułowe: a) dla kierunku z Polski do Jugosławii: taryfa Nr 9—na produkty węglopodobne (olej kreozytowy, karbolinum, pak ze smoły węgla kamiennego, naftalin surowy i oczyszczony, benzol nieoczyszczony), b) dla kierunku z Jugosławii do Polski: taryfa Nr 105—na tytoń surowy nieprzerobiony.

Ponadto w najbliższym czasie zostaną wydane taryfy na przewóz żelaza, stali i wyrobów z żelaza i stali oraz wyrobów ceramicznych dla kierunku z Polski, oraz na przewóz rud manganowych i chromowych dla kierunku z Jugosławii.

Wreszcie stosownie do uтарыch dróg przewozu i wyrażonych przez jugosłowiańskie sfery eksportowe życzeń droge przewozu dla importu do Polski owoców świeżych zmieniono z przejścia granicznego pod Cieszynem na przejście graniczne pod Zebrzydowicami.

POLSKO-WĘGIERSKA ZWIĄZKOWA TARYFA TOWAROWA.—Z dniem 1/X b. r. weszły w życie zmienione na przebiegu P. K. P. stawki przewozowe na import do Polski warzyw świeżych (pory, chrzan, czosnek). Zmiany te, spowodowane obniżeniem opłat w taryfach specjalnych WA 33 z kl. 14 do 16, w relacji np. do Warszawy Gł. wahają się—zależnie od stacji nadania—dla 5-tonowych przesyłek w granicach gr 105÷141, a dla 10-tonowych przesyłek—gr 35÷49 za 100 kg.

W związku z obniżeniem opłat przewozowych na przebiegu kolei czechosłowackich (gr 50÷150 dla przesyłek wagonowych i ponad gr 250 dla drobnicy) przy przejściach granicznych od Leluchowa do Woronienki, wskutek wybudowania nowej linii kolejowej Červena Skalu—Markecany, skracającej drogę tranzytową przy niektórych stacjach o 300 km—podjęte zostanie w najbliższym czasie przerobienie najważniejszych taryf artykułowych w najbardziej wykorzystywanych relacjach. Jednocześnie ulegną pewnej zmianie stawki odcinkowe kolei węgierskich, a to w związku z wydaniem dodatku I do węgierskiej taryfy granicznej oraz dodatku III do taryfy eksportowej, w których nowe opłaty podano w centymach szwajcarskich z uwzględnieniem podwyżki skutkiem dewaluacji, skutkiem czego w wyniku dokonanego przeliczenia po nowym kursie (100 cts=gr 122) zachodzą na niekorzyść kolei węgierskich różnice, dochodzące w pewnych wypadkach do gr 30 za 100 kg.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

WYSOKIE CENY NA STATKI A DALSZA ROZBUDOWA TONAŻU.—Zagadnienie bardzo znacznego wzrostu cen w budownictwie okrętowym jest przedmiotem ciągłych dyskusyj w zagranicznej prasie żeglugowej. Przed 2 tygodniami ukazał się na ten temat w angielskim tygodniku „Fairplay” wywiad z jednym z bardziej znanych armatorów, który uważa wprawdzie, że zamówienie obecnie statku kryje w sobie pewne ryzyko, gdyż statek będzie mógł być przejęty do eksploatacji dopiero najwcześniej za rok, a nie ma żadnej pewności, czy obecna koniunktura potrwa dłużej. Z drugiej jednak strony jest większe prawdopodobieństwo, że dzisiejsze frachty utrzymają się w ciągu kilku lat, aniżeli że spadną w tym czasie ceny na statki. W rezultacie armator angielski wypowiada się za budową statków po obecnej cenie £ 14÷15 za tonę deadweight (ok. zł 365÷390), gdyż jest to najbardziej rentowna inwestycja.

Z innych źródeł, zbliżonych do sfer przemysłu okrętowego, zwracają uwagę na niecisłość porównywania cen obecnie budowanego tonażu z cenami dotychczasowymi, wychodząc z założenia, że w międzyczasie technika okrętowa poczyniła olbrzymie postępy i w związku z tym wyższa cena statku jest w dużej mierze usprawiedliwiona wprowadzanymi udoskonaleniami, które podnoszą wartość statku—czynią go bez porównania ekonomiczniejszym w eksploatacji itp.

Niezależnie od powyższych przesłanek sfery żeglugowe utrzymują, że w przyszłości nie jest do pomyślenia, by w shippingu powtórzyła się klęska w tych rozmiarach, jak to miało miejsce w latach 1932÷1936. Bowiern okres ten nauczył zwalczać kryzys przez powołanie do życia odnośnych organizacji, mających na celu utrzymanie pewnego minimalnego poziomu warunków pracy. Gdyby organizacje te o między-

NOWY WYKAZ ODLEGŁOŚCI TARYFOWYCH.—Z dniem 1/X b. r. wszedł w życie nowy wykaz kolejowych odległości taryfowych dla ruchu towarowego. Wykaz ten, opracowany już w roku ubiegłym i uzupełniony ostatnio zmianami, wynikłymi z otwarcia dla ruchu nowych linii kolejowych, wskazuje najkrótsze odległości, stosowane do obliczania przewoźnego za przesyłki towarowe. W nowym wykazie uwzględniono skróty odległości, spowodowane otwarciem nowych linii: Warszawa—Radom, Kraków—Miechów, Żory—Rybnik, Sierpc—Toruń Mokre i Wieliszew—Tłuszcz. Odległości, obliczone przez 2 ostatnie z wymienionych linii, uwzględnione są w aneksie do omawianego wykazu odległości taryfowych.

OTWARCIE LINII KOLEJOWYCH WIELISZEW—TŁUSZCZ ORAZ SIERPC—TORUŃ MOKRE DLA TRANZYTOWEGO RUCHU TOWAROWEGO.—Linia kolejowa Wieliszew—Tłuszcz otwarta została z dniem 22/VIII 1936 r. dla wszelkiego ruchu osobowego i towarowego — z wyjątkiem tranzytowego ruchu towarowego; oznaczało to, iż przesyłki towarowe mogły być nadawane na stacjach tej linii, jak również do stacji, położonych na tej linii, przy czym przewoźne obliczane było za odległość rzeczywistą. Tranzytowe przesyłki mogły być kierowane przez kolej również na tę linię, jako dająca znaczny skrót odległości, jednak przewoźne obliczane było za odległość okrężną—tak, że skrót odległości nie został uwzględniony w stawkach taryfowych.

Obecnie—na podstawie zarządzenia Min. Komunikacji, ogłoszonego w „Dz. Tar. i Zarz. Kolei.” Nr 40/1937, omawiana linia otwarta została dla tranzytowego ruchu towarowego z dniem 1/X 1937 r. Wobec tego przewoźne za wszelkie przesyłki, przechodzące przez tę linię tranzytem, obliczane będzie za odległość skróconą. Dotychczasowa odległość z Legionowa do Tłuszcza przez Warszawę wynosiła 59 km, obecnie odległość Legionowo—Tłuszcz przez Wieliszew wynosi tylko 36 km, zatem skrót wynosi 23 km. Ze skrótu tego korzystać będą wszystkie przesyłki, idące z linii białostockiej na linię mławską oraz w kierunku odwrotnym.

Podobnie przedstawia się sytuacja z linią kolejową Sierpc—Toruń Mokre, otwartą dla ruchu z dniem 9/XII 1936 r. Przewoźne w odniesieniu do przesyłek tranzytowych obliczane było dotychczas za odległość okrężną, wynoszącą z Sierpca do Torunia 303 km. Odległość ta w linii prostej wynosi tylko 78 km. Wprowadzony z dniem 1/X 1937 r. skrót odległości dla przesyłek tranzytowych o 225 km wpłynie na wydatne potanie przewoźnego i umożliwi przewozy, których dotychczas nie było lub też które odbywały się innymi środkami komunikacji.

narodowym zasięgu współpracy, jak „Tramp Shipping Administrative Committee”, istniały przed rokiem 1929, to napewno nie doszłoby do takiej deruty rynku frachtowego w ostatnich latach. W związku z tym angielskie sfery żeglugowe wypowiadają się za utrzymaniem wspomnianej organizacji, by uniknąć na przyszłość niekorzystnych doświadczeń z przeszłości.

J. K.

PRACA PORTÓW POLSKICH W LIPCU I SIERPNIU 1937 R.—Zamorskie obroty portowe Gdyni i Gdańska kształtowały się w sierpniu oraz porównawczo w lipcu b. r. i sierpniu 2 lat ubiegłych—według danych zarządów portowych—w sposób następujący (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Lipiec	1937	781 510	646 372	1 427 882
Sierpień	„	759 672	571 730	1 331 402
„	1936	659 764	501 279	1 161 043
„	1935	754 448	445 137	1 199 585
W y w ó z				
Lipiec	1937	645 669	493 593	1 139 262
Sierpień	„	623 038	433 900	1 056 938
„	1936	543 147	399 011	942 158
„	1935	673 345	360 210	1 033 555
P r z y w ó z				
Lipiec	1937	135 841	152 779	288 620
Sierpień	„	136 634	137 830	274 464
„	1936	116 617	102 268	218 885
„	1935	81 103	84 927	166 030

Obroty obu portów w sierpniu b. r.—po bardzo dobrych wynikach w czerwcu i lipcu—spadły, i to zarówno obroty ogólne, jak i wywóz. Również przywóz zmniejszył się w Gdańsku, a w Gdyni tylko nieznacznie się zwiększył. W porównaniu z sierpniem 2 lat ubiegłych należy zanotować w obu portach znaczny wzrost obrotów.

Na spadek obrotów w porównaniu z lipcem b. r. oddziaływało w Gdyni głównie zmniejszenie się wywozu węgla i cukru, co nie mógł zrównoważyć jednoczesny wzrost wywozu żelaza, szyn kolejowych i drzewa. W przywozie spadek importu rud wyrównał równoczesny wzrost przeladunku złomu, ryżu i śledzi. Wzrost w porównaniu z sierpniem ub. r. był spowodowany przede wszystkim większym wywozem węgla i cukru oraz zwiększonym przywozem złomu i żużli Thomasa.

W Gdańsku spadek wywozu w porównaniu z lipcem b. r. nastąpił głównie wskutek zmniejszenia się eksportu węgla i drzewa oraz przywozu rud, czego nie zdołał wyrównać wzrost przeladunku koksu i soli potasowych, fosforytów oraz śledzi. Do wzrostu obrotów Gdańska w porównaniu z sierpniem ub. r. przyczyniło się zwiększenie wywozu węgla oraz przywozu rud i piritów, pokrywające z nadwyżką ubytek zboża z obrotów gdańskich.

Od początku roku, tj. w okresie 8 miesięcy, przeladowano w portach p. o. o. następujące ilości (w tonach):

	Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m			
1937	5 884 058	4 618 443	10 502 501
1936	4 896 808	3 442 677	8 339 485
1935	4 870 699	3 225 431	8 096 130
W y w ó z			
1937	4 730 612	3 733 088	8 463 700
1936	4 121 358	2 823 164	6 944 522
1935	4 164 061	2 778 702	6 942 763
P r z y w ó z			
1937	1 153 446	885 355	2 038 801
1936	775 450	619 513	1 394 963
1935	706 638	446 729	1 153 367

Jak z powyższych liczb wynika, obroty obu portów w okresie 8 miesięcy b. r. wzrosły dość znacznie w porównaniu z analogicznym okresem 2 lat ubiegłych.

Wartość obrotów portowych w sierpniu oraz w porównawczych miesiącach kształtowała się—według danych Gł. Urz. Statyst.—w sposób następujący (w tys. zł):

	Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m			
Lipiec 1937	110 481	30 865	141 346
Sierpień „	103 556	34 961	138 517

Sierpień 1936	80 399	35 592	115 991
„ 1935	70 980	22 979	93 959

W y w ó z

Lipiec 1937	43 567	22 791	66 358
Sierpień „	43 156	25 285	68 441
„ 1936	32 851	29 413	62 264
„ 1935	31 505	18 427	39 932

P r z y w ó z

Lipiec 1937	66 914	8 074	74 988
Sierpień „	60 400	9 676	70 076
„ 1936	47 548	6 179	53 727
„ 1935	39 475	4 552	44 027

Jak widać, w sierpniu w Gdyni nastąpił spadek wartości obrotów w porównaniu z lipcowymi, a wzrost w porównaniu z sierpniem 2 lat ubiegłych. W Gdańsku daje się zauważyć wzrost wartości obrotów w stosunku do lipca b. r., a nieznaczne zmniejszenie się w porównaniu z sierpniem ub. r., spowodowane głównie ubytkiem zboża na skutek zakazu jego eksportu. Na uwagę zasługuje jednak wzrost wartości przywozu w porównaniu z sierpniem ub. r.

Procentowy udział obrotów portowych w ogólnym handlu zagranicznym Polski utrzymuje się na dotychczasowym poziomie i wynosi pod względem wagi 78·7%, a pod względem wartości 67·2%.

L. R.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Zapotrzebowanie na tonaż jest nadal bardzo znaczne we wszystkich głównych gałęziach obrotów międzynarodowych i na wszystkich rynkach, przy czym, jak ocenia fachowa prasa zagraniczna, zapotrzebowanie to nie osiągnęło jeszcze swojego stosunkowego napięcia sezonowego, które jest notowane zwykle na jesieni każdego roku, a zatem przewidywany jest w najbliższej przyszłości dalszy wzrost stawek frachtowych. W związku z tym armatorzy ociągają się z zawieraniem kontraktów. Szczególnie znaczny wzrost frachtów zanotowano w Stanach Zjednoczonych Am. w przewidywaniu większych transportów zboża do Europy.

Sytuację na rynku bałtyckim wymownie charakteryzuje okólnik The Baltic and International Maritime Conference z dn. 14/IX, w którym informuje zainteresowanych armatorów, że w najbliższym czasie będzie do przetransportowania 50 tys. stds drzewa z Leningradu i morza Białego do portów Anglii. Nadto Szwecja i Finlandia mają do przewiezienia ok. 100 tys. stds, o ile zechcą wykorzystać swoje kontyngenty wywozowe w rozmiarach z 1936 r.

Z Gdyni/Gdańska notowano tarcicę za statki od 600 do 900 stds do Londynu sh 49/6 ÷ 54/-, do Bristolu sh 67/- ÷ 70/-. Węgiel kontraktowano do portów Danii po sh 7 ÷ 7/9, do portów Południowej Szwecji sh 7/3 ÷ 8/-, do Rouen sh 11/3 ÷ 12/-, do Bordzauz sh 14/9 ÷ 15/3.

POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W SIERPNIU 1937 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek wzgl. zł):

Nazwa miejscowości	Listy zwykle i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia	Przekazy poczt. i teleg. (wplac. wzgl. wyplac. na kwotę)	Wpłaty (wypłaty) P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Telegramy	Rozmowy telefoniczne międzym. i międzynarod.
N a d a n o w u r z ę d a c h										
Warszawa . . .	18 879·9	7·7	208·2	66·1	20·1	23 135·5	47 491·3	7 473·7	54·2	249·4
Łódź . . .	2 826·2	0·7	50·6	15·7	58·0	4 635·7	26 060·1	344·4	14·0	63·3
Lwów . . .	4 851·0	3·0	65·1	12·3	4·9	6 634·6	6 057·7	1 295·0	17·6	64·3
Poznań . . .	7 944·2	2·2	50·2	17·8	1·4	3 540·4	9 956·3	2 327·8	8·8	42·3
Kraków . . .	3 405·7	2·5	57·7	12·1	4·9	4 941·7	13 298·9	1 474·6	12·3	65·9
Wilno . . .	926·2	1·5	14·0	6·0	3·3	2 721·3	4 396·6	564·7	6·6	11·9
Katowice . . .	1 709·7	1·3	19·6	7·0	4·6	4 264·2	8 110·4	441·4	12·7	64·4
Lublin . . .	526·1	1·7	10·9	2·5	2·1	2 176·0	4 834·3	37·5	3·7	13·6
Bydgoszcz . . .	1 482·6	0·6	14·8	4·3	1·2	1 710·7	4 345·5	210·6	4·6	16·0
Sosnowiec . . .	478·2	0·4	3·9	1·0	1·4	1 887·8	3 828·4	32·2	2·5	12·3
Białystok . . .	657·4	0·2	4·1	1·1	1·7	581·9	3 683·2	—	3·2	8·5
Chorzów . . .	607·3	0·3	5·7	1·0	0·9	1 275·9	3 970·1	138·1	1·3	12·2
Toruń . . .	1 236·0	0·4	6·9	2·6	0·6	1 031·4	2 932·7	213·3	3·0	24·2
Gdynia . . .	1 166·1	0·2	16·2	5·9	0·8	1 933·4	5 657·9	42·2	11·2	47·0

Nadeszło do urzędów										
Warszawa	13 357·2	13·6	74·3	10·6	8·7	12 007·6	4 557·1	76·9	74·4	298·1
Łódź	3 199·4	2·8	27·2	6·7	13·5	7 384·9	1 340·4	336·1	15·5	48·9
Lwów	2 911·6	4·7	40·5	5·9	1·8	5 473·6	1 305·9	192·1	15·5	75·3
Poznań	2 757·8	5·2	27·7	4·8	1·7	3 326·4	1 364·9	80·2	10·2	53·5
Kraków	3 665·0	2·8	30·1	3·7	5·0	4 358·0	1 259·0	507·5	20·5	81·3
Wilno	1 038·7	4·0	12·4	3·2	2·7	2 640·6	892·9	109·7	6·9	13·7
Katowice	1 315·0	1·9	20·1	8·3	1·7	1 664·5	736·9	151·3	9·0	50·7
Lublin	687·2	0·3	8·8	1·8	1·2	2 059·8	784·3	79·1	3·0	29·0
Bydgoszcz	1 380·4	0·3	14·8	2·0	2·2	2 004·0	734·2	143·9	4·3	21·5
Sosnowiec	507·3	0·8	4·3	1·2	1·4	659·2	556·6	14·1	4·3	17·3
Białystok	478·4	1·5	5·7	2·3	1·2	1 169·9	441·1	129·8	2·7	80·5
Chorzów	566·8	0·5	5·9	1·5	1·0	362·8	358·6	32·0	1·2	—
Toruń	843·0	0·7	10·4	2·3	1·1	977·4	471·6	174·3	2·8	25·1
Gdynia	1 134·7	0·2	15·1	4·5	2·4	2 145·8	1 097·0	61·4	10·6	40·6

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono w sierpniu b. r. na sieciach Ministerstwa Poczty i Telegrafów i Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej (w tysiącach): w Warszawie 14 574, w Łodzi 3 273, we Lwowie 1 757, w Wilnie 1 643, w Krakowie 1 564, w Katowicach 1 470, w Poznaniu 1 123, w Gdyni 786, w Białymstoku 534, w Bielsku 450, w Chorzowie 445, w Sosnowcu 369, w Bydgoszczy 341, w Lublinie 222, w Toruniu 194 i w Częstochowie 169.

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W CZERWCU 1937 R.—W obrocie krajowym wpłacono w czerwcu przekazów pocztowych 1 620 851 szt. i przekazów telegraficznych 13 407 szt. na kwotę zł 130 376 771, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 618 841 szt. i przekazów telegraficznych 13 425 szt. na kwotę zł 131 396 014. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 1 095 szt. i przekazów telegraficznych 4 szt. na kwotę zł 126 018, wypłacono zaś przekazów pocztowych 95 995 szt. i telegraficznych 141 szt. na kwotę zł 5 233 690.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy z następującymi państwami:

K r a j	Wpłacono przekazów pocztowych		Wypłacono przekazów pocztowych	
	liczba	na kwotę zł	liczba	na kwotę zł
Argentyna	—	—	—	—
Austria	8	—	918	1 527
			1	25 355

Belgia	110	—	15 722	4 880	12	222 966
Czechosłowacja	134	—	7 662	3 704	—	104 046
Dania	—	—	—	—	—	—
Egipt	—	—	—	—	—	—
Estonia	—	—	—	—	—	—
Francja	158	1	16 076	27 421	114	2 146 891
Holandia	22	—	5 907	386	4	14 714
Kanada	20	—	5 707	3 112	—	179 859
Luksemburg	4	—	200	192	—	8 882
Niemcy	138	—	3 528	25 384	3	661 147
Rumunia	—	—	—	—	—	—
Stany Zjedn.	103	—	26 540	27 089	—	1 767 606
Szwajcaria	—	—	—	—	—	—
Szwecja	—	—	—	—	—	—
W. Brytania	46	—	2 770	426	—	26 459
Włochy	175	1	24 647	296	—	3 421
W. M. Gdańsk	4	—	275	920	1	39 397

— Weksli w sierpniu b. r. nadesłano do urzędów i agencji pocztowych 269 954 sztuk na kwotę zł 29 011 tys., z tego: zainkasowano 212 673 sztuk na kwotę zł 24 621 tys., zaprotestowano 24 996 szt. na sumę zł 2 718 tys.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zniżki celne i zwolnienia od cła—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 30/VIII 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 70/1937, poz. 518).

Uzupełnienie taryfy na wyroby tytoniowe—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 11/IX 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 70/1937, poz. 519).

Opłaty konsularne—rozporz. Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 6/IX 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Opieki Społecznej („Dz. Ust. R. P.” Nr 70/1937, poz. 520).

Sprzedaż wyrobów tytoniowych—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 31/VIII 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 71/1937, poz. 521).

Zmiana rozporządzenia o Funduszu Popierania Wiertnictwa Naftowego—rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 22/IX 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 71/1937, poz. 522).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

18 października:

— Cukrownia „Opalenica“, S. A. — o g. 11 w kasynie urzęd. Cukrowni w Opalenicy.

19 października:

— „Tri“ T-wo Robót Inżynierskich, S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Sewerynow 5.

20 października:

— „Ziem. T-wo Parcel.“, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki we Lwowie, Szajnochy 2.

22 października:

— Polska Żarówka „Osram“, S. A. — o g. 12½ w lok. S-ki w Warszawie, pl. 3 Krzyży 8.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W SIERPNIU 1937 R.—Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe Państwa w sierpniu 1937 r. — w porównaniu z sierpniem 1936 r. — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	1936	1937	1936	1937
A.—ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	12	14	230	205
Sejm	14	11	261	266
Senat	—	—	111	120

Kontrola Państwowa	1	1	376	403
Prezydium Rady Ministrów	—	—	260	270
Min. Spraw Zagranicznych	528	970	2919	3 134
„ „ Wojskowych	120	183	57 223	62 922
„ „ Wewnętrznych	1 114	1 252	16 295	17 078
„ Skarbu	96 187	105 384	9 593	10 089
„ Sprawiedliwości	2 584	2 659	6 767	6 769
„ Przemysłu i Handlu	2 226	2 495	3 178	3 619
„ Komunikacji	1 397	1 748	2 533	3 330
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	73	101	2 645	4 235
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	237	260	25 894	27 492
„ Opieki Społecznej	484	588	3 164	3 951
„ Poczty i Telegrafów	—	—	133	164
Emerytury i zaopatrzenia	3 242	2 108	14 445	14 323
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	7 998	8 140
Długi państwowe	—	—	10 316	16 866

R a z e m : 108 259 117 774 164 341 183 376

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Telegr.	5	—	—	—
M-stwo Spraw Wojskowych:				
Państw. Wytwórnia Uzbrojenia	—	—	1 824	—
Państw. Wytw. Prochu i Mat. Kruszących	—	—	955	—
Państw. Zakłady Inżynierii	—	—	500	—
Państw. Zakłady Lotnicze	—	—	2 834	—
Państwowe Zakłady Umundurowania	—	—	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych:				
Gazeta Admin. i Pol. Państw.	—	—	—	—
Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku	—	—	20	100
Ministerstwo Skarbu:				
Mennica Państwowa	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—
M-stwo Przemysłu i Handlu:				
Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione	22	389	—	—
Nadania górnicze i tereny naft.	138	22	—	—
Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy	—	—	—	—
Żupa solna w Łanczynie	—	—	—	—
„Polmin“ Państw. Fabr. Ol. Min.	200	—	—	—
Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze“	10	—	—	—
Zjedn. Fabr. Zw. Azotu w Mościcach i Chorzowie	75	—	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
Polskie Koleje Państwowe	—	3 000	—	—
Państw. Wytwórnie Mater. Drogowych	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:				
Lasy Państwowe	3 000	5 514	—	—
Państw. Przetwórnice Mięsne	—	—	—	—
Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe	—	—	237	237
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ.:				
Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Zdrojowiska Państwowe	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny Szpitali Państwowe	5	—	95	99
M-stwo Poczty i Telegrafów:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon	3 000	1 142	—	—
Państw. Zakł. Tele- i Radiotechn.	—	—	—	—

R a z e m : 6 455 10 067 6 465 436

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:				
Monopol solny	3 500	4 000	—	—
„ tytoniowy	27 562	30 001	—	—
„ spirytusowy	20 544	20 522	—	—
„ loteryjny	1 500	2 000	—	—
„ zapalczany	—	91	—	—

R a z e m : 53 106 56 614 — —

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:				
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—

M-stwo Opieki Społecznej:				
Fundusz Pracy	—	—	—	—
R a z e m :	—	—	—	—
Ogółem: 167 820 184 455 170 806 183 812				

Sierpień należy do okresu letniego—okresu najmniejszych dochodów i najsłabszych wyników gospodarki budżetowej Państwa. Z reguły w sierpniu następuje spadek dochodów—po przejściowym ich wzroście w lipcu. Ta sama tendencja wystąpiła i w b. r., ale w stopniu stosunkowo niewielkim, gdyż przeciwdziałał jej koniunkturalny wzrost dochodów, związany z narastającą poprawą gospodarczą. Należy przypomnieć, że ten koniunkturalny ruch zwykły dochodów przeaważył w czerwcu sezonowy ruch zniżkowy, i dochody budżetowe wzrosły. Wzrastały one dalej w lipcu, i dopiero sierpień przynosił spadek dochodów, któremu towarzyszy nawet nieznacznie większy spadek wydatków—tak, że drobna nadwyżka budżetowa, uzyskana w lipcu, zostaje w sierpniu w pełni utrzymana. Równowaga więc budżetowa, odzyskana w poprzednim roku budżetowym—po 5 latach deficytów (w 1930/31 r. w sierpniu była jeszcze nadwyżka zł 0·7 miln.)—utrzymuje się w dalszym ciągu w każdym miesięcznym zamknięciu budżetowym.

Ruch dochodów oraz sald gospodarki budżetowej Państwa w lipcu i sierpniu w okresie ostatniego 7-lecia ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Docho dy							
Lipiec	192·8	171·9	142·8	143·6	158·4	177·8	191·6
Sierpień	169·1	162·8	144·9	143·0	146·0	167·8	184·5
Deficyt (nadwyżka)							
Lipiec	—25·4	—17·0	—26·2	—27·5	—25·6	+0·7	+0·5
Sierpień	—13·4	—18·0	—25·0	—29·6	—29·7	—3·0	+0·6

Docho dy budżetowe w sierpniu, obniżwszy się w stosunku do lipca o zł 7·2 miln., zeszły na poziom nieznacznie także niższy od czerwcowego (o zł 1·7 miln.). Spadek dochodów nastąpił jedynie w grupie administracji (z zł 128·7 miln. w lipcu do zł 117·8 miln. w sierpniu), przy czym silnie zaznaczył się w najważniejszych tu dochodach Min. Skarbu, co było spowodowane zniżką wpływów z danin. Wpłaty przedsiębiorstw podniosły się z zł 7·8 miln. w lipcu do zł 10·1 miln. w sierpniu, a wpłaty monopolów—z zł 55·1 miln. do zł 56·6 miln. Porównanie sierpnia b. r. z sierpniem ub. r. wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 16·6 miln., tj. o 10%. Zwiększyły się w b. r. zarówno dochody administracji (o zł 9·5 miln.), jak i wpłaty przedsiębiorstw (o zł 3·6 miln.), jak i wpłaty monopolów (o zł 3·5 miln.). W grupie administracji wzrost wykazują przede wszystkim najpoważniejsze w tej grupie dochody Min. Skarbu (o zł 9·2 miln.). W grupie przedsiębiorstw o wyższe w b. r. ogólnej sumy wpłat zdecydowały: nie dokonana w ub. r. wpłata Polskich Kolei Państwowych (w b. r. zł 3·0 miln.), a także większa w b. r. (o zł 2·5 miln.) wpłata Lasów Państwowych.

Wydatki budżetowe dostosowują się do wahań dochodów. Spadek dochodów w sierpniu w stosunku do lipca o zł 7·2 miln. spowodował jednoczesną redukcję wydatków o zł 7·3 miln. Dopłaty do przedsiębiorstw, odgrywające zresztą w budżecie minimalną rolę, nie wykazały w sierpniu wyraźniejszej zniżki (zł 436 tys. wobec zł 491 tys.)—tak, że właściwie spadek wydatków skoncentrował się w grupie administracji, gdzie suma wydatków skurczyła się z zł 190·6 miln. w lipcu do zł 183·4 miln. w sierpniu. Spadek wydatków rozłożył się na szereg części budżetu administracji, a w zakresie—wykazującej na ogół największe wahania—obsługi długów państwowych wyniósł zł 1·4 miln.

W zestawieniu z sierpniem 1936 r. wydatki w sierpniu b. r. były większe o zł 13·0 miln., tj. o blisko 8%. W sierpniu ub. r. dokonano poważnych dopłat do przedsiębiorstw, mianowicie w sumie zł 6·5 miln., gdy w b. r. dopłaty te wyniosły zaledwie zł 0·4 miln. W grupie więc przedsiębiorstw mamy w b. r. bardzo poważny spadek wydatków. Tym większy przeto okazuje się tegoroczny wzrost wydatków w grupie administracji: wydatki administracji były w sierpniu b. r. większe niż w sierpniu ub. r. o zł 19·0 miln., tj. o ok. 12%. Wzrost wydatków nastąpił prawie we wszystkich częściach budżetu administracji, przy czym najpoważniejszy był w zakresie obsługi długów (zł 6·5 miln.).

W okresie pierwszych 5 miesięcy bież. roku budżetowego dochody budżetowe wyniosły zł 933·4 miln., czyli dość znacznie więcej (o 7½%) niż w tym samym okresie ub. r. (zł 869·3 miln.) i bardzo nieznacznie tylko mniej od 6/12 budżetu na 1937/38 r. (zł 940·4 miln.). Wydatki budżetowe wyniosły w okresie 5 miesięcy b. r. zł 931·7 miln.—wobec zł 870·5 miln. w tymże okresie ub. r. i teoretycznej sumy zł 940·4 miln., przypadającej według budżetu na okres 5-miesięczny. Nadwyżka dochodów za okres kwiecień—sierpień 1937/38 r. wyniosła zł 1·7 miln., gdy za ten sam okres 1936/37 r. był deficyt zł 1·2 miln.

Zwiększone w b. r. rozmiary gospodarki budżetowej (w związku z poprawą gospodarczą w kraju) oraz jej dodatnie wyniki uwydatniają się jeszcze silniej przy porównaniu bież. roku z szeregiem poprzednich lat budżetowych. Tak więc, porównanie pierwszych 5 miesięcy 1937/38 r. z analogicznym okresem 1935/36 r. wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 165·9 miln. i wzrost wydatków tylko o zł 28·7 miln. Porównanie zaś tychże okresów 1937/38 r. i 1934/35 r. wykazuje w b. r. zwykłe dochodów o zł 210·0 miln., wydatków zaś—o zł 73·7 miln. Idąc dalej wstecz, dopiero w roku 1931/32 natrafiamy na wyższe niż w b. r. sumy wykonania budżetu; mianowicie, w okresie 5-miesięcznym 1931/32 r. dochody budżetowe były wyższe niż w tym samym okresie b. r. o zł 33·0 miln., wydatki zaś aż o zł 150·3 miln. Zrównoważony budżet—podobnie jak w ostatnich 2 latach—znajdujemy dopiero w 1930/31 r., kiedy w okresie 5-miesięcznym nadwyżka budżetowa—przy dochodach w sumie zł 1140·4 miln.—wynosiła zł 4·2 miln. Powyższe porównania dają, oczywiście, tylko zupełnie przybliżony obraz rozwoju dochodów i wydatków Państwa, gdyż choćby ze względu na zmiany w układzie budżetu liczby powyższe są słabo porównywalne. Podkreślić jednocześnie trzeba przy powyższych zestawieniach, że w międzyczasie—np. między 1931 r. i 1937 r., które dają dość zbliżony nominalny poziom dochodów (z zastrzeżeniem co do porównywalności)—nastąpił ogromny spadek cen—tak, że realna wartość podobnych liczbowo sum jest w b. r. znacznie wyższa.

W stosunku do budżetu na cały rok 1937/38 dochody, faktycznie osiągnięte w okresie pierwszych 5 miesięcy, stanowiły 41·4%, czyli prawie tyleż, ile wynosił przeciętna norma budżetowa dla 5 miesięcy. (1/12 budżetu = 41·7%)—przy założeniu równomierności wykonywania budżetu. Bardzo dobre wyniki dały wpłaty monopolów, mianowicie 43·6%, przy czym monopol zapalczany uskutecznił wpłatę na 50·5% sumy, preeliminowanej na 1937/38 r., a monopol loteryjny—51·7%. Dochody administracji dały 40·3% budżetu, przy czym najważniejsze—dochody Min. Skarbu dały tę właśnie liczbę 40·3%. Najlepiej przedstawiają się wpłaty przedsiębiorstw, które dały 44·0% sumy, przewidzianej w budżecie na cały rok—przy czym wpłaty Państwowych Przetwórní Mlecznych, „Polminu”, „Brzeszcz” i „Gazety Administracji” dały już 100% budżetu.

Wydatki w okresie kwiecień—sierpień b. r. stanowiły w stosunku do budżetu całorocznego 41·3%. Taki właśnie prawie procent budżetu (ściśle—41·25% wobec 41·28%) wyniosły wydatki administracji (obsługa długów—40·4%), natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wyniosły w okresie 4 miesięcy stosunkowo znacznie więcej, bo 48·4% sumy całorocznej.

Podkreślić należy, że w roku budż. 1936/37 wykonanie budżetu w okresie 5 miesięcy nie osiągnęło tych rozmiarów co w bież. roku budż. Mianowicie, dochody budżetowe dały w tym okresie ub. r. tylko 40·1% budżetu (wobec—jak wyżej—41·4% w b. r.), i tyleż wyniosły w stosunku do budżetu wydatki (wobec—jak wyżej—41·3% w b. r.).

WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W SIERPNIU 1937 R.—Według danych tymczasowych wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w sierpniu 1937 r.—w zestawieniu z lipcowymi—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Lipiec	Sierpień
1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:		
Podatki gruntowe	3 210	3 884
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	10 071	5 740
Podatek przemysłowy	19 233	21 418
Podatek dochodowy	16 754	17 002
Podatek od kapitałów i rent	278	472
„ „ energii elektrycznej	316	299
Podatek od uboju	710	691
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 223	1 205
Razem:	51 795	50 711
2. — PODATEK MAJĄTKOWY.	207	154
3. — NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA	200	275
4. — SPECJALNY PODATEK OD WYNAGRODZEŃ	15 180	15 832
5. — PODATKI POŚREDNIE:		
Podatek od wina	142	98
„ „ piwa	1 234	1 175
„ „ cukru	18 087	11 224
„ „ drożdży	1 089	1 006
„ „ tłuszczów	108	235
„ „ olejów mineralnych	1 349	1 657
„ „ zapalniczek	—	—
„ „ kwasu octowego	21	32
„ „ kwasu węglowego	100	73
„ „ cukru skrobiowego	104	139
Akcyzowe opłaty patentowe	317	37
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	6	10
Razem:	22 557	15 686

6. — DODATKI DO PODATKU OD CUKRU	113	25
7. — CŁO	12 492	13 195
8. — OPŁATY STEMPLOWE i DANINY POKREWNE:		
Opłaty stempłowe	6 492	5 944
Podatek spadkowy i od darowizn	478	512
Razem:	6 970	6 456
9. — DODATKI DO DANIN PUBLICZNYCH	1 230	1 308
10. — PODATKI ZNIESIONE	35	55
11. — MONOPOLE		
Monopol solny	4 000	4 000
„ tytoniowy	30 001	30 001
„ spirytusowy	19 035	20 522
„ loteryjny	2 000	2 000
„ zapalczany	50	91
Razem:	55 086	56 614
Ogółem:	165 865	160 311

W sierpniu, należącym do okresu letniego niskich wpływów skarbowych, następuje—po przejściowym wzroście wpływów w lipcu—dalszy, często najgłębszy, spadek. W ostatnich 2 latach budżetowych początek okresu letniego przyniósł—wbrew normalnej tendencji—stały wzrost dochodów, dlatego też i spadek sierpniowy był nieco głębszy, jak to przedstawia poniższe zestawienie:

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
	m i l i o n y zł						
Kwiecień	— 14·2	— 8·1	+ 9·5	+ 1·4	— 4·8	— 13·8	+ 2·7
Maj	+ 4·4	+ 14·9	— 15·1	— 15·4	— 0·5	+ 0·2	— 7·3
Czerwiec	— 23·0	— 22·7	— 10·5	— 4·2	— 10·3	+ 2·6	+ 5·1
Lipiec	+ 6·2	+ 6·1	+ 8·2	+ 8·8	+ 11·3	+ 3·2	+ 4·5
Sierpień	— 10·5	— 9·4	+ 5·8	— 3·7	— 3·9	— 8·8	— 5·6
Wrzesień	— 0·8	+ 3·4	+ 6·3	+ 13·7	— 2·7	+ 4·6	
Październik	+ 31·9	+ 19·4	+ 19·9	+ 13·1	+ 16·3	+ 12·2	
Listopad	— 15·0	+ 1·8	— 11·0	— 0·7	— 9·7	— 1·9	
Grudzień	+ 8·8	+ 7·6	+ 14·9	+ 6·8	+ 28·2	+ 11·6	
Styczeń	— 12·5	— 23·1	— 19·2	— 19·9	— 14·5	— 23·2	
Luty	— 23·4	— 12·8	— 21·1	— 9·2	— 4·7	+ 1·0	
Marzec	+ 8·1	+ 11·5	+ 18·9	+ 11·2	+ 19·5	+ 11·3	

Spadek wpływów z danin i monopolów w sierpniu w stosunku do lipca dotyczy właściwie jedynie danin publicznych, które dały w sierpniu dochód o zł 7·1 miln. mniejszy niż w lipcu, natomiast wpłaty monopolów w sierpniu wzrosły o zł 1·5 miln. W porównaniu z sierpniem ub. r. sierpień b. r. dał zarówno wyższy dochód z danin (o zł 11·6 miln., tj. o blisko 12%), jak i większe wpłaty monopolów (o zł 3·5 miln., tj. o 7%). Jeśli chodzi o d a n i n y, to wzrost wpływów w b. r. wystąpił wszędzie—z wyjątkiem tylko drobnej pozycji danin majątkowych; szczególnie silny był wzrost wpływów w zakresie ceł.

Podatki bezpośrednie, reprezentujące największą sumę wpływów w zakresie danin—po dość znacznej zmianie w lipcu (o zł 6·8 miln. do zł 51·8 miln.)—w sierpniu zmniejszały już niewiele (o zł 0·9 miln. do zł 50·7 miln.), przy czym na sierpień—poza comiesięcznymi i jedną kwartalną płatnością w podatku przemysłowym—nie przypadały żadne terminy podatkowe. Silnie skurczyły się w dalszym ciągu wpływy z podatku od nieruchomości (o zł 4·3 miln.), którego płatność—za całe półrocze—przypadała na czerwiec b. r. Natomiast wpływy z innych ważniejszych podatków bezpośrednich wzrosły w sierpniu w porównaniu z lipcem: wpływy z podatku gruntowego o zł 0·7 miln., wpływy z podatku przemysłowego o zł 2·2 miln. wpływy z podatku dochodowego o zł 0·3 miln.

Porównanie sierpnia b. r. z sierpniem ub. r. wykazuje wzrost wpływów w b. r. w stosunku do ub. r. o zł 2·0 miln. Wzrost w b. r. wykazały zresztą tylko wpływy z podatku przemysłowego (zł 21·4 miln. wobec zł 19·4 miln.) oraz z podatku dochodowego (zł 17·0 miln. wobec zł 16·0 miln.), natomiast mniejsze w b. r. były wpływy z podatku gruntowego (zł 3·9 miln. wobec zł 4·1 miln.) oraz z podatku od nieruchomości (zł 5·7 miln. wobec zł 6·5 miln.).

Specjalny podatek od wynagrodzeń dał w sierpniu wpływ zł 15·8 miln.—wobec zł 15·2 miln. w lipcu i zł 14·2 miln. w sierpniu ub. r. Wpływy z daniny majątkowej, stale spadając, w lipcu doszły do zł 200 tys., ale w sierpniu podniosły się do zł 275 tys. Zlikwidowany podatek majątkowy dał w sierpniu zł 154 tys.—wobec zł 207 tys. w lipcu i zł 237 tys. w sierpniu ub. r.

Wpływy z podatków pośrednich po silnej zmianie w lipcu—do rekordowego poziomu zł 22·6 miln.—w sierpniu powróciły do rozmiarów z maja, czerwca i wyniosły zł 15·7 miln. Zmniejszały w sierpniu

dochód z większości podatków pośrednich, przy czym najsilniej podatek od cukru (o zł 6·9 miln.). Wzrost wykazały tylko wpływy z podatku od tłuszczów (o zł 127 tys.) oraz z podatku od olejów mineralnych (o zł 0·3 miln.).

W stosunku do sierpnia ub. r. wpływy z podatków pośrednich w sierpniu b. r. wykazały wzrost (zł 15·7 miln. wobec zł 14·9 miln.), świadczący o wzroście obrotów, z którymi podatki te są związane. Najsilniej—bo o zł 0·5 miln.—zwiększył dochód z podatku od cukru.

Wpływy z c e ł, które wahają się przede wszystkim zależnie od zmian w strukturze importu, od zmian taryfowych, w rozmiarach pomocy dla eksportu, w kształtowaniu się wpłat Gdańska itp.—wykazały w sierpniu w stosunku do lipca wzrost o zł 0·7 miln., przy czym okazały się przeszło dwukrotnie większe od wpływów, osiągniętych w sierpniu ub. r. (zł 13·2 miln. wobec zł 6·4 miln.).

Wyższe w b. r. w stosunku do ub. r. były także wpływy z o p ł a t s t e m p l o w y c h (łącznie z daninami pokrewnymi), ale nieznacznie, bo tylko o zł 0·3 miln. (zł 6·5 miln. wobec zł 6·1 miln.), przy czym wzrost z samych opłat stemplowych wyniósł w b. r. zł 0·2 miln. W stosunku do poprzedniego miesiąca wpływy w sierpniu b. r. były niższe o zł 0·5 miln., przy czym zmniejsza ta dotyczyła opłat stemplowych, podczas gdy dochód z podatku spadkowego i od darowizn nawet nieznacznie wzrósł.

Wpływy z d o d a t k ó w d o d a n i n wzrosły w sierpniu w stosunku do lipca o zł 0·9 miln. i były także wyższe niż w sierpniu ub. r. (zł 1·3 miln. wobec zł 1·1 miln.).

Wpłaty m o n o p o l ó w w sierpniu zwiększyły się w dalszym ciągu, choć niewiele, bo o zł 1·5 miln. Przy stabilizacji wpłat z innych monopolów wzrost o powyższą sumę zł 1·5 miln. wykazała wpłata monopolu spirytusowego.

W sierpniu ub. r. wpłaty monopolów były niższe niż w b. r. (zł 56·6 miln. w b. r. wobec zł 53·1 miln. w ub. r.). Mianowicie, większych wpłat w b. r. dokonały monopole: solny (zł 4·0 miln. wobec zł 3·5 miln.), tytoniowy (zł 30·0 miln. wobec zł 27·6 miln.) oraz loteryjny (zł 2·0 miln. wobec zł 1·5 miln.).

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w sierpniu 1937 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1937/38 r., oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	1/12 budżetu		Sierpień	
	na 1937/38 r.	1937	1936	1935
Podatki bezpośrednie	59·8	50·7	48·7	36·3
Specjalny podatek od wynagrodzeń	14·2	15·8	14·2	—
Danina i podatek majątkowy . . .	1·2	0·4	0·8	3·9
Podatki pośrednie	15·3	15·7	14·9	14·2
Dodatki do podatku od cukru . . .	0·08	0·0	0·04	1·4
Cło	10·2	13·2	6·4	8·2
Opłaty stemplowe	6·8	6·5	6·1	7·1
Nadzwyczajny dodatek do danin .	1·4	1·3	1·1	5·5
Monopole	52·6	56·6	53·1	53·0

Jak widzimy, w sierpniu 1937 r. większe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej były wpływy ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, z podatków pośrednich oraz cła, a także wpłaty monopolów. Specjalnie dobrze przedstawiają się wpływy, związane bezpośrednio z obrotem gospodarczym.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie pierwszych 5 miesięcy roku budż. 1937/38 z wpływami, osiągniętymi w tymże okresie roku budż. 1936/37, oraz z budżetem na rok 1937/38 przedstawia się następująco:

	Kwiecień ÷ sierpień:		% budżetu
	1936/37	1937/38	
	miln. zł	miln. zł	
Daniny publiczne	481·5	532·3	40·7
Podatki bezpośrednie	251·3	266·8	37·2
w tym:			
podatki gruntowe	21·7	14·7	25·6
podatek od nieruchomości	35·7	35·9	43·8
„ przemysłowy	81·0	93·9	38·3
„ dochodowy	99·7	108·7	36·2
Podatki pośrednie	79·3	82·8	45·1
w tym:			
podatek od cukru	59·1	62·7	47·9
Cło	36·0	53·8	52·3
Opłaty stemplowe	32·2	35·5	43·8
Podatek majątkowy	1·1	1·0	22·5
Danina majątkowa	4·6	1·8	17·9
Specjalny podatek od wynagrodzeń .	70·8	73·9	43·5
Dodatek do podatku od cukru . . .	0·26	0·28	31·0
Nadzwyczajny dodatek do danin . .	5·8	6·3	36·9
Podatki zniesione	·	0·2	68·1
Monopole	265·6	275·2	43·6

w tym:			
tytoniowy	141·2	147·5	45·5
spirytusowy	87·6	90·7	39·9
Ogółem daniny i monopole:	747·1	807·6	41·7

Daniny publiczne i monopole państwowe dały w ciągu 5 miesięcy bież. roku budż. dochód, odpowiadający ściśle normie budżetowej, która—przy założeniu równomierności wpływów—wynosi za 5 miesięcy 41·7% całorocznego budżetu. Same daniny publiczne dały nieco poniżej tej normy, mianowicie 40·7% sumy, preliminowanej w budżecie na cały rok, zato wpłaty monopolów były większe od tego idealnego procentu budżetu, dając 43·6%. Spośród danin najlepsze w stosunku do budżetu wyniki (znacznie przekraczające normę) dały: podatki pośrednie, opłaty stemplowe i cło, a poza tym specjalny podatek od wynagrodzeń.

Porównanie 1937/38 r. z 1936/37 r. jest łatwe ze względu na obowiązywanie w 1936/37 r. tych samych na ogół co obecnie przepisów i na mniej więcej ten sam terminarz podatków (w b. r. przesunięcie płatności podatku gruntowego). Porównanie 5 miesięcy w bież. i ub. roku budżetowym wykazuje wzrost w bież. roku zarówno wpływów z danin (o zł 50·8 miln.), jak i wpłat monopolów (o zł 9·6 miln.). Spośród danin dały większe wpływy w b. r. przede wszystkim daniny, związane ściśle z obrotami gospodarczymi: podatki pośrednie—o zł 3·5 miln., cło—o zł 27·8 miln., opłaty stemplowe—o zł 3·3 miln., a jednocześnie z danin bezpośrednich—związane z rozmiarami obrotów i dochodu: podatek przemysłowy—o zł 12·9 miln., podatek dochodowy—o zł 9·0 miln.

PODATKI I OPŁATY

KALENDARZYK PODATKOWY NA PAŹDZIERNIK 1937 R.—

W październiku b. r. płatne są następujące podatki:

- 1) do 25 października—zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za 1937 r. — w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego we wrześniu—przez wszystkie przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia, a z innych przedsiębiorstw—przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. oraz przemysłowe I÷V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe;
  - 2) do 25 października—zaliczka za III kwartał na podatek przemysłowy od obrotu za 1937 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w ub. kwartale (lipiec, sierpień i wrzesień b. r.)—przez przedsiębiorstwa nie wymienione w p. 1, a prowadzące prawidłowe księgi handlowe;
  - 3) do 15 października—zaliczka za III kwartał na podatek przemysłowy od obrotu w wysokości co najmniej 1/5 kwoty podatku, wymierzonego za ubiegły rok kalendarzowy, przez przedsiębiorstwa, nie prowadzące prawidłowych ksiąg handlowych;
  - 4) do 7 października—podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbowodawcę we wrześniu b. r.;
  - 5) do 15 października—druga półroczna rata podatku dochodowego od uposażeń z tytułu różnicy, wynikającej z kumulacji uposażeń, otrzymanych w 1936 r.;
  - 6) do 5 października—podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w czasie 16÷30/IX, do 20 października—tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w ciągu pierwszych 15 dni października b. r.;
  - 7) do 31 października—II rata podatku od lokali za 1937 r.
- Ponadto płatne są w październiku zaległości odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu oraz podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności również w tym miesiącu.

PIENIĄDZ I KREDYT

KONWERSJA DŁUGU WOBEC STANDARD CAR FINANCE

CORP.—W dn. 28/IX b. r. został zawarty przez Pana Wicepremiera i Ministra Skarbu E. Kwiatkowskiego układ w imieniu Skarbu Państwa z amerykańskim towarzystwem Standard Car Finance Corp. w Pittsburgu, dotyczący regulacji reszty długu w sumie okragło \$ 6 miln., jaki został zaciągnięty przez Skarb Państwa w 1929 r. w kwocie \$ 11 miln. na sfinansowanie dostaw wagonów dla Polskich Kolei Państwowych, dostarczonych przez firmę Lilpop, Rau i Loewenstein.

Dług ten, oprocentowany na 7% w stos. rocznym, miał być stosownie do pierwotnej umowy—spłacony do połowy 1943 r. Od jesieni 1936 r. —po wprowadzeniu ograniczeń dewizowych—spłata długu została zawieszona. Zawarty obecnie układ redukuje odsetki do 4¼% rocznie i rozkłada spłatę długu na 14 lat—do końca 1951 r., przy czym spłaty

kapitałowe w ciągu najbliższych 4 lat będą mniejsze i wynosić będą po \$ ¼ miln., a dopiero w latach następnych po blisko \$ ½ miln. rocznie.

Negocjacje w tej sprawie prowadzone były w Warszawie. Ze strony amerykańskiej brali w nich udział: Wiceprezes Standard Car Finance Corp. P. Newton i P. Dr. Eichberg, a ze strony polskiej—Dyr. Departamentu Obrotu Pieniężnego P. W. Domaniewski i Naczelnik Wydz. Wł. Adamkiewicz.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 20 do 24 września 1937 r.

Silne osłabienie i stałe fluktuowanie franka francuskiego, obserwowane w ubiegłym tygodniu—ustąpiło obecnie miejsca wzmocnieniu nastrojów dla tej dewizy, które spowodowało zwyżkę jej kursu. Drugim, niemniej istotnym, rysem rynku dewiz w okresie sprawozdawczym był spadek notowań funta szterlinga. Jeśli chodzi o obroty—to uległy one lekkiej redukcji. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zwyżka notowań, ze znakiem minus—spadek) kształtowały się następująco: franki francuskie +0.16, franki szwajcarskie -0.10, korony czechosłowackie -0.02, floreny holenderskie +0.80, korony szwedzkie -0.35 oraz korony norweskie +0.05; poza tym dolary (zarówno gotówkowe, jak i telegraficzne) zyskały po zł 0.00¹/₈ na \$ 1, a funty szterlingi straciły zł 0.06 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5.29 ¹ / ₂	5.29 ¹ / ₄	5.29 ³ / ₈
" " " " telegr.	\$ 1	5.29 ³ / ₄	5.29 ³ / ₈	5.29 ³ / ₈
Funty szterlingi	£ 1	26.27	26.19	26.19
Franki francuskie	100 fr.	18.20	17.97	18.12
Franki szwajcarskie	100 fr.	121.70	121.60	121.60
Belgi	100 blg.	89.25	89.10	89.15
Marki niemieckie	100 RM	—	—	—
Korony czechosłow.	100 kor.	18.44	18.43	18.44
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	292.50	291.90	292.50
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie	100 kor.	135.50	135.05	135.05
Korony duńskie	100 kor.	117.30	117.00	117.00
Korony norweskie	100 kor.	—	—	132.00

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych przy nastroju niejednorodnym obroty koncentrowały się głównie na grupie pożyczek premiowych, pozostałymi zaś—a w szczególności—obiema pożyczkami konwersyjnymi—interesowano się znacznie mniej. Sztuki I emisji 3% Poż. Premiowej Inwestycyjnej zyskały zł 0.25 oraz II emisji zł 0.35, natomiast serie I emisji straciły zł 2.00, a II emisji—zł 1.00; druga z premiovek—4% Poż. Dolarowa—zamknęła okres stratą w wysokości zł 0.25. Wśród pozostałych pożyczek—4% Poż. Konsolidacyjna zwyżkowała o 0.25% nom., 5% Poż. Konwers. Kol. o 0.75% i wreszcie 5% Poż. Konwersyjna straciła 0.50% nom.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych obroty były bardzo ograniczone. 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego straciły 0.75% nom., 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. zyskały 0.13% nom., 5% L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza z 1933 r. -0.25% nom., a 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. obniżyły się o 0.25% nom.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja	sztuki	zł w zł. 100	67.75	67.25
" "	serie	" " " "	81.75	81.00
II "	sztuki	" " " "	68.75	68.60
" "	serie	" " " "	83.00	81.75
3% Pożyczka Premiowa Budowlana ser. I				
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	zł w zł. 50	—	—	—
4% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna	\$ ¹⁾	38.75	38.13	38.25
sztuki	zł w zł. 100	—	—	—
serie	" " " "	—	—	—

¹⁾ \$ 5 = zł 44.57.

			w % % nominalu		
4%	Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	58.75	58.25	58.75
			-58.50 ¹⁾	-58.00 ¹⁾	-58.50 ¹⁾
5%	" Konwersyjna	zł	61.25	61.00	61.25
5%	" Konwers. Kol.	zł	58.00	58.00	58.00
4½%	" Wewnętrzna	zł	56.00	55.40	55.50
					-55.40
					-55.88

Listy zastawne i obligacje banków

			w % % nominalu		
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7%	" " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93.00	93.00	93.00
5½%	L. Z. Banku " " "	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½%	" " " " " "	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½%	" " " " " "	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ²⁾	£			72.00
4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	56.50	55.38	55.75
					-55.38
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł			59.50
5%	" " " " " " z 1933 r.	zł	63.00	62.25	62.50
					-62.63
					-62.25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza z 1933 r.	zł			50.00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł			50.75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	56.00	55.75	56.00

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	6÷11/IX	13÷18/IX	20÷25/IX
New York			
6% dolarowa			
1920	58—57 ³ / ₄ —58 (6 000)	60 ¹ / ₂ —58— —60 (24 000)	60 ¹ / ₄ —59—60 (8 000)
8% Dillon			
1925	52 ³ / ₄ —49 ³ / ₄ —49 ³ / ₄ (45 000)	53 ³ / ₄ —49 ³ / ₄ — —53 ³ / ₄ (33 000)	53 ¹ / ₄ —52—52 (3 000)
7% stabilizac.			
1927	74 ¹ / ₂ —71—71 (17 000)	75 ¹ / ₄ —71 ⁵ / ₈ — —75 (15 000)	74 ³ / ₄ —74 ¹ / ₈ — —74 ¹ / ₄ (24 000)
7% Warszawy			
1928	52—49 ³ / ₈ —49 ³ / ₈ (20 000)	53—50—53 (24 000)	53—50—51 ¹ / ₂ (10 000)
7% Śląska			
1928	52 ³ / ₄ —50 ³ / ₈ —50 ³ / ₈ (20 000)	53 ¹ / ₂ —52—53 ¹ / ₄ (8 000)	52 ¹ / ₄ —51 ¹ / ₂ —51 ¹ / ₂ (2 000)
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	61.67—59.67— —60.17	60.28—60.03— —60.10	—
Zurich			
7% stabilizac.			
1927	—	—	—
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	75.53—74.16	80.25—74.18	81.51—80.34
Mediolan			
7% włoska			
1924	—	100.20—100.10— —100.20 (400)	100.27—100.27 —100.27 (375)

¹⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

³⁾ Kursy—w % %-ach nominalu, obroty—w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie—w tysiącach).

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

STRONA GOSPODARCZA NIEMIECKIEGO POSTULATU KOLONIALNEGO

ZADANIE zwrotu kolonij, podniesione niedawno z całą stanowczością przez Rząd niemiecki, można rozpatrywać z różnych punktów widzenia. Politycznie wchodzi ten problem w zakres postulatów honoru narodu niemieckiego, domagającego się zniesienia tych wszystkich klauzul traktatu wersalskiego, które w ten honor godziły, spychając Niemcy do roli państwa nierównouprawnionego z innymi. Momentem politycznym tej sprawy zajmować się nie będziemy, zaznaczając tylko, że przy stawianiu żądania przydziału kolonij posiada on pierwszorzędną wagę. Rozpatrzmy tutaj stronę gospodarczą tego zagadnienia, opierając się na argumentacji niemieckiej i uświadamiając sobie przy tym, że wiele z tych argumentów, które Niemcy przytaczają na swoją korzyść, ma również zastosowanie i do Polski.

Zagadnienie kolonialne, mówią Niemcy, musi być ujmowane z horyzontu lotnika. Lekceważyć znaczenie kolonij dla Niemiec, jak to czyni np. P. Amery, dlatego, że import niemiecki z własnych kolonij wynosił zaledwie 1/2% całości ich importu, jest — według nich — absurdem. Kolonie są majątkiem na całe życie narodu, liczące się na tysiące lat. Dlatego jest rzeczą nieistotną, czy program rozbudowy ich produkcji kalkuluje się na 10 czy 20 lat, a błędem zasadniczym jest branie w rachubę tylko wartości obecnej terytoriów mandatowych z dotychczasową produkcją i handlem zagranicznym. Przyszła zaś ich wartość zależy od przyrostu ich ludności i od rozwoju światowego popytu na towary, przez nie produkowane. Błędny jest również, rozpowszechniony u wielkich narodów kolonialnych, sposób pojmowania kolonialnej produkcji surowców za własną walutę tylko jako bezpośrednie zasilenie własnego importu. Jeżeli Niemcy produkować będą za kilka milionów diamentów, na których imporcie napewno im nie zależy, to mogą tymi diamentami opłacić sobie rudę żelazną, a eksportem wytworzonego z niej żelaza zapłacić niezbędne surowce oleiste. Zagadnienie kolonialne jest wycinkiem zasadniczego problemu zabezpieczenia sobie przez Niemcy zaopatrzenia w surowce i środki spożywcze. Pięć jest źródeł, z których wielkie nowożytne gospodarstwo narodowe zachodnio-europejskie może się zasiląć: krajowa produkcja pierwotna, fabrykacja surowców syntetycznych, wywóz, dochód z majątku zagranicznego i gospodarstwo kolonialne. Znaczenie każdego z tych źródeł zwiększa się lub zmniejsza zależnie od wydajności pozostałych źródeł, ale z żadnego z nich nie wolno zrezygnować, o ile tylko istnieje możliwość czerpania zeń. Żądając zwrotu kolonij, Niemcy chcą odzyskać tę samą podstawę gospodarowania, na jakiej wszystkie wielkie mocarstwa się opierają i interesy swoje prowadzą.

Kwestia surowców, produkowanych za własną walutę, wysuwa się na czoło argumentów za odzyskaniem kolonij. Wyobrażenia o znaczeniu produkcji surowców dla gospodarstwa światowego, o potężnej

dynamice i szalonym tempie rozwoju tej produkcji nabierzemy, rzuciwszy okiem na liczby, wyrażające ten rozwój. Produkcja węgla wzrasta od początku zeszłego stulecia z 45 miln. t do 1÷1½ mild. t, produkcja ropy — z 64 tys. t w 1860 r. do 200 miln. t, produkcja rudy żelaznej — z 1·65 miln. t w 1820 r. do 100÷200 miln. t obecnie. Spośród najważniejszych surowców kolonialnych wzrosła w ostatnich 35 latach produkcja cukru 2½ raza, kakao 4 razy, kauczuku 20 razy, wełny 4 razy, produkcja zaś kawy podwoiła się. Można by wprawdzie powiedzieć, że kto nie ma dewiz, niech przestanie palić zagraniczny tytoń, niech zrezygnuje z herbaty, kawy, czekolady, owoców południowych, niech sypia na sienniku i odziewa się w ubranie, sporządzone z surowców krajowych. Ale ten naiwny argument, nieraz wysuwany także i w Polsce, opiera się na nieporozumieniu: nie chodzi tu wcale o konsumenta, chodzi o pracę. Każdy z importowanych surowców staje się podstawą pracy i problemem wyjścia dla powstania dochodu społecznego, a nawet każdy zagraniczny środek spożywczy płacony jest przecież własnym eksportem, zawierającym w sobie pewne quantum pracy narodowej. Na podstawie własnej produkcji lub importu surowca za 100 powstaje, zależnie od jakości i zastosowania tego surowca, dochód społeczny w wysokości 300, 500, 1 000 i więcej, na dochodach zaś ludności z produkcji, obróbki, przewozu i dystrybucji dóbr opierają swój dochód wolne zawody. Z RM 61 mild., stanowiących dochód społeczny Niemiec w przecięciu ostatnich 10 lat, przypadało tylko RM 10÷12 mild. na rodzimą produkcję surowców, a RM 7·3 mild. na import. Dzisiaj, można powiedzieć, tylko około połowy ludności Niemiec opiera swój dochód pośrednio lub bezpośrednio na rodzimej produkcji surowców, a druga połowa ludności może żyć tylko pod warunkiem, że brakujących towarów dostarczą albo handel zagraniczny, albo chemiczna fabrykacja surowców, albo własne kolonie.

Niemcy uświadamiają sobie, że niewielkie zasoby ich własnych surowców mogą się rychło wyczerpać. Węgla kamiennego (do 1 000 m) ma starczyć tylko na 290 lat, węgla brunatnego — na 70 lat, rudy żelaznej — zależnie od ilości przerabianych — na 25÷100 lat. Ponadto Niemcy są dzisiaj zmuszone wywozić substancję swego majątku, by móc importować towary dla spożycia. Na ich korzyść działa wprawdzie postęp w fabrykacji surowców zastępczych, ale ich interesom przeciwstawia się międzynarodowa polityka wysokich cen surowców, decentralizacja przemysłu, tworzenie się wielkich zamkniętych terytoriów gospodarczych, zaostrzenie protekcjonizmu itp.

Produkcja wywozowa b. niemieckich kolonij wynosi okrągło RM 130÷150 miln. Da się ona po kilkunastu latach pracy bez trudności podnieść do RM 400 miln. Znaczenie tych sum, jako czynnika tworzenia się dochodu społecznego, możemy ocenić dopiero

po zastosowaniu odpowiedniego mnożnika, który przy produktach kolonialnych jest bardzo wysoki. Funt bawełny kosztuje RM 0.65, a funt pończoch bawełnianych RM 10, tona skór RM 1 000, tona zaś trzewików RM 10÷20 tys., 100 kg soi wartości RM 14 wystarcza do produkcji 814 litrów mleka wartości sprzedażnej RM 180, wartość kakao wynosi 8% wartości tabliczki czekolady itd. Albo inny przykład: złoża rudy żelaznej w Bangeli (Togo) zawierają ok. 20 miln. t; ponieważ Niemcy potrzebują rocznie 10÷15 miln. t rudy, możnaby powiedzieć, że to jest kropla w morzu; ale 1 miln. t rudy daje 400 tys. t wyrobów, wartości eksportowej RM 120 miln.; za dewizy, otrzymane z tego eksportu, można kupić surowców, których przeróbka da okrągły miliard dochodu społecznego. Gospodarka kolonialna da się podnieść bardzo znacznie przez wzrost ludności (zwalczanie muchy tse-tse, stąd rozwój hodowli bydła i spadek śmiertelności niemowląt), przez rozwój środków komunikacyjnych oraz celową politykę produkcyjną, przy zastosowaniu zdobyczy wiedzy w dziedzinie selekcji nasion, sztucznego nawożenia, zwalczania szkodników itp. Potencjał produkcji kolonialnej, podniesiony w ten sposób, jest punktem wyjścia do podniesienia dochodu społecznego Niemiec o RM 10÷20 mild. rocznie.

Według powszechnie przyjętej formułki gospodarka żywnościowa Niemiec posiada lukę, którą trzeba wypełnić rocznym importem 1 miln. t tłuszczów i 1÷1½ miln. t białka. Ponadto istnieje wg Tyski i Ziegelmayera dalsza luka ok. 1½÷2½ miln. t białka stąd, że 15÷20 miln. uboższej ludności dostaje za matę białka zwierzęcego. Kolonialne nasiona oleiste dostarczają najwięcej tłuszczów i najbardziej nadają się do wypełnienia luki w bilansie tłuszczowym i białkowym, zawartość proteiny w kuchach jest—w stosunku do pasz krajowych—ogromna i w całości strawna. Uprawa oleistych w kraju i rozwój rybołówstwa morskiego mogą dać tylko częściową pomoc, melioracja ziemi i fabrykacja cukru z drzewa są dużo droższe niż uprawa oleistych w koloniach, uprawa zaś słodkiego łubinu i soli jest bardzo wątpliwym środkiem zaradczym, bo przez zasadzenie miliona hektarów słodkim łubinem i soją zmniejsza się produkcja węglowodanów i in. wartości RM 500÷600 miln.

Sukcesy chemii surowcowej nie powinny przeciwstawiać się dążeniom kolonialnym. Konkurencja surowców kolonialnych z krajowymi zawsze istniała i zawsze podlegała zmianom. Niezawodnie, sekularna linia rozwoju wskazuje tendencję zwyżkową cen produktów kolonialnych, a zniżkową fabrykatów chemicznych. Można się liczyć z tym, że z czasem syntetyczny kauczuk, benzyna czy wełna zrównają się w cenie z naturalnymi. Ale pole zastosowania tych surowców jest tak olbrzymie, że sztuczne mogą swobodnie istnieć obok naturalnych, popyt wzmaga się, a poziom życia ludności wszystkich krajów dąży ku górze. Mimo całego wysiłku planu 4-letniego i mimo osiągniętych w tym zakresie sukcesów, Niemcy nie mogą poprzestać na życiu z ręki do ust, ale chcą swój standard życiowy podnieść, chcą wzmocnić swój majątek narodowy, odbudować majątek zagraniczny, jako ważną podstawę zaopatrzenia w surowce i środki spożywcze, zlikwidować swoje zadłużenie zagraniczne, pozbyć się więzów reglamentacji dewiz i wzmocnić substancję oraz terytorium gospodarstwa niemieckiego, zbyt jednostronnie opartego na sile roboczej.

Nowa polityczna formuła „free access to the raw materials” nie zadowala Niemców, bo ogranicza się tylko do surowców i nie określa sposobu dostępu. Pomijając nawet francuską zasadę centralizacji, która z metropolii i kolonii stwarza gospodarczą jedność terytorialną, ale stając na stanowisku angielskim „sacred trust of civilisation”, musimy przyjąć pewną wspólność interesów metropolii i kolonii, dającą tej pierwszej uprzywilejowane przed innymi stanowisko. Odrzucając zasadniczo formułę „free access”, jako nie zaspokajającą ich praw do terytorialnego rozwiązania problemu, Niemcy dyskutują ponadto jej słuszność. Narodowość panująca ma w gospodarstwie kolonialnym znaczne naturalne przywileje, bo jej waluta obowiązuje (bez trudności transferowych), jej język jest językiem towarzyskim i urzędowym, ona obsadza urzędy i w ogóle jest wszędzie najsilniej reprezentowana w organizacjach politycznych, szkole, kościele i wolnych zawodach. Dlatego z „otwartych drzwi” mają inne narody niewielki pożytek. Jako ilustracja mogą służyć liczby importu 4 terytoriów „otwartych drzwi” w 1934 r.: do Franc. Maroka—Francja importowała 44%, do Nigerii—Anglia 55%, do Belg. Konga—Belgia 43%, do Kenya-Uganda—Anglia 37%, z innych krajów tylko czasem wyjątkowo przekroczył który 10%. I to jeszcze dziedzina handlowa więcej podlega wpływom krajów trzecich, aniżeli bezpośredni udział w osiedleniu i produkcji.

Jednak — mówią przeciwnicy — zamierzone przez Niemcy rozbudowanie produkcji w koloniach, które im przypadyby, kryje w sobie poważne niebezpieczeństwo nadprodukcji. Przecież to nie tak dawno, jak Brazylia spaliła 40 miln. worków kawy, jak Stany Zjedn. przeorały 4 miln. ha, zasadzonych bawełną, jak kraje, wytwarzające herbatę, kauczuk, cynę i miedź, zaprowadziły ograniczenia produkcji. Jest w tym — odpowiadają Niemcy — ziarno prawdy, ale tylko ziarno. Słuszny natomiast jest przeciwny pogląd, iż rozszerzenie niemieckiego terytorium gospodarczego o kolonie przyczyni się do poprawy gospodarstwa światowego. Bo przede wszystkim są znaczne interesy światowe, solidarnie z Niemcami. Zagraniczni wierzyciele, mający w Niemczech RM 11 mild., skorzystaliby na odmrożeniu swoich kapitałów, ożywiłyby się wywóz tych surowców, ku którym skierowałyby się wzmógłony popyt niemiecki, wreszcie wzrósłby ruch turystyczny Włoch, Szwajcarii, Francji i innych krajów. Poza tym nie można zaprzeczyć, że pewne dziedziny ucierpiałyby na przestawieniach produkcji, niezawodnie przez Niemcy przedsięwziętych, jak ucierpią na założeniu nowych olbrzymich plantacji kawy w Kongo belgijskim i w francuskich koloniach, albo plantacji bawełny w francuskim Sudanie.

Błędem jest, zdaniem Niemców, przypuszczać, że wzbogacenie jednego z partnerów gospodarstwa światowego przyniesie szkodę temu gospodarstwu. Korzysta ono tym bardziej, im większa jest wymiana dóbr między poszczególnymi gospodarstwami narodowymi. Pod tym względem przesunięcia, dokonane przez traktaty pokojowe, nie były szczęśliwe. I tak np. Francja wydobyła ze swoich kopalń rudy żelaznej w Lotaryngii w latach 1920÷1934 218 miln. t, tj. tylko 2/3 tego, co wydobywali Niemcy w przeciągu ostatnich 3 lat przedwojennych. Osłabienie niemieckiej siły wymiennej zaznacza się w tym, że w 1913 r. wyeksportowały Niemcy 5 330 000 t wyrobów żela-

znych wartości RM 1 257 miln., w przecięciu zaś lat 1933÷35 tylko 1 476 000 t wartości RM 587 miln. Mając okrągło ½ mild. dewiz rocznie mniej, mogą Niemcy o tyle mniej surowców i półfabrykatów na rynku światowym kupić. Wzbogacenie się Francji natomiast nie wyszło gospodarstwu światowemu na dobre, Francja bowiem, posiadając oszczędną ludność, prawie o połowę mniej liczną niż Niemcy, posiadając bogate źródła surowców, nie stojąc zatem pod takim naciskiem konieczności wymiany, jak Niemcy, zdołała przez ten czas wzbogacić swój zapas złota monetarnego o 12 mild. fr. zł., co reprezentuje spadek zbytu produkcji światowej towarów. Jednostronne skupianie naturalnych źródeł surowców w ręku nielicznych bogatych krajów, a pozbawienie ich krajów o licznej ludności, wyposażonej w ogromną siłę pracy i konsumpcji, musi osłabić możliwości wymienne i obroty gospodarstwa światowego—jedni bowiem nie potrzebują niczego wymieniać, a drudzy nie mają nic do wymiany. To odnosi się także do tej wymiany, gdzie świadczenie wzajemne jest na długi czas odroczone, tj. do długoterminowych kredytów itp. Bogate kraje nie mogą przyjmować rat amortyzacyjnych, procentowych i dywidend w towarze, bo go same nie potrzebują—wołą ciągnąć do siebie złoto. Kraje ubogie natomiast nie są w stanie zgromadzić nawet takiego kapitału w dewizach, który by im umożliwił rozwinięcie eksportu, wymagającego zawsze pewnego wkładu dewizowego na surowiec zagraniczny, ponoszenie wydatków personalnych, wpłatę udziałów w towarzystwach zagranicznych, organizację handlu zagranicznego itp. Dewizy, zdobyte przez przeróbkę surowców, pochodzących z własnych kolonij, wzgl. zaoszczędzone przez ich spożycie, byłyby dla Niemiec pozycją kluczową.

Rozszerzenie możliwości wymiennych Niemiec w razie uzyskania kolonij jest uzasadnione przez Niemców, jak następuje: Brazylia, produkująca sama w nadmiarze skóry, nie jest w stanie wymieniać ich np. za kawę lub kakao. Francja, sama doskonale zaopatrzona w rudę żelazną, nie potrzebuje jej wymieniać za

drzewo, korzenie lub kauczuk. Niemcy mogą i jedno i drugie. Rynek zbytu w Europie Południowej, Wschodniej i Północnej na towary kolonialne jest ogromny i rozciągliwy, natomiast Niemcy są dogodnym rynkiem zbytu na produkty gospodarki drzewnej i leśnej, rybołówstwa i górnictwa Europy Wschodniej i Północnej. Te możliwości należy tym bardziej wziąć pod uwagę, że skutkiem uprzemysławiania się europejskich krajów agrarnych kurczyć się będą możliwości zbytu niemieckich wyrobów przemysłowych dla konsumpcji. Eksport b. niemieckich kolonij, wynoszący dziś choćby tylko RM 130÷150 miln., jest właśnie tą pozycją kluczową, umożliwiającą wprawienie w ruch kilkakrotnie większego eksportu kapitałowego, nie mówiąc już o tym, że w razie np. bardzo złych zbiorów może taka kwota wyratować Niemcy.

Mocarstwa mandatowe, zaopatrzone już doskonale ze swoich źródeł pomocniczych—nie mając ani takich możliwości wymiany, ani takiej potrzeby wymiany, jak Niemcy—nie są w stanie i nie potrzebują nadać terytoriom mandatowym takiego rozwoju. Musiałyby w związku z tym albo zaniedbać pełnego wyzyskania własnych źródeł pomocniczych, albo też obciążyć światowe rynki surowcowe dodatkową podażą, której nie odpowiadałby dodatkowy popyt. Dla nich istnieje alternatywa: albo wstrzymanie rozwoju kolonij albo nadprodukcja, Niemcy natomiast, domagając się zwrotu kolonij, nie tylko służą własnym interesom, ale idą w kierunku, który przyniesie wielkie korzyści gospodarstwu światowemu.

Argumenty powyższe można w wielu punktach kwestionować, ale są one bardzo interesujące, zwłaszcza dla Polski, która podobnie jest wielkim krajem, posiadającym liczną pracovitą ludność o silnym przyroście naturalnym (bez porównania silniejszym niż niemiecki), a która cierpi na skutek powojennego protekcjonizmu gospodarczego i innych czynników, hamujących swobodny ruch dewiz i swobodne zaopatrywanie się w surowce, niezbędne dla życia i obronności kraju.

W. H. H.

Berlin, wrzesień 1937 r.

KRONIKA ZAGRANICZNA

ANGLIA

CENY I PLACE.—W lipcu b. r. w Izbie Gmin miała miejsce ożywiona dyskusja na temat wysokości kosztów utrzymania. Przedstawiciele opozycji wskazywali, iż w ostatnich 4 latach koszty utrzymania nieustannie wzrosły, że zwyżka cen spowodowała dla robotników angielskich roczną stratę ok. £ 100 miln. Przedstawiciel Labour Party oświadczył nawet, iż robotnicy angielscy żyją w trudnych warunkach i że dysproporcja pomiędzy wysokością płac a ich siłą kupna coraz bardziej się powiększa.

Tego rodzaju ujęcie zagadnienia wysokości zarobków angielskich robotników nie jest słuszne. W pierwszym rzędzie pamiętać należy, iż w związku z likwidacją objawów kryzysowych ogólna liczba zatrudnionych w Anglii znacznie wzrosła, a ponadto niemal całkowitej likwidacji uległo bezrobocie częściowe. W związku z zwiększeniem stopnia zatrudnienia poszczególne robotników wzrosły również ich zarobki. Tym niemniej faktem jest, że pomiędzy wysokością kosztów utrzymania a wysokością zarobków wytwarza się w osta-

tnich czasach dysproporcja, która mogłaby w niedługim czasie poważnie zaciążyć na siłę kupna mas robotniczych.

Wskaźnik cen hurtowych Anglii podniósł się, mianowicie, z 67·8 do 78·8 w ub. r., a w kwietniu b. r. osiągnął 93·3. Wskaźnik kosztów utrzymania wzrósł w znacznie słabszym stopniu, bo z 87·8 w 1932 r. do 89·7 w ub. r., a 92·7 w maju b. r. Zarobki wzrosły jednak w międzyczasie w znacznie słabszym stopniu, bo z 96 w 1932 r. do 99·5 w ub. r. i 102 w maju b. r.

Niezmiernie charakterystycznym a zarazem paradoksalnym zjawiskiem jest, że siła kupna angielskich zarobków robotniczych obniżyła się w ostatnim roku, podczas gdy w okresie depresji wzrosła; podczas bowiem gdy wskaźnik cen hurtowych obniżył się od 1929 r. do 1932 r. ze 100 do 67·8, a wskaźnik kosztów utrzymania—ze 100 do 87·8, to wskaźnik zarobków spadł w tym samym czasie jedynie ze 100 do 96. Oczywiście, wzrost bezrobocia całkowitego i częściowego przekreślił w praktyce ten wzrost siły kupna, jakkolwiek niewątpliwie pewne kategorie robotników zeń skorzystały.

Rząd angielski obserwuje pilnie ewolucję cen i plac w Anglii i dąży do przywrócenia pomiędzy nimi równowagi. Na przedsiębiorców angielskich wywierana jest presja w kierunku podwyższania zarobków tym bardziej uzasadniona, że dochody przedsiębiorstw, które w latach 1929÷1932 spadły przeciętnie co najmniej do 25%, w następnych 4 latach podniosły się znacznie i przekroczyły poziom z 1929 r. Jeden z etapów akcji rządowej stanowiło podniesienie zarobków pracowników kolejowych. Niedawno podwyższone zostały taryfy kolei angielskich. Równocześnie specjalny trybunał przywrócił angielskim kolejarzom zarobki z 1931 r. oraz inne korzyści ruchomej skali plac, rozciągając je również na nowe kategorie pracowników. Koszt tych podwyżek wyniesie dla linii kolejowych £ 2·9 miln. rocznie, łącznie z poprzednimi podwyżkami koszty eksploatacyjne kolei w porównaniu z 1936 r. obciążone zostaną kwotą £ 4·4 miln., co z góry pochłonie całkowitą korzyść finansową z podwyższenia taryf kolejowych. Tym niemniej sytuacja finansowa kolejnictwa angielskiego przedstawiać się będzie pomyślnie, gdyż preliniuja one w związku

z wzrostem obrotu powiększenie dochodów o przeszło £ 7 miln. Równocześnie jednak wydatki materiałowe wzrosną wskutek podwyżki cen.

AUSTRIA

EKSPOKT DRZEWA.—Wywóz wszystkich gatunków drzewa z Austrii wykazuje nadal tendencję silnego wzrostu. W I półroczu 1937 r. eksport drzewa austriackiego wyniósł 829 560 t wartości 62 595 tys. szylingów—wobec 607 225 t wartości 43 247 tys. szyl. w I półroczu ub. r., a więc o ok. 37% więcej.

W lipcu b. r. tempo tego wywozu jest jeszcze silniejsze. W miesiącu tym wywieziono z Austrii 19 996 wag., tj. o 9 400 wagonów więcej niż w tym samym miesiącu 1936 r.

Pierwsze miejsce wśród odbiorców drzewa austriackiego zajmują w dalszym ciągu Włochy. Niedawno zakończone zostały rokowania między reprezentantami przemysłu drzewnego Austrii z przedstawicielami włoskich organizacji importowych w sprawie rozdziału reszty kontyngentu preferencyjnego. Z tego kontyngentu, wynoszącego—jak wiadomo—33 tys. wag. drzewa tartego, sprzedała Austria do końca lipca b. r. ok. 60%, z czego przeszło połowa przypada na Karyntię. Przy rokowaniach o udzielenie licencji przywozowych na pozostałe 40%—Włochy zajęły stanowisko, iż zasadnicze przyznanie kontyngentu preferencyjnego nie mieści jeszcze zobowiązania do wydania importerom licencji przywozowych, które mogą być, zdaniem sfer włoskich, udzielane tylko stosownie do potrzeb włoskiego rynku. Zastrzeżenie to ma na razie charakter teoretyczny, ponieważ Włochy potrzebują nadal wielkich ilości drzewa. W przyszłości jednak stanowisko Rządu włoskiego może sprawić Austrii wiele kłopotów. Kwestia ta będzie dyskutowana między oboma rządami łącznie ze sprawą przedłużenia kontyngentu preferencyjnego na 1938 r. podczas ogólnych rokowań handlowych między Austrią i Włochami w jesieni b. r. W ostatnich rokowaniach uzyskali eksporterzy austriaccy jednolita podwyżkę cen drzewa tartego o 4 szyl. od m³.

Bardzo znaczny wzrost wykazuje w ostatnich czasach wywóz drzewa austriackiego do Niemiec. W czerwcu b. r. była Austria po raz pierwszy największym dostawcą drzewa dla Niemiec po Z. S. R. R. W I półroczu 1937 r. wywoziła Austria do Niemiec 23 400 wag.—wobec 13 900 wag. w I półroczu 1936 r. Austriaccy eksporterzy żalą się jednak, że mimo dotkliwego braku drzewa w Niemczech ceny, płacone przez odbiorców niemieckich, są nadal niezadowalające, ponieważ władze, wykonywujące nadzór nad obrotem dewizami, powodują sztuczne utrzymywanie cen importowanego drzewa na niskim poziomie, odmawiając zaświadczeń dewizowych dla dostaw, których ceny władze te uważają za zbyt wysokie. Nadto interesanci austriaccy skarżą się, że Niemcy faworyzują przywóz drzewa okrągłego, nieobrobionego, na niekorzyść eksportu drzewa tartego. Tak np. w lipcu b. r. przywieziono do Niemiec 2 497 wagonów drzewa okrągłego, a tylko 839 wagonów drzewa tartego.

Niedawno zakończone zostały pertraktacje między interesantami austriackiego i francuskiego przemysłu drzewnego w sprawie ustalenia warunków dalszego eksportu drzewa austriackiego do Francji. Układem z dn. 22/III b. r. zgodził się Rząd francuski zasadniczo na przedłużenie reżimu preferencyjnego dla drzewa tartego, sprowadzanego z Austrii, z tym jednak zastrzeżeniem, że przewidziana

w tym układzie wspólna komisja fachowa austriacko-francuska ustanowi warunki wykorzystania preferencji. Dzięki osiągniętemu porozumieniu, które unormowało ceny, płacone na rynku francuskim za drzewo austriackie, otrzymała Austria z ważnością od dn. 1/VIII b. r. dodatkowy kontyngent preferencyjny 5 300 wagonów. Interesanci austriaccy spodziewają się, iż mimo ostatniej nowej dewaluacji franka kontyngent ten zostanie wykorzystany.

Nowym rynkiem zbytu drzewa austriackiego stała się Argentyna, dokąd wywieziono w lipcu 125 wagonów drzewa tartego. Dalsze transporty odeszły w sierpniu.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻYCYCH.—Ceny w okresie 13 ÷ 25/IX 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$—za 100 kg):

	13 ÷ 18/IX	20 ÷ 25/IX	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszemica			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	167'55½	167'55½	—
Chicago . . .	4'01	4'08	+ 1'7
Buenos Aires . . .	4'71	4'73	+ 0'4
Liverpool . . .	5'11	4'95	- 3'1
Wiedeń . . .	37'50	37'50	—
Hamburg . . .	5'70	5'91	+ 3'5
Żyto			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134'44	134'44	—
Chicago . . .	3'15	3'85	+ 3'1
Wiedeń . . .	27'44	27'44	—
Hamburg . . .	—	—	—
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	119'83	119'83	—
Chicago . . .	2'32	2'40	+ 3'4
Buenos Aires . . .	1'96	1'99	+ 1'5
Liverpool . . .	4'24½	4'24½	—
Wiedeń . . .	27'00	27'00	—
Hamburg . . .	2'97	2'98½	+ 5'0
Jęczmień browarowy			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	133'00	133'00	—
Chicago . . .	3'62	3'58	- 1'1
Wiedeń . . .	36'00	36'00	—
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W I połowie września w stanie rynku żelaznego nie zaszły ważniejsze zmiany. W dalszym ciągu panuje na nim tendencja mocna, i ceny—zarówno wewnętrzne, jak i eksportowe—utrzymują się na wysokim poziomie. Posiedzenia międzynarodowego kartelu stali odbyły się w Paryżu w dniach 13 ÷ 15/IX; żadnych zmian w cenach nie wprowadzono. Następne zebranie tego kartelu ma się odbyć w Warszawie w dn. 12/X b. r. Również na dni 11 ÷ 12/X zapowiedziano obrady międzynarodowego porozumienia konsumentów złomu, które także mają się odbyć w Warszawie. O ile tempo światowej produkcji stali zostanie zachowane, to osiągnie ona w b. r. 140 miln. t, przewyższając dotychczasową najwyższą wytwórczość w latach 1929 i 1936, która wynosiła po 120 miln. t, podczas gdy przeciętna pro-

dukcja stali przed wojną stanowiła w latach 1909/13 zaledwie 68 miln. t. W okresie 7 miesięcy b. r. wywóz złomu ze Stanów Zjedn. wyniósł 2 135 miln. t wartości \$ 24·8 miln.—wobec 1 050 miln. t i \$ 11·8 miln. w tymże okresie ub. r. Wzrost wywozu złomu wyniósł zatem ilościowo 103%, a wartościowo 110%.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Niemczech produkcja hutnicza utrzymuje się nadal na wysokim poziomie. Ponieważ istniejące instalacje nie mogą już sprostać zapotrzebowaniu, Rząd postanowił uruchomić w ciągu najbliższych 2 lat 7 nowych stalowni i 10 wielkich pieców.

We Francji sytuacja rynku żelaznego była nadal niekorzystna, co należy przypisać przede wszystkim zbyt radykalnym reformom społecznym. W celu wyrównania strat w produkcji żelaza, wywołanych zastosowaniem w hutnictwie francuskim 40-godzinnego tygodnia pracy, sprowadzono w ostatnich tygodniach do hut lotaryńskich przeszło tysiąc robotników z Algieru, nie licząc obcych robotników europejskich. Chociaż ogólny stan zatrudnienia hut jest zadowalający, jednak należy to przypisać przeważnie zamówieniom rządowym, podczas gdy rynek prywatny w ostatnim półroczu skurczył się znacznie. Napływ zamówień prywatnych spadł w lipcu b. r. o 1/3 w porównaniu z lutym i jest najniższy od maja 1936 r.

Na rynku belgijskim panował w okresie sprawozdawczym nastrój spokojny. Na transakcje eksportowe ujemnie oddziaływały zamieszki wojenne w Hiszpanii i Chinach. Utrata rynku chińskiego powoduje dla Belgii dotkliwie zmniejszenie eksportu. Stan taki trwa już od miesiąca. Niektóre ładunki żelaza, przeznaczone dla Szanghaju, zostały skierowane do Hongkongu i sprzedane tam z większymi lub mniejszymi stratami. Na ogół jednak stan zatrudnienia hut był wystarczający. W sierpniu Cosibel udzielił hutom zamówień na 173 tys. t, w czym półwytwór stanowił aż 80 tys. t, a żelazo prętowe zaledwie 37 tys. t. Obecnie obowiązujące ceny eksportowe żelaza prętowego (za t fob Antwerpia w £ zł.) wynoszą: dla krajów europejskich—5.15 ÷ 6, dla Ameryki—6, z wyjątkiem Kuby i Meksyku, gdzie cena wynosi 5 (ze względu na konkurencję Stanów Zjedn.), dla Dalekiego Wschodu—6½ i dla Afryki—6.7.6.

Na rynku angielskim panowało w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu ogromne ożywienie. Wytwórczość hut jest wyprzedzana z góry na okres 4 ÷ 6 miesięcy. Jedyńą troskę przemysłu stanowi utrzymanie cen na niezbyt wygórowanym poziomie, aby nie zatamować popytu ze strony przemysłu przetwórczego. Wobec olbrzymiego zapotrzebowania na rynku krajowym, transakcje eksportowe zeszyły na drugi plan, chociaż huty starają się utrzymać kontakt z klientelą zamorską. Popyt na surówkę odlewniczą jest tak duży, że produkcja krajowa nie wystarcza i niektóre odlewnie były zmuszone sprowadzić pewne ilości surówki amerykańskiej po sh 145 ÷ 150 za t, podczas gdy krajowa kosztuje sh 109. Dostawy półwytworu kontynentalnego trochę się zwiększyły, lecz nie mogą jeszcze pokryć całkowitego zapotrzebowania. Na rynku wytworów gotowych panowała w dalszym ciągu taka ciasnota, że potrzeby klientów mogły być zaspokojone tylko częściowo.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji w £ zł. fot port—notowane były w dniu 27/VIII 1937 r., jak następująco:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
Surówka:	za 1016 kg	za 1000 kg	
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	6.0.0	6.0.0
belki	—	5.7.6	5.7.6
kątowniki	—	5.8.0	5.8.0
blacha okrętowa, rezerwuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	—	—
druk-walcówka	—	6.2.6	6.2.6
blacha tomasowska	—	7.2.6	7.2.6
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
druk ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W I połowie września na rynku metali nieżelaznych panowała tendencja słaba, która się wyraziła w nieznacznym spadku cen miedzi, ołowiu i cynku. Jedynie cyna uzyskała pewną poprawę swego kursu. Przyczyna zastoju na rynku metalowym polegała przede wszystkim na powściągliwości klienteli, wywołanej zaognioną sytuacją polityczną w Hiszpanii i na Dalekim Wschodzie. Chociaż zamieszki wojenne pozwalają przypuszczać, że popyt na metale wzrośnie, jednak obecne ich ceny utrzymują się na względnie wysokim poziomie i nie dają większego pola dla spekulacji.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi tendencja była chwiejna i ceny zlekka niżkowały. Produkcja tego metalu w zupełności pokrywa zapotrzebowa-

nie i nie należy spodziewać się w najbliższej przyszłości większych zmian w cenach. Znajdują się one obecnie na poziomie, zapewniającym rentowność producentom, a zwłaszcza taniemu pracującym wytwórcom południowoafrykańskim.

Na rynku cyny panował nastrój cokolwiek mocniejszy, gdyż w dalszym ciągu produkcja nie mogła nadążyć za zapotrzebowaniem i do końca roku pozostają duże zaległości do odrobienia. Komitet cynowy ustalił kwotę produkcyjną na ostatni kwartał b. r. w wysokości 110% kontyngentu normalnego, tj. zostawił ją bez zmiany. W przyszłości należy przewidywać utrzymanie się mocnej tendencji na cynę, ze względu na duży popyt na nią, zwłaszcza w Stanach Zjedn., przy ograniczonej możliwości zwiększenia produkcji.

Na rynku ołowiu na razie większe zmiany nie zaszły. Wytwórcy jego liczą na wzrost zapotrzebowania ze strony Japonii w związku z prowadzoną przez nią wojną z Chinami. Produkcja japońska ołowiu wynosi zaledwie 8 tys. t rocznie i pokrywa zaledwie część normalnego zapotrzebowania (ok. 104 tys. t rocznie). Na ogół jednak nie należy się spodziewać wzrostu cen ołowiu, gdyż wytwórczość jego wzrasta.

Na rynku cynku tendencja była nieco lepsza niż na rynku ołowiu. Cena cynku spadła w mniejszym stopniu, niż cena ołowiu i rozpiętość między kursem obu tych metali jeszcze się zwiększyła na korzyść cynku. Największy wpływ na kształtowanie się ceny cynku ma duży popyt na ten metal w Stanach Zjedn. Wobec tego można oczekiwać nie tylko utrzymania się ceny cynku na dotychczasowym poziomie, ale nawet pewnej wyżki.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła $\text{£ } \frac{9}{16}$ wzg. $\frac{3}{4}$, miedź elektrolityczna i rafinowana niżkowały o $\text{£ } \frac{1}{4}$, cyna w obu wypadkach zwykowała o $\text{£ } \frac{2}{4}$, ołów stracił $\text{£ } \frac{7}{16}$ wzgl. $\frac{9}{8}$, a cynk $\text{£ } \frac{3}{16}$ wzgl. 1, srebro zwykowało w obu wypadkach o $\text{d } \frac{3}{16}$ na uncji, a złoto o sh 0.7 na uncji. Ceny innych metali pozostały bez zmiany.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali—w £ za 1 016 kg, z wy-

jątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. $20'' \times 14'' \times 0.24$ m/m, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję.

Metal	Poprzedni okres ultimo	Okres maksym. ultimo	Okres minimum ultimo	Okres sprawozdawczy: ultimo
Miedź				
standard:				
kasa . . .	$55\frac{1}{16}$ - $\frac{3}{16}$	$56\frac{5}{8}$	$54\frac{1}{2}$	$54\frac{9}{16}$ - $\frac{5}{8}$
term. . .	$55\frac{3}{8}$ - $\frac{7}{16}$	$56\frac{5}{8}$	$54\frac{5}{8}$	$54\frac{3}{8}$ - $\frac{11}{16}$
elektrol. . .	$61\frac{1}{4}$	$62\frac{1}{4}$	$63\frac{1}{4}$	$60\frac{1}{4}$
rafinow. . .	61 - $62\frac{1}{4}$	$63\frac{1}{4}$	$60\frac{1}{4}$	$60\frac{3}{4}$ - 62
Cyna:				
kasa . . .	$261\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{4}$	$264\frac{5}{8}$	259	$264\frac{3}{8}$ - $\frac{5}{8}$
term. . .	$260\frac{1}{4}$	264	259	$263\frac{3}{4}$ - 64
Ołów:				
kasa . . .	$21\frac{9}{16}$ - $\frac{5}{8}$	$22\frac{7}{16}$	$21\frac{1}{8}$	$21\frac{1}{8}$ - $\frac{9}{16}$
term. . .	$21\frac{1}{8}$ - $\frac{9}{16}$	$22\frac{7}{16}$	$21\frac{1}{8}$	$22\frac{1}{8}$ - $\frac{9}{16}$
Cynk:				
kasa . . .	$23\frac{1}{8}$	$23\frac{1}{4}$	$21\frac{7}{8}$	$21\frac{7}{8}$ - $22\frac{15}{16}$
term. . .	$23\frac{1}{16}$ - $\frac{1}{8}$	$23\frac{1}{2}$	$22\frac{1}{16}$	$22\frac{1}{16}$ - $\frac{1}{8}$
Glin:				
dla kraju 100		100	100	100
„ zagr. 100		100	100	100
Nikiel:				
dla kraju 180-185		185	180	180-185
„ zagr. 180-185		185	180	180-185
Blacha				
biała . . .	$25\frac{1}{2}$ -26	26	$25\frac{1}{2}$	$25\frac{1}{2}$ -26
Platyna				
„spong” . . .	$10\frac{1}{4}$	$10\frac{1}{4}$	$10\frac{1}{4}$	$10\frac{1}{4}$
Srebro:				
kasa . . .	$19\frac{3}{4}$	$19\frac{15}{16}$	$19\frac{9}{16}$	$19\frac{15}{16}$
term. . .	$19\frac{7}{8}$	$19\frac{15}{16}$	$19\frac{9}{16}$	$19\frac{15}{16}$
Złoto . . .	139.11	$140.7\frac{1}{2}$	$140.0\frac{1}{2}$	140.6

—Na rynku starych metali panował nastrój spokojny. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 13/IX b. r. (w nawiasie ceny z dn. 23/VIII b. r.) we fr. fr. za 100 kg: miedź 555 (535), brąz 485 (485), mosiądz 290 (280), cynk 185 (180), ołów 245 (245).

P R Z E D R U K D O Z W O L O N Y, L E C Z Z P O D A N I E M Ź R Ó D Ł A

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, $\frac{1}{2}$ str. — 200, $\frac{1}{4}$ str. — zł 125, $\frac{1}{8}$ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, $\frac{1}{2}$ str. — zł 110, $\frac{1}{3}$ str. — zł 80, $\frac{1}{4}$ str. — zł 70, $\frac{1}{8}$ str. — zł 55, $\frac{1}{16}$ str. — zł 40, $\frac{1}{32}$ str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Łupków—Cisna, Spółka Akcyjna

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Łupków—Cisna” odbędzie się w dn. 15 października b. r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych, ul. Jagiellońska Nr 1, II p. we Lwowie, z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres czasu od 1 stycznia do 31 grudnia 1936 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

2) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej.

Warunki prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu określa § 22 statutu Spółki.

1871

Zarząd

II OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Delatyn—Kołomyja—Stefanówka, Spółka Akcyjna

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Delatyn—Kołomyja—Stefanówka” odbędzie się w dn. 16 października b. r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych, ul. Jagiellońska Nr 1, II p. we Lwowie, z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres czasu od 1 stycznia do 31 grudnia 1936 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

2) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej.

Warunki prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu określa § 21 statutu Spółki.

1872

Zarząd

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Towarzystwo Akcyjne Quebracho” w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 października 1937 r. o godz. 4 po poł. odbędzie się w kancelarii notariusza Z. Nowickiego w Warszawie, przy ul. Kapucyńskiej Nr 6 (gmach Hipoteki)

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Odstąpienie części gruntu z nieruchomości Spółki na utworzenie ulicy przy Wybrzeżu Gdańskim; 3) Wybór nowego członka Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje (lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej) w biurze Zarządu Spółki przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1869

I OGŁOSZENIE

Spółka Akcyjna Plantatorów Cukrowni „Sokołów”

ZWYCZAJNE DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Cukrowni „Sokołów” odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 11 rano w Warszawie w lokalu Zarządu przy ul. Śniadeckich 18.

Porządek obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936/37 r.; 2) Podział zysków; 3) Przyznanie i zatwierdzenie wynagrodzenia Zarządowi; 4) Wolne wnioski. 1879-40-42

II OGŁOSZENIE

W dn. 16 października 1937 r. o godz. 15.30 odbędzie się w Skawinie

CZTERNASTE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY SPÓŁKI

pod firmą

„Henryka Francka Synowie Fabryka Środków Kawowych”

Spółka Akcyjna w Skawinie

w biurach tejże Spółki, z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za ubiegły rok gospodarczy, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat, jako też udzielenie absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

2) Powzięcie uchwały co do użycia czystego zysku;

3) Ustalenie ilości i wybór członków Rady Nadzorczej i Zarządu;

4) Wnioski.

PP. Akcjonariusze winni celem wykazania uprawnienia do wykonania prawa głosowania na Walnym Zgromadzeniu złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania wraz z kuponami, najpóźniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem w kasie Spółki. Zamiast akcji może być również złożone zaświadczenie o złożeniu akcji u notariusza, albo w krajowej instytucji kredytowej lub też w „Bank für Industrie- und Anlagewerte” Zürich (Szwajcaria), a to w myśl zezwolenia Ministerstwa Skarbu z 17/IV 1931 r. Nr D. II. 2647/3. W zaświadczeniu musi być wymieniona liczba akcji i oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia. 1822-38-40

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych, Spółka Akc.

w Skawinie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie w biurze P. Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiśnej L. 1 w dn. 12 października 1937 r. o godz. 17 z następującym porządkiem dziennym:

1) Upoważnienie Zarządu Spółki do wybudowania domu mieszkalnego przy rogu ul. Kleparskiej i Krzywej w Krakowie, a to z dochodów roku gospodarczego 1937.

U w a g a. — PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje na 7 dni naprzód w kasie Spółki w Skawinie. 1870

Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Teatrów

podaje do wiadomości, że w dn. 25 października 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Słowackiego 2 (teatr Polski)

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat i projektem podziału zysków za 1935/36 r.; 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 4) Uzupełniające wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem tegoż złożyć swoje akcje lub odpowiednie zaświadczenia (art. 399 K. H.) w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Słowackiego 2. 1874

II OGŁOSZENIE

Niniejszym zaprasza

ZARZĄD

Cukrowni Melno, Spółki Akcyjnej w Melnie

PP. Akcjonariuszów na tegoroczne

53 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w czwartek dn. 14 października b. r. o godz. 11 przed poł. w hotelu „Pod Złotym Lwem” w Grudziądzu.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu, przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936/37 r.; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Udzielenie absolutorium; 4) Ustalenie dywidendy; 5) Wybory do Rady Nadzorczej; 6) Zmiana § 23 statutu; do tychczasowo w brzmieniu: Ogłoszenia Spółki zamieszcza się prócz w „Monitorze Polskim” także w piśmie „Der Landbund”, tudzież w czasopiśmie „Polska Gospodarcza” — nowo w brzmieniu: Ogłoszenia Spółki zamieszcza się w „Monitorze Polskim”; 7) Waria.

Dodatkowe sprawy do porządku obrad, które mogą być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu, winny być zgłoszone najpóźniej do dn. 25 września b. r. Bilans wyłożony jest w biurze Cukrowni do wglądu i może być na życzenie przesłany.

Właściciele akcji na okaziciela (lit. B) mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu i prawo głosowania, jeżeli złożą przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje lub poświadczenie złożenia ich u notariusza, w Spółce albo w Gdańskim Prywatnym Banku Akcyjnym w Grudziądzu, w Deutsche Volksbank w Grudziądzu lub w Banku Cukrownictwa w Poznaniu, (§ 18 statutu).

Melno, dn. 30 sierpnia 1937 r.

Zarząd:

1799-37-40

(—) Chelmicki (—) Schmidt

III OGŁOSZENIE

Na mocy art. 434—437 K. H. i w związku z powziętą w dn. 23 maja 1937 r. uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki o podwyższeniu kapitału akcyjnego o sumę zł 204 000'00 w drodze wypuszczenia 2 000 sztuk akcji imiennych po zł 102'00 nominalnej i emisyjnej wartości każda,

Zarząd Nowo-Wilejskiej Fabryki Masy Drzewnej i Papieru SPÓŁKI AKCYJNEJ

niniejszym wzywa PP. Akcjonariuszów Spółki do nabycia akcji Spółki nowej emisji.

Zapisy na akcje nowej emisji winny być uskutecznione w siedzibie Zarządu Spółki, Wilno, ul. Wielka Pochulanka 15-15 w godzinach od 10 do 14 w terminie od dn. 15 września 1937 r. do dn. 31 października 1937 r. Powyższe akcje mogą być nabyte proporcjonalnie do ilości akcji dawnej emisji, przy czym należność winna być uregulowana w gotówce najpóźniej w ciągu dni siedmiu od dnia zapisu. Po upływie terminu, wyznaczonego dla wykonania prawa poboru, lub w wypadku nieuskutecznienia w terminie przepisanych wpłat Zarząd przydzieli nie objęte akcje nowej emisji według własnego uznania.

1777-36-38-40

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Cukrowni „Młynów”

odbyć się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr 15 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936/37 rok operacyjny i udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności za ten okres; 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie ich wynagrodzenia.

1877-40-41

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ

„Małopolska Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego”

WE LWOWIE

odbyć się w dn. 28 października 1937 r. o godz. 11 w lokalu biura Dra Ignacego Lissa we Lwowie, ul. Mochnackiego 38, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za 1936—1937 r. i udzielenie pokwitowania; 2) Uchwalenie zmian statutu Spółki w następujących kierunkach: a) § 4 statutu: Siedzibą Spółki jest Jasło, b) § 6: Kapitał akcyjny Spółki obniża się z kwoty zł 450 000 na zł 250 000. Ten obniżony kapitał akcyjny podzielony jest na 2 500 sztuk na okaziciela opiewających i pełno w gotowości wpłaconych akcji, a w szczególności 1 369 akcji I emisji i 1 111 sztuk akcji II emisji (dalsza treść § 6 statutu pozostaje niezmienną), c) § 8 statutu przez ustanowienie Zarządu jedno lub więcej osobowego, d) § 2 statutu przez zmianę sposobu podpisywania firmy Spółki w miarę istnienia jednoosobowego lub więcej osobowego Zarządu, e) § 9 statutu: ustanowienie Komisji Rewizyjnej w miejsce Rady Nadzorczej; 3) Wybór nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wnioski.

Uprawnionymi do głosowania są akcjonariusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą do rąk Dra Ignacego Lissa, we Lwowie, ul. Mochnackiego 38 swoje akcje.

1873-40-42

Zarząd Spółki

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Cukrowni i Rafinerii „Wieluń”

odbyć się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 17 min. 30 w lokalu Zarządu w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr 15 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, dokonanie podziału zysków, oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności w tym okresie; 3) Wybory członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni dokonać wszelkich formalności, przewidzianych w art. 399 Kodeksu Handlowego.

1875-40-41

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Fabryki Cukru i Rafinerii „Józefów”

odbyć się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 18 min. 30 w lokalu Zarządu w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr 15 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, dokonanie podziału zysków oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności w tym okresie; 3) Wybory członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni dokonać wszelkich formalności, przepisanych w art. 399 Kodeksu Handlowego.

1878-40-41

Zagubiono polisę Nr 49 770, wydaną przez

Towarzystwo Ubezpieczeń Przewoźność, Spółka Akcyjna

na imię Inż. Edwarda Rouby na zł 1 080.

1868

Zarząd Cukrowni i Rafinerii „Zbiersk”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 października 1937 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w Warszawie, w biurze Zarządu przy ul. Koszykowej Nr 8

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, udzielenie Zarządowi absolutorium i uchwała w sprawie wypłaty dywidendy; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór jednego członka Zarządu; 7) Wybory do Rady Nadzorczej; 8) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr 8 akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji. 1892

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Szpanów

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 października 1937 r. o godz. 5 po poł. w pałacu Janusza Ks. Radziwiłła w Warszawie, przy ulicy Bielańskiej 14 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków, oraz podziału zysków za 1936/37 r., tj. od 1 lipca 1936 r. do 30 czerwca 1937 r., i udzielenie Zarządowi absolutorium; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie budżetu i planu działalności na 1937/38 r.; 4) Upoważnienie Zarządu do zaciągania zobowiązań hipotecznych, bankowych i prywatnych, oraz określania wysokości tychże; 5) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących; 6) Określenie funkcji każdego z członków Zarządu; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Wynagrodzenie członków Zarządu i członków Komisji Rewizyjnej; 9) Wnioski Zarządu i Akcjonariuszów. 1891-40-41

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Kościańskiej, Spółki Akcyjnej w Kościanie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że tegoroczne

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 17 w Kościanie, w budynku administracyjnym Cukrowni.

Porządek obrad:

1) Wybór Przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu na dz. 30 czerwca 1937 r., rachunku strat i zysków za rok operac. 1936/37 oraz protokołu Komisji Rewizyjnej; 3) Podział czystego zysku, uchwalenie dywidendy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania; 4) Wybór trzech członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących; 5) Wolne głosy. 1889-40-42

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Ogrodnicze C. Ulrich

założ. 1805 r. w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 14 października 1937 r. o godz. 17.30 w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Ceglana Nr 11 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem obrad:

Korektura bilansów Spółki za lata 1932/33, 1933/34 i 1934/35. 1887

Zarząd Drukarni Dziennika Poznańskiego, Spółka Akcyjna

W POZNANIU

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że na podstawie uchwały Walnego Zebrania Akcjonariuszów z dnia 7 czerwca 1937 roku, potwierdzonej uchwałą z dnia 6-go sierpnia 1937 roku — obniżono kapitał zakładowy Spółki o 125 000.— zł i to ze zł 250 000.— na zł 125 000.— przez wydanie dotychczasowym akcjonariuszom po dwie akcje serii A nominalnej wartości 500.— zł każda, wzamian za jedną starą akcję o nominalnej wartości zł 2 000.— z tym, że każdej nowej akcji serii A przysługuje na Walnym Zebraniu jeden głos. Dalszą uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dnia 6 sierpnia 1937 r. podwyższono kapitał zakładowy Spółki o 125 000.— zł ze złotych 125 000.— na zł 250 000.— przez wypuszczenie 250 akcji nowej emisji imiennych, uprzywilejowanych serii B po 500.— zł każda. Uprzywilejowanie polega na tym, że: każdej akcji serii B przysługują na Walnym Zebraniu — dwa głosy: przy rozdziale czystego zysku przewidziane w § 11 Statutu 4% dywidendy przeznaczają się najpierw dla akcji uprzywilejowanych serii B, przy likwidacji przedsiębiorstwa sumy uzyskane z likwidacji wypłaca się najpierw na akcje serii B i to aż do pokrycia nominalnej wartości, reszta przypada na akcje serii A. O ile po pokryciu nominalnej wartości obu serii akcji pozostanie jeszcze nadwyżka z likwidacji, rozdziela się ją proporcjonalnie na wszystkie akcje obu kategorii.

Nowe akcje partycypować będą w zyskach od 1 stycznia 1938 r. Cena emisyjna akcji nowej emisji wynosi zł 525.— za akcję 500.— zł nominalnej wartości. Każdy dotychczasowy właściciel starej akcji nominalnej wartości 2 000.— zł, ma prawo nabycia dwu akcji serii B po 500.— zł nominalnie. Zapisy na akcje nowej emisji i przedłożenie akcji emisji poprzedniej do wymiany winni PP. Akcjonariusze uskutecznić w Zarządzie Spółki w Poznaniu, ul. Pocztowa 9. Prawo poboru nowej emisji może być wykonane przez dotychczasowych akcjonariuszy w terminie do 23 listopada 1937 r. włącznie.

Całkowitą należność za akcje nowej emisji należy uiścić w godzinach biurowych (od godz. 9-tej do godz. 18-tej) w kasie Zarządu Spółki najpóźniej do dnia 23 grudnia 1937 roku.

PP. Akcjonariusze, którzy w terminach powyżej podanych nie wykonają prawa poboru oraz nie uiszczą przepisanych wpłat, tracą prawo otrzymania akcji nowej emisji. O ile do dnia 31 marca 1938 r. nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania PP. Akcjonariusze przestają być związani zapisem.

Poznań, dnia 30 września 1937 r.

Zarząd Drukarni Dziennika-Poznańskiego, Spółka Akcyjna

1890-40-42-44

Hilary Goitowt

I OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE**Spółki Akcyjnej „Lubań-Wronki” Przemysł Ziemniaczany**

W POZNANIU

odbędzie się w dn. 5 listopada 1937 r. o godz. 17 w Poznaniu przy ul. Cieszkowskiego 5, na sali posiedzeń S. A. „Akwawit” z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie; 2) Wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu i Rady Nadzorczej z działalności Spółki, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy od 1 sierpnia 1936 r. do 30 czerwca 1937 r.; 4) Powzięcie uchwały o postąpieniu odnośnie wyniku na rachunku zysków i strat; 5) Powzięcie uchwały w przedmiocie udzielenia władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nich obowiązków; 6) Wybór czterech członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących z tytułu starzeństwa; 7) Wybór Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w głosowaniu, winni są swe akcje albo notarialne lub bankowe zaświadczenia o złożeniu akcji złożyć w Zarządzie Spółki w Poznaniu przy ul. Cieszkowskiego 5 przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. W zaświadczeniach należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydawane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Ządanie pomieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym należy zgłosić do Zarządu Spółki pisemnie, nie później jak 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia oraz należy udowodnić posiadanie wymaganej ilości akcji. 1888-40-43

Zarząd

„Tri” Towarzystwo Robót Inżynierskich, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości, że — zgodnie z uchwałą Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dn. 19 czerwca 1937 r. — odbędzie się w biurze Spółki w Warszawie, ul. Sewerynow 5 m. 4 w dn. 19 października 1937 r. o godz. 12

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Walnego Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Obniżenie kapitału akcyjnego Spółki na pokrycie strat bilansowych w 1936 r. oraz w poprzednich okresach sprawozdawczych do sumy zł 420 000 przez umorzenie 9 800 szt. akcji wartości nominalnej po sto złotych każda — na ogólną sumę nominalną zł 980 000;
- 3) Jednocześnie podwyższenie kapitału akcyjnego o sumę zł 980 000 do poprzedniej wysokości zł 1 400 000 — przez wypuszczenie nowej emisji 9 800 sztuk akcji na okaziciela po sto złotych wartości nominalnej każda;
- 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowe na 7 dni przed Zgromadzeniem, tj. do dn. 12 października włącznie, w biurze Spółki w Poznaniu, ul. Łukaszczyka 11/13 lub w Warszawie, ul. Sewerynow 5 m. 4. 1886

Babino-Tomachowska Cukrownia, Spółka Akc.

Bilans za rok operacyjny 1936/37 na dz. 30 kwietnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty i budowle zł 1 579 700'64; Urządzenia techniczne zł 1 688 452'66; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 125 657'59; Majątek płynny: Gotówka i papiery procentowe zł 174 745'99; Materiały pomocnicze zł 424 227'58; Gotowe wyroby zł 1 164 357'70; Dłużnicy zł 294 369'68; **Razem zł 5 451 511'84.**

Udzielone gwarancje i kaucje zł 363 560'00; **Razem zł 5 815 071'84.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 840 000'00; Kapitał zapasowy zł 358 344'92; Kapitały rezerwowe: Specjalny zł 560 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 2 111 753'91; Rezerwa opodatkowana zł 150 487'00; Zobowiązania — Wierzyciele różni zł 1 292 585'97; Niepodjęta dywidenda zł 26 670'00; Zysk: pozostały z okresu 1935/36 zł 40 646'02, z okresu sprawozdawczego zł 71 019'02; **Razem zł 5 451 511'84.**

Zobowiązania z tytułu gwarancji i kaucji zł 363 560'00; **Razem zł 5 815 071'84.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 68 910'13; Koszty fabrykacji zł 1 759 150'93; Koszty kredytu (procenty) zł 60 799'17; Podatki państwowe i komunalne zł 159 730'46; Koszty sprzedaży i dowozu cukru zł 58 745'91; Cukier dla bezrobotnych zł 13 853'50; Na F. O. N. zł 7 500'00; Odpisy ustawowe zł 183 055'80; Wartość remanentu cukru z ubiegłej kampanii zł 971 942'69; Rezerwa na podatek dochodowy zł 257 000'00; Różnice kursowe zł 7 571'61; Odpisy różne zł 120 529'50; Zysk za okres sprawozdawczy zł 71 019'02; **Razem zł 3 739 808'72.**

MA. — Za sprzedany cukier zł 2 497 701'05; Wartość remanentów na dz. 30/IV 1937 r. zł 1 088 821'70; Melas zł 53 158'59; Wytłoki zł 25 176'17; Zysk na gospodarce rolnej i inwentarzu zł 50 751'14; Dywidenda różna i wylosowane premie zł 6 237'00; Fundusz wwrównawczy i inne zł 17 963'07; **Razem zł 3 739 808'72.** 1883

Sąd Okręgowy w Krakowie. Wydział Handlowy

Wpisano do rejestru handlowego:

Dział B. I. 142. Dnia 28 czerwca 1937 r.

„Azot”, Spółka Akcyjna

Zmieniono §§ 9 i 16 statutu.

1880

Kolej Lokalna Twarda Góra-Nowe, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1934 r.

AKTYWA. — 1) Majątek stały zł 161 552'13; 2) Majątek płynny zł 18 694'95; **Razem 180 247'08.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 129 000'00; 2) Kapitał zapasowy zł 8 754'57; 3) Kapitał rezerwowy odnowienia zł 5 486'54; II. Rachunek waloryzacyjny zł 32 552'13; III. Nadwyżki bilansowe z poprzednich okresów zł 4 453'84; **Razem zł 180 247'08.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1934 r.

STRATY. — I. Koszty administracyjne zł 6 038'44; II. Koszty eksploatacyjne kolei zł 35 033'54; III. Zysk zł 2 133'53; **Razem zł 43 205'51.**

ZYSKI. — Dochody eksploatacyjne zł 43 205'51.

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały zł 161 552'13; II. Majątek płynny zł 10 541'02; III. Strata zł 2 884'73; **Razem zł 174 977'88.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 129 000'00; 2) Kapitał zapasowy zł 8 754'57; 3) Kapitał rezerwowy odnowienia zł 217'34; II. Rachunek waloryzacyjny zł 32 552'13; III. Nadwyżki bilansowe z poprzednich okresów zł 4 453'84; **Razem zł 174 977'88.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1935 r.

STRATY. — I. Koszty administracyjne zł 7 163'10; II. Koszty eksploatacyjne kolei zł 36 954'19; **Razem zł 44 117'29.**

ZYSKI. — Dochody eksploatacyjne kolei zł 41 232'56; Strata zł 2 884'73; **Razem zł 44 117'29.**

1884

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Polska Żarówka „Osram”, Spółka Akc.

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Plac 3 Krzyży 8, w dn. 22 października 1937 r. o godz. 12.30 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki w 1936/37 r.;
- 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1936/37;
- 5) Ustalenie sposobu zużycia zysku za rok operacyjny 1936/37;
- 6) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ich czynności w 1936/37 r.;
- 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wybór członków Rady i Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wolne wnioski.

Dodatkowe sprawy na porządek dzienny mogą być zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów do Zarządu Spółki do dn. 10 października b. r.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody ich posiadania w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Pl. Trzech Krzyży Nr 8 na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1882

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW**Spółki Akcyjnej Fabryki Cukru i Rafinerii „Michałów”**

odbędzie się w dn. 30 października 1937 r. o godz. 18 w lokalu Zarządu w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr 15 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936/37 rok operacyjny i udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności za ten okres;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących oraz określenie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej. 1876-40-41

Cukrownia i Rafineria Korzec, Spółka Akcyjna

Bilans za okres od 1/III 1936 r. do 28/II 1937 r.
na dz. 28/II 1937 r.

STAN CZYNNY. — Grunty własne zł 120 000'00; Budynki fabryczne i mieszkalne zł 647 675'88; Maszyny i aparaty zł 1 321 259'73; Inwentarz martwy zł 76 732'94; Inwentarz żywy zł 7 519'30; Cukier biały, żółty i produkty zł 1 183 819'62; Melas zł 25 999'94; Opał zł 84 118'53; Kamień wapienny zł 17 953'67; Efekty magazynowe zł 99 370'88; Gospodarstwo rolne, zasiewy zł 3 694'67; Gotówka w kasach i bankach zł 7 938'21; Akcje, udziały i papiery procentowe zł 68 621'00; Należność z tytułu umów kartelowych i operacji finansowych zł 357 324'84; Dłużnicy zł 383 362'60; Sumy przechodnie zł 6 746'64; Straty za 1932/33 r. zł 121 255'01; Straty za 1935/36 r. zł 180 597'76; Straty za 1936/37 r. zł 58 402'41 = zł 4 772 393'63.

Różni za gwarancje hipoteczne zł 1 440 000'00; Różni za gwarancje i depozyty zł 1 050'00; Razem zł 6 213 443'63.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 17 434'83; Kapitał amortyzacyjny zł 627 435'71; Akcepty własne zł 504 054'22; Akcepty plantatorskie zł 254 000'00; Zobowiązania z tytułu umów kartelowych i operacji finansowych zł 1 105 896'44; Wierzyciele zł 194 118'97; Sumy przechodnie zł 69 453'46 = zł 4 772 393'63.

Różni za gwarancje hipoteczne zł 1 440 000'00; Różni za gwarancje i depozyty zł 1 050'00; Razem zł 6 213 443'63.

Rachunek strat i zysków za okres od 1/III 1936 r. do 28/II 1937 r.

STRATY. — Koszty fabrykacji kamp. 1936/37 r. Wynagrodzenie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz pensje pracowników biura Zarządu i Cukrowni zł 119 851'45; Koszty fabrykacji zł 1 176 095'66; Koszty sprzedaży (prowizje) zł 30 294'80; Koszty kredytu (procenty) zł 108 226'72; Podatki państwowe i komunalne zł 57 239'91; Odpisy amortyzacyjne zł 150 118'59; Remanent cukru kamp. 1934/35 r. na dz. 1/III 1936 r. zł 4 145'28; Koszty, dotyczące cukru kamp. 1934/35 r., zł 658'76; Remanent cukru kampanii 1935/36 r. na dz. 1/III 1936 r. zł 568 328'58; Koszty, dotyczące cukru kampanii 1935/36 r., zł 20 707'29; Za cukier kampanii 1935/36 r. przeniesiono do cukrów kampanii 1936/37 r. zł 119 818'22; Wartość melasy na dz. 1/III 1936 r. zł 13 817'10; Koszty, dotyczące melasu zł 3 561'01; Za niewybraną krajankę zł 80'45; Reszta kosztów organizacyjnych zł 9 793'55; Dopłata plantatorom za 1935/36 r. zł 4 773'92; Spisano z kapitału (tęźnie) zł 1 660'00; Ramy do cędzideł zł 700'00; Rury żel. kotłowe zł 1 000'00; Podłoga w fabryce zł 600'00; Różnica w przeliczeniu cukru żółtego na biały zł 359'04; Za brakujący cukier w workach zł 3'26; Różnica kursu akcji B-ku Cukrownictwa zł 578'00; B-ku Handlowego zł 36 240'00; Dodatkowe wynagrodzenie dyrektora i pracowników zł 7 985'06; Razem zł 2 436 636'65.

ZYSKI. — Wpływ za cukier kampanii 1934/35 r. zł 10 558'02; Wpływ za cukier kampanii 1935/36 r. zł 742 890'56; Wpływ za cukier kampanii 1936/37 r. zł 327 307'82; Remanent cukru kamp. 1936/37 r. w dn. 28/II 1937 r. zł 1 183 819'62; Wpływ za melasę zł 12 858'17; Remanent melasu w dn. 28/II 1937 r. zł 25 999'94; Wpływ za krajankę zł 23 096'34; Wpływ za błoto defekacyjne zł 6 855'00; Reszta z rozliczeń kotłowych za cukier 1931/32 r. zł 3 654'99; Niewypłacone bonifikaty za cukier 1933/34 r. zł 397'87; Zwrot za ubezpieczenie cukru kamp. 1935/36 r. zł 911'92; Premia za miejscową sprzedaż cukru zł 931'07; Za dywidendę od akcji i udziałów: B-ku Polskiego zł 48'00; B-ku Cukrownictwa zł 1 734'00; Za udział w kapitale zapasowym Polskiego T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Cukrowni zł 192'00; 5% od udziału w kapitale zapasowym Polskiego T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Cukrowni zł 106'55; Za kupony obligacji Pożyczki Narodowej zł 250'00; Za kupony obligacji Pożyczki Inwestycyjnej zł 300'00; Wygrana premia Pożyczki Inwestycyjnej zł 500'00; Różnica kursowa na Ł. 4 039 zł 3 064'59; Zwrot spisanych długów plantatorom zł 53'32; Z kapitału amortyzacyjnego: za amortyzację zużytej tęźni zł 594'83, za amortyzację zużytych ram do cędzidla „Proksza” zł 250'83, za amortyzację rur kotłowych zł 358'33, za amortyzację zerwanej podłogi w fabryce zł 80'00; Za 194 szt. rur kotłowych żel. używ. (z kapitału) zł 641'67; Nadwyżka na wólach zł 10 094'24; Za zysk z gospodarstwa rolnego z ziemi własnej zł 20 684'56; Razem zł 2 378 234'24; Strata za 1936/37 r. zł 58 402'41; Razem zł 2 436 636'65.

Komisja Rewizyjna: Ludwik Bieguszewski, Witalis Czarnecki, Franciszek Kamiński

Zarząd: Roman Potocki, Józef Potocki, Wacław Jakacki
Buchalter: Karol Tarnopolski 1881

Huta Szklana „Dąbrowa”, Spółka Akcyjna

Bilans netto po dz. 31/XII 1936 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 136 800'00; 2) Budynki: a) fabryczne zł 900 290'33, b) mieszkalne zł 218 278'00, c) gospodarcze zł 37 123'22; 3) Urządzenia techniczne i maszyny zł 635 917'56; 4) Inwentarz fabr. i biurowy: a) żywy zł 2 775'00, b) martwy zł 18 882'65, razem zł 1 950 066'76; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 7 532'09; 2) Papiery procentowe zł 30 341'05; 3) Weksle w portfelu zł 749'34; 4) Surowce i materiały pomocn. zł 173 079'15; 5) Gotowe wyroby i w produkcji zł 653 068'65; 6) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 620 967'37, b) dostawcy zł 9 026'26, c) różni zł 33 630'96, razem zł 1 528 384'87; III. Sumy przechodnie zł 5 764'50; IV. Straty: a) z ubiegłych lat zł 118 704'15, b) za 1936 r. zł 7 754'60, razem zł 126 458'75; Suma stanu czynnego zł 3 610 684'88.

V. Gwarancje, kaucje i żyra zł 928 793'04; Suma bilansowa zł 4 539 477'92.

PASYWA. — I. Kapitał zakładowy zł 277 200'00; II. Kapitał amortyzacyjny zł 487 079'17; III. Zobowiązania: 1) banki zł 2 301 648'78, 2) dostawcy zł 139 001'06, 3) odbiorcy zł 7 741'53, 4) różni zł 274 250'76, 5) akcepty zł 60 800'00, 6) zaległe podatki zł 14 750'57, razem zł 2 798 192'70; V. Sumy przechodnie zł 48 213'01; Suma stanu biernego zł 3 610 684'88.

Gwarancje, kaucje i żyra zł 928 793'04; Suma bilansowa zł 4 539 477'92.

Ogólna kwota zobowiązań zagr. zł 19 859'56.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — 1) Koszty produkcji zł 1 310 976'21; 2) Koszty administracji zł 152 293'41; 3) Koszty ogólne zł 99 950'90; 4) Koszty sprzedaży zł 131 781'76; 5) Świadczenia socjalne zł 58 852'48; 6) Podatki państwowe i komunalne zł 58 272'01; 7) Koszty kredytu zł 12 840'78; 8) Koszty prowadz. sklepu fabr. itp. zł 8 008'84; 9) Straty na odbiorcach zł 3 910'57; Razem zł 1 836 896'96.

MA. — 1) Produkcja w 1936 r. i inne przychody zł 1 829 142'26; 2) Strata za 1936 r. zł 7 754'60; Razem zł 1 836 896'86.

1725

Zakłady Chemiczne „Kutno”, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31/XII 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 215 895'37; Budynki fabryczne, gospodarcze, mieszkalne zł 513 562'71; Urządzenia gospodarczo-techniczne zł 71 275'70; Maszyny i aparaty zł 1 046 559'10; Ruchomości zł 80 056'35; Patenty i licencje zł 29 443'54; Majątek płynny: Kasa centrali zł 959'59; Kasa fabryczna zł 6 409'35; Banki zł 13 574'20; Papiery wartościowe zł 8 454'75; Inwestycje zł 104 014'67; Materiały: węgiel, benzol, benzyna, oleje zł 11 320'68; Towary: wyroby P. M. S., skrzynie, blaszanki, alkohole wyższe zł 81 386'71; Dłużnicy zł 335 919'76; Sumy przechodnie: wydatki okresu przyszłego zł 3 186'75; Różnice kursowe BGK zł 31 487'19; Podatek scaleninowy zł 809'11; Razem zł 2 554 315'53.

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 600 000'00; Kapitał zapasowy zł 57 084'20; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 889 674'43, dopisano w roku sprawozdawczym zł 129 550'93; Wierzyciele zł 854 902'91; Sumy przechodnie: zaległe należności zł 14 517'10; Bonifikaty P. W. W. zł 8 511'65; Zysk za 1936 r. zł 74'31; Razem zł 2 554 315'53.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty ogólne i produkcji zł 474 777'64; Koszty sprzedaży wyrobów P. M. S. zł 58 750'35; Odpisy na amortyzację zł 129 550'93; Za spisane na straty (Dłużnicy) zł 53 145'34; Zysk za 1936 r. zł 74'31; Razem zł 716 298'57.

MA. — Wynagrodzenie za produkcję zł 649 258'41; Prowizja od sprzedaży wyrobów P. M. S. zł 66 940'90; Procenty od papierów wartościowych zł 99'26; Razem zł 716 298'57.

1867

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Nakładem tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”
wydana została książka

D^{nia} Jerzego Rawity Gawrońskiego

pod tytułem

„WIERZYTELNOŚCI
CUDZOZIEMCÓW
W NIEMCZECH”

zawierająca
szczegółowe informacje
w sprawie
kapitałów i kredytów zagranicznych
w Niemczech

Cena zł 3⁰⁰

Do nabycia w Administracji
tyg. „Polska Gospodarcza”
Warszawa, Elektoralna 2

*Wskaz. Ekspozycji Półn. 1937.
Półn. 3*

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OŚWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SIENOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

OLEJE

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARBARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

SMARY

STAŁE I PŁYNNY, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPOW MASZYN.

PARAFINE I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOCIE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GDYNI.

STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.